

ХТО ПРАВИТИМЕ
РЕГІОНАМИ

ЩО ТАКЕ
ПУТІНЬСКА РОСІЯ

ЧОМУ ЗАЯВИ ПРО ЗРОСТАННЯ
ЦІН НА ЖИТЛО – БЛЕФ

Тижень
українська газета www.ut.net.ua

№ 12 (125),

26 БЕРЕЗНЯ – 1 КВІТНЯ 2010 р.

ГЕННАДІЙ
МОСКАЛЬ ПРО
НОВИХ
СИЛОВИКІВ І
ВЛАДУ В КРИМУ

ВСЁ ПУТЁМ

Путінська
модель влади
впроваджується в
Україні

ВСЁ ПУТЁМ

ISSN 1996-1561

9 771996 156002

12 >

Київ (101,1 МГц) • Дніпропетровськ (101,5 МГц) • Донецьк (102,6 МГц) • Дубровиця (105,3 МГц) • Запоріжжя (107,9 МГц та 71,51 МГц) • Зарічне (107,1 МГц) • Кам'янець-Подільський (102,8 МГц) • Карлівка (105,5 МГц) • Кіровоград (105,8 МГц) • Ковель (102,7 МГц) • Конотоп (107,1 МГц) • Краматорськ (106,2 МГц) • Красноармійськ (103,3 МГц) • Кривий Ріг (104,7 МГц) • Луганськ (101,1 МГц) • Луцьк (105,5 МГц) • Львів (107,2 МГц) • Мелітополь (103,2 МГц) • Миколаїв (105,1 МГц) • Одеса (101,4 МГц) • Первомайськ (105,5 МГц) • Підгайці (102,4 МГц) • Полтава (105,0 МГц) • Рахів (105,1 МГц) • Рівне (101,4 МГц) • Севастополь (103,7 МГц та 73,3 МГц) • Сімферополь (100,6 МГц) • Снятин (101,8 МГц) • Старобільськ (104,2 МГц) • Суми (105,1 МГц) • Тернопіль (104,9 МГц) • Харків (103,0 МГц) • Хмельницький (102,5 МГц) • Херсон (104,4 МГц) • Хуст (106,8 МГц) • Чаплинка (106,4 МГц) • Чернігів (101,3 МГц)

*Музика
твоєї весни!*

Юрій
Макаров
про втрату
ілюзій

4

Фото
тижня
Якою
буває
велика
вода

8

Задушливі обійми
Чому нова влада
готова віддати
Росії українську
ГТС в обмін на
дешевий газ

10

Намісники
Януковича
Хто правитиме
регіонами

14

Між Донецьком
і Ялтою
Як регіонали
перезавантажують
владу в Криму

18

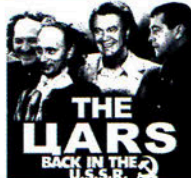
Крим, пацани
й ісламісти
Геннадій
Москаль про
сувору донбаську
зиму в Криму

20

ВПРИТУЛ

Понеділок
почався в суботу
Чому українці
завтра можуть
прокинутися в СРСР

22

Петро Тарашук
про «норма-
лізацію»
українського
пацієнта

24

Матвій
Ганнопольський
на прикладі
Росії покаже,
як установлюється
диктатура

26

Вміти сказати «ні»
Юрій Щербак
про васалітет
в українсько-російських
відносинах

30

Олександр Мотиль
про те, чому уряд
Азарова приречений
на провал

34

Повільне прозріння
Тиждень порівняв, що очікували
західні ЗМІ від Віктора Януковича
до виборів і як тепер змінилася
тональність їхніх оцінок

36

Кому вниз
Два сценарії для
столичного ринку
нерухомості: повільне
зниження або обвал цін

38

Нашупати дно
Регіональні ринки
нерухомості
поступово виходять
із цінового піке

42

Щоб жити
Українці змушені їздити
за кордон на операції,
які в Україні коштують
удесятеро менше

44

Корпоративна умова
Українізація приватного
підприємства закінчилася
масовим звільненням
і скандалом навколо
мовного питання

48

МИ

НАВИГАТОР

Батько українського танцю
Тиждень згадує Василя
Авраменка, завдяки якому
кілька поколінь українців
у дуже особливий спосіб
зберегли свою національну
ідентичність

52

Лірика одинаків
Остання публікація
з циклу «Антологія української
сучасної музики» присвячена
виконавцям авторської
пісні й бард-рокерам

56

Відгуки/анонси
Вистави, фільми,
виставки, книжки,
записи

60

Лемків край
Тиждень
подорожував
Південно-Східною
Польщею

62

Кілька слів
від журналістів
Тижня

66

Обкладинка

Колаж:
Андрій Єрмоленко

Порядок денний: втрата ілюзій

Автор:
Юрій
Макаров

Мшу перепросити заднім числом у тих, хто залишає свої зауваження до моїх колонок на сайті журналу. Я свідомо не читаю коментарів на форумах, зокрема й до власних матеріалів, із двох причин.

Перша, засаднича: мені категорично нецікаві думки людей, які ховаються за ніками-псевдонімами. Розумію, що це загальноприйнятний етикет спілкування в інтернет-спільнотах, але саме він мене й не влаштовує. Є в тебе думки – назвися, а не плюй в астрал.

Друга: навіть якщо відсікти частину дописувачів, які беруть участь в обговореннях на платних засадах, відпрацьовуючи певні завдання (довго не вірив, що є такий вид заробітку, поки тямущі люди не просвітили), загальна панівна інтонація недовіри та прямого хамства не підвищує віри в людство. Не те щоб я був такий тонкошкірий, але й не зовсім тупий. Коли замість висувати протилежні аргументи тобі повідомляють, що ти: а) недоумок; б) падлюка; в) запроданець відповідним політичним силам – чи то вітчизняним, чи то навіть іноземним... Це якось одразу позбавляє подальший діалог будь-якого сенсу.

Утім-то й річ, що правила діалогу в інтернеті цілковито відображають правила «діалогу» в українському соціумі. Аргументи взагалі не вважаються чимось гідним розгляду. Висновки є не результатом умовиводів, а лише пристосуванням до випадку готових гасел чи рефлексорною шаблонною реакцією. Домінуючий жанр висловлювань на чужу адресу – звинувачення. Механізми емоційного співчуття вимкнено. І над усім цим – задушливий настрій агресії, підозрливості, роздратування. Хай як гірко, але саме це нині визначає клімат території на ім'я Україна.

Усе розумію: важкий історичний досвід, численні незаліковані колективні психотравми, маніпуляції зі свідомістю, нарешті, роки духовного безчасся – як можна після такого когось у чому звинувачувати? Та й хто я такий, щоби звинувачувати? Сам такий. Я можу хіба що зафіксувати проблему, з якою всі настільки зжилися, що вже й не усвідомлюють її як таку.

Любов і повага – дві речі, без яких суспільство позбавлене перспективи, а життя в ньому – сенсу. Вони не абстракція, не ілюзія, не телячі ніжності, а, навпаки, соціологія, економіка та політологія. Без цих двох засадничих речей кра-

їна не функціонує – ми не китайці, з яких конфуціанську віру в порядок речей не зміг вибити сам Мао Цзедун. Без них народ перетворюється на біомасу, за словами декого з нинішніх українських політиків. Що ж, політики цілком мають рацію в своїх розрахунках: зневіреними маніпулювати простіше і, головне, дешевше.

Проблема зневаги, відсутності довіри й автоматичної агресії поміж нас усіх постала не сьогодні. Вона існувала, вона кричала, волила про себе всі ці роки, марно було намагатися приглушити її розмовами про якусь нашу особливу, ні з чим незрівнянну високу духовність. Але зараз вона набуває критичного виміру – це і є особливість поточного моменту. Українці переконалися, що всі чудові гасла довели свою неспроможність.

Гасла могли бути різними: побудова справедливого комуністичного майбутнього чи, навпаки, відродження національних цінностей – ідеться не про їхній зміст чи стійність, а лише про їхню ефективність у підтриманні взаємодії різних людей як у суспільних процесах, так і на побутовому рівні. Навіть у наскрізь цинічній дійсності розвиненого соціалізму певні ілюзії в певних людей все ж таки відігравали компенсаторну роль. Питання не в тому, наскільки

це було наївно чи безглуздо, головне, що ця «тупість» гарантувала певний рівень безпеки. Значна частина народу вірила, що красти не годиться, що дбати лише про гроші чи кар'єру аморально, що більшість людей порядні, й навіть останній партійно-ком-

сомольський функціонер, який на кожному кроці порушував «моральний кодекс будівника комунізму», десь у підсвідомості знав, що чинить неправильно.

Зараз ми позбуваємося будь-яких, навіть примарних, об'єднаних механізмів, здатних забезпечити взаємну довіру. Новітня політична практика, починаючи від роздачі керівних посад та кадрової ротації на місцях і закінчуючи цілковитим ігноруванням пристойності й свідомою брехнею, переконує всіх і кожного, що правил не існує, є лише домовленості. Фактично Україна повертається до еволюційно давнішого, примітивнішого типу родо-племінних стосунків, де справу мають тільки зі «своїми», а «чужі» гідні того, щоби їх використовувати й давити. Про це й поговоримо наступного разу. ■

**ДОМІНУЮЧИЙ У СУСПІЛЬСТВІ
ЖАНР ВИСЛОВЛЮВАНЬ
НА ЧУЖУ АДРЕСУ –
ЗВИНУВАЧЕННЯ. МЕХАНІЗМИ
ЕМОЦІЙНОГО СПІВЧУТТЯ
ВИМКНЕНО**

Windows®. Життя без перешкод. ASUS рекомендує Windows 7.

ASUS СЕРІЯ N

Насолода звучанням найвищої якості

Інтерфейс USB 3.0 — у 10 разів швидше!

- Аудіотехнологія ASUS SonicMaster: найвища якість відтворення аудіо
- ASUS Video Magic покращує зображення та прискорює обробку і редагування відео
- Нове покоління процесорів Intel® Core™ i5

Сучасні мультимедійні розваги вимагають найвищої якості відтворення цифрових даних. Ноутбук ASUS серії N61 на базі сучасного процесора Intel® Core™ i5 з ліцензійною Windows® 7 Home Premium є мультимедійним центром найвищої якості. Ноутбук ідеально підходить для відтворення і навіть створення мультимедійних даних нового покоління. Завдяки вбудованому інтерфейсу USB 3.0, швидкість якого у 10 разів перевищує швидкість традиційного USB 2.0, обмінюватися гігабайтами масивів даних насправді швидко та просто. Перегляд HD-відео, телевізійних серіалів або прослуховування улюблених MP3 — все це можливо тут і зараз завдяки ноутбукам ASUS серії N61. Ексклюзивна технологія SonicMaster забезпечує якісне відтворення аудіо, в той час як технологія обробки відео ASUS Video Magic покращує зображення, керує відтворенням кольорів, прискорює обробку і редагування відео.

asus.ua

DataLux (Даталюкс) тел: 044 4909270; ELKO (Елко) тел: 044 4619670; МДМ тел: 044 4647777; МТІ тел: 044 4583434.

Comfy 0 800 500 1 900, АБВ Техніка 0 800 505 5580, АТ Техніка 062 3813685, Мережа магазинів "BRAIN Computers" (Брейн Комп'ютерс) 044 5012583, "Комп'ютерний Всесвіт" 0 800 5023230, "Комп'ютерний Всесвіт Запоріжжя" 0 800 303 2220, Мережа магазинів City.com 0 800 501 5000, Мережа магазинів "DialWest" 0 800 302 302 0, Мережа магазинів Ельдорадо 0 800 503 00 50, Мережа магазинів MegaMax 044 200 0000, Neo service 032 294 8181, Степ Комп'ютер 032 240 34 34, ТІД Комп'ютери 048 346723, ТОВ ПФ "Серебіс" 056 370 3003, ФІТО 062 3813205, Фокстрот Техніка для дому 0 800 500 1530, "Розетка" 044 537 0222, "СОКОЛ" 044 501 7711, "Grand.UA" 044 5947594, "Індикатор" 065 2510168, "Оптіма Крим" 065 2222 500, "Домашній Комп'ютер" 065 2255552, "Ноутбук" 051 2371195, МКТ 065 2335506, "БОМБА" 048 7777373

Intel, логотип Intel, Intel Inside, Intel Core та Core Inside є товарними знаками корпорації Intel в США та/або інших країнах.

**Швидший.
Розумніший.**

Людмила

З великим здивуванням прочитала в коментарі Мариновича «Ще два тижні тому важко було відповісти, у якому напрямку рухатиметься політика нового президента та його уряду». Невже? Невже хтось чекав іншого, дивлячись на «знакомые всё лица»?

ПеЛеВеДа

Не може людина, яка не спілкується українською мовою ЗАВЖДИ!, для якої українські дух, звичаї, історія є ворожими, бути достойним керівником держави. Адже у теперішньої владної камарилі для України є єдина відповідь: «идите вы». <...> Щось дуже швидко забули ми Магадан, цинкові труни з Афганістану, 100% русифікацію ВНЗ, керівну і спрямовуючу силу. Шкода. Але треба надіятися. Можливо, ще не все втрачено за умови, що не будемо мовчки глитати зневагу «русскоязычного» хамства.

Київський журналіст

Нахабне захоплення влади донами триває. І з'являються вже перші тривожні сигнали від моїх колег з електронних ЗМІ, а саме Національного радіо. Мої друзі-журналісти стверджують, що керівництво Нацрадіо вкрай переполохане різкими змінами у владі й негласно розпорядилося

Найбільш дискусійні матеріали № 11 (124), 19–25 березня 2010 року

Пат і мат?

Представники української інтелігенції висловлюють свої враження від нового уряду

Довіра

Юрій Макаров про довіру як провідний економічний чинник

Гуманітарний шок

Про антиреформаторську й антиукраїнську політику нового міністра освіти та науки

Неповторність Ліни Костенко

Максим Стріха про безкомпромісність у житті та творчості поетеси

повернути все «на круги своя» (як це було до 2004 року). І найбільше від цього, звісно ж, потерпають працівники інформаційної редакції. Їх просять співати дифірамби «нашій новій владі», а критику влади не пропускають в ефір. Це досить симптоматична ознака, своєрідний тест на зрілість для українського суспільства. Дуже помилявся наш попередній Гарант, вважаючи, що з цензурою і темниками у ЗМІ покинчено назавжди, що свобода слова тепер буде вічно в нашій незалежній державі!

на думку красти з бюджету чи купувати собі майбах?

Микола

Хоча поняття «країна» і «державна» часто використовуються як синоніми, між ними є суттєва різниця. Поняття «державна» означає передусім політичну систему влади, встановлену на визначеній території, а поняття країна швидше належить до культурних, загальногеографічних (спільність території) та інших факторів. Якщо розглядати питання довіри в цьому аспекті, то можна запитати: чи довіряють громадяни країни своїй державі, яку уособлює влада? Чи багато у владі людей, яких можна вважати моральними авторитетами? Я думаю, від-

аделантадо у швейцарців на руках 600 тис. стволів нарізної зброї. в ЗСУ – 200 тис. і якому чиновникові ТАМ спаде

повіді на ці запитання будуть заперечними. Суспільство потребує морального очищення, але для цього потрібно докласти зусиль...

Восток

Після кожної революції може прийти контрреволюція. Схід підтримує Табачника. Якщо його звільнять, то це буде показником зрадництва ПР своїх виборців, а не перемогою правди Галичини.

Віктор, Одеса

Давайте називати речі своїми іменами. Табачник – це яскравий представник російських націоналістів. Саме по собі це не є чимось поганим. Врешті-решт, особисто для мене дуже важко розділити націоналізм і патріотизм. Але є кілька моментів, які не дозволяють цій людині обіймати таку посаду, як міністр освіти. Табачник не просто націоналіст, це людина яка презирливо ставиться до інших націй, а це вже фашистська ідеологія. Як історик він викликає мало довіри, тому що це типовий представник комуністичної історії, які діяли з погляду марксистсько-ленінської ідеології: якщо якась подія не вписується в постанову ЦК КПСС, її треба підігнати (читай сфальсифікувати) або просто не згадувати.

Орфографія дописувачів зберігається

Свої зауваги та коментарі до статей ви можете залишати в блозі Тижня – ut-magazine.livejournal.com та на нашому сайті www.ut.net.ua

Тиждень

№12 (125) 26.03–1.04.2010 р
Засновник ЕСЕМ Медіа ГмбХ
Видавець ТОВ «Український тиждень»
Головний редактор Сергій Литвиненко
Заступник головного редактора
Наталія Васютин
Оглядач Юрій Макаров
Редактори Анатолій Астаф'єв,
Жанна Безп'ячук, Вікторія Терасимчук,
Дмитро Губенко, В'ячеслав Дарпінянц, Роман
Кабачій, Ігор Кручик, Андрій Лавряк,
Мар'яна Олійник, Наталія Петринська

Журналісти Богдан Буткевич, Інна Завгородня,
Валентина Кузик, Олена Чекан,
Дмитро Рафаель
Відповідальний секретар Віталій Столига
Арт-директор Андрій Ермоленко
Дизайнери Юрій Довбах, Ганна Єрмакова,
Тимофій Молодчиков
Художник Павло Ніц
Більд-редакція Олександр Чекменюв,
Валентина Бутенко
Фотограф Андрій Ломакін
Кольорокоректор Олена Шовкопляс
Літературні редактори Олександр Григор'єв,
Лариса Мінченко

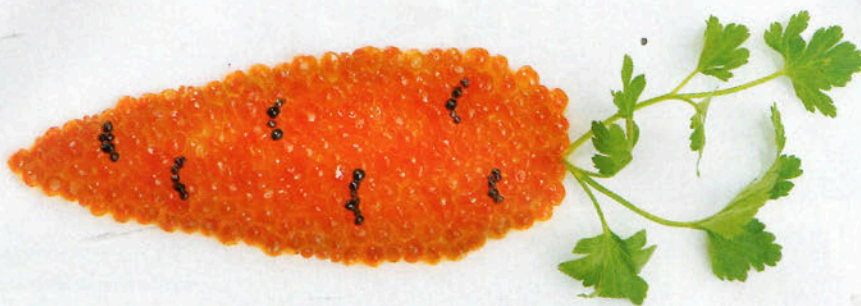
Коректори Марина Петрова, Ірина Павленко
Контент-редактор сайта Таня Овчар
Генеральний директор Микола Шейко
Фінансовий директор Андрій Решетник
Директор зі збуту Олександр Грищенко
Директор з реклами Світлана Єгорова,
(097) 962-55-42, e-mail: yes69@ut.net.ua
Відділ промо та маркетингу Ганна Кашейда
Голова редакційної ради Роман Цуприк
Видається з 2.11.2007 р.
Свідоцтво про державну реєстрацію
КВ №13005-1889Р від 13.08.2007 р.
Адреса для листування 03067, Київ, а/с №2

Адреса редакції
01030, Київ, Б. Хмельницького, 36 оф. 7
Адреса видавця 03067, Київ, Машинобудівна, 37
E-mail: office@ut.net.ua. Телефон (044) 3511300
Друк ТОВ «НОВИЙ ДРУК»,
Київ, вул. Магнітогорська, 1
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК №1447 від 28.07.2003 р.
№ зам. 103906. Наклад 31 100
Номер підписано до друку 24.03.2010 р.
Виходить щоп'ятниці. Розповсюджується
в роздрібній торгівлі та за передплатою.
Ціна договірна. Передплатний індекс 99319

© Український тиждень. Редакція залишає за собою право на літєрагування надісланих матеріалів без узгодження з автором. Рухомі не повертаються й не рецензуються. За зміст рекламних матеріалів та листів, надісланих читачами, редакція відповідальності не несе

Матеріали, позначені літерою «Р», під рубрикою «Трибуна» та на сірому тлі, публікуються на комерційній основі

*Скромність -
ознака смаку.*

Банкет
250 грн.
на особу

Середнє об'ємне буфетське
вул. Артема 52а,
тел: 360-96-13

До Хорватії з MAU без віз

Пула Дубровник Спліт

WWW.FLYUIA.COM

- Сучасні літаки
Боїнг 737-800 next generation
- Багаж (до 40 кг)
- Харчування на борту
- Он-лайн бронювання
- Он-лайн реєстрація на рейс
- Можливість вибору місць у салоні
- Участь у програмі Панорама Клуб

Дубровник

Інформація рекламна, можливі зміни

© 0 44 581 50 50 566 МТС, КІВІСТАР,
LIFE), BEELINE

МТС - згідно з тарифним планом на дзвінок на місцевий телефон / Київстар та Life) - 1 грн за хвилину /
Beeline - 0,95 грн за хвилину. Ліцензія МАУ ДАА № 368673 серія АВ від 20.02.2009 р.

MAU

ПЛИВЕМО

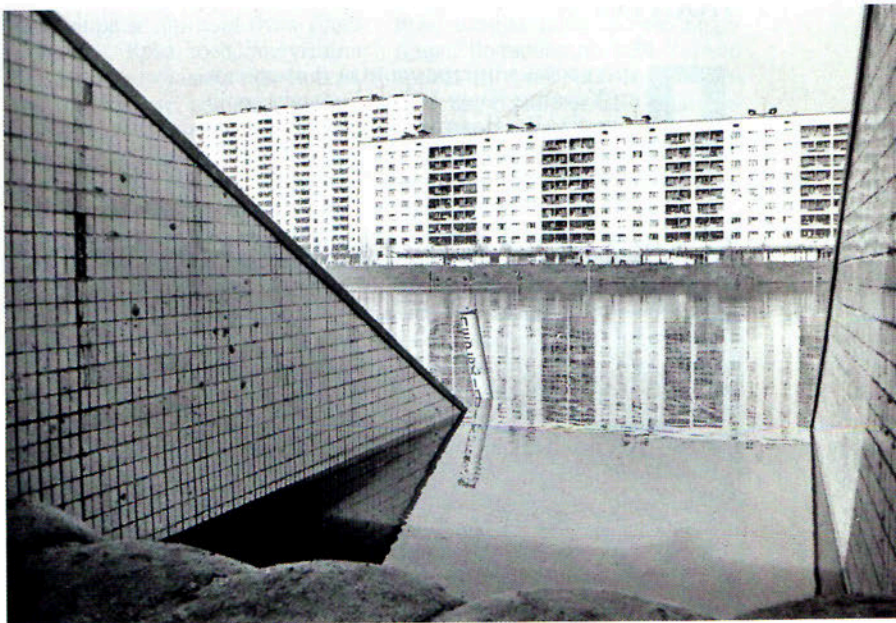
В Україні почалася повінь. За даними МНС, під загрозою підтоплення перебувають 13 областей України і місто Київ. У Волинській, Миколаївській та Дніпропетровській областях через затоплення обмежено рух автотранспорту на дорогах місцевого значення. Закрито рух на трьох дорогах у Луганській області, по одній автодорозі у Львівській, Дніпропетровській та Полтавській.

Повінь у 2010-му загрожує стати найбільшою за останні 40 років. Так, на думку екологів, підтоплення може сягнути позначок повені початку 1970-х, коли вода в столиці піднялася аж до рівня

ФОТО ТИЖНЯ | НА ЧАСІ

платформи станції метро «Гідропарк» (на фото – затоплена столиця у квітні 1970-го). Зараз підтоплення загрожує низинним районам Києва: Подолу, Троєщині, Русанівці, а також численним дачам, що побудовані на піщаних насипах у заплаві Дніпра. Втім, заради останніх керівництво Київської ГЕС знизила рівень води у Київському водосховищі на 4 м, внаслідок чого під вагою криги загинуло до 60% наявної там риби. Тепер столиці загрожує не лише повінь, а й отруєння питної води у разі, якщо риба почне гнити.

Фото: УНІАН

18 березня

Віктор Янукович анонсував спільний російсько-український військовий парад у Севастополі

19 березня

Облаву на чупакабру влаштували на Рівненщині. Загадкового звіра не спіймали

20 березня

Страйк працівників British Airways в Англії, скасовано 1 тис. авіарейсів

Задушливі обійми

Росія отримала шанс в обмін на зниження ціни на газ видушити з нової української влади чимало економічних і політичних поступок

Переговори міністра палива й енергетики України Юрія Бойка і нового керівника НАК «Нафтогаз України» Євгена Бакуліна з головою Газпрому Олексієм Міллером не виявилися навіть «пристрілочними». Українці поїхали до Москви зі «свіжою» ідеєю щодо створення Україною, Росією та ЄС газотранспортного консорціуму. (Українська та російська сторони з 2003 року не можуть домовитися, чи консорціум просто будуватиме новий газопровід Богородчани – Ужгород, на чому налягала Україна, чи керуватиме всією українською газотранспортною системою потужністю 142 млрд м³ газу на рік.) За словами першого віце-прем'єра Андрія Клюєва, закон про передачу ГТС у концесію (тобто Україна поділиться прибутком від транзиту газу) після створення газотранспортного консорціуму фактично готовий. Послужою Росії у відповідь могло б стати, на думку нової української влади, суттєве зниження ціни на газ – з нинішніх \$305 за тисячу кубів до \$168, які платять Білорусь: мовляв, українська і білоруська економіки доволі схожі, то чому ж ми маємо платити більше? Зрозуміло, що особливу ціну на газ вимагають від влади олігархи-регіонали. Ну не хочуть власники металургійних і хімічних заводів (Рінат Ахметов, Дмитро Фірташ) витратити мільярди на модернізацію своїх підприємств задля зменшення енерговитрат. Набагато вигідніше (дешевше) працювати за правилами, які діяли до 2005 року, – отримувати газ на особливих умовах. Спілкувалися Юрій Бойко та Олексій Міллер за зачиненими дверима, однак, з огляду на офіційні повідомлення, голова Газпрому нав'язав співрозмовникові свою гру. Хто про що, а Газпром, за словами Міллера, турбує те, що «Україна зараз відбирає газ менше від планових обсягів, менше,

«А у нас в квартире газ. А у вас? А у нас газопровод. Вот»

ніж у нас відображено в контракті». Саме про це волів би говорити пан Міллер з українськими візитами. 25 березня на допомогу Юрієві Бойку в Москву вирушив Микола Азаров – йому надали можливість особисто сказати Володимирові Путіну все, що він думає з приводу українсько-російських газових домовленостей... Широко відомі в Україні російські політики

Тижень в історії

25 березня 1999 року

В автокатастрофі за нез'ясованих обставин загинув **В'ячеслав Чорновіл**, лідер українських національно-демократичних сил

26 березня 1995 року

Запрацювала **Шенгенська угода**. Сім країн Європи уклали договір про скасування паспортного митного контролю між собою. Нині таких держав 26

27 березня 1793 року

Указом Катерини II до складу **Російської імперії приєднано Правобережну Україну**

21 березня

22 березня

23 березня

24 березня

Володимир Кличко переміг нокаутом американця Едді Чемберса

У багатоквартирному будинку в Донецьку вибухнув снаряд. Є поранений

По дешевий газ до Москви вирушила українська делегація

Унаслідок нашестя безпритульних скажених собак у Сумах оголосили надзвичайний стан

жваво обговорюють умови, за яких Росія може піти назустріч новій українській владі. Депутат Держдуми Костянтин Затулін, якого за попередньої влади періодично оголошували в Україні персоною нон грата, вимагає від української сторони продовження термінів базування ЧФ Росії в Криму: «Умовно кажучи, дуже грубо, ви залишаєте Чорноморський флот, а ми заради цього готові знижувати...». Затулін також порадив замислитися над тим, що «газ постачається до Білорусі, в якій дві державні мови: російська та білоруська... І це позначається на кліматі вирішення цього питання». Колега Затуліна по Держдумі Сергій Марков нагадує, що «Росія субсидує економіку Білорусі, оскільки ця країна є членом Митного союзу і ЄСІП. У такому разі Росії вигідно, щоб вона не скотилася в кризу. Тобто що більш союзницькою є економіка країни, то вигідніше це Росії». «Якщо Україна стане союзником Росії на світовому ринку, ціну буде знижено, а якщо ми залишимося конкурентами, то навіщо нам спонсорувати економіку України?» – рубає з плеча Марков. За його словами, Росія готова зменшувати ціни на газ для нашої країни, якщо збільшуватимуться російські прибутки в Україні: «Це можливість продавати газ українським споживачам безпосередньо або якісь інші домовленості, причому необов'язково в газовій сфері».

Росія комизиться: мовляв, ідея тристороннього консорціуму втратила актуальність, адже вже вкладено мільярди в будівництво російських газогонів до Європи в обхід України. Проте, на думку вітчизняних експертів, насправді ця пропозиція є цікавою для Росії. «Але чи в тій формі, у якій пропонує Україна, чи в іншій і на яких саме умовах – це питання переговорів, – каже голова правління альянсу «Нова енергія України» Валерій Боровик. – Звісно, Росію цікавить максимум – контроль над ГТС, управління нею тощо».

Вочевидь, уже найближчим часом Кремль покаже, що приязнь до нової української влади закінчується там, де починаються економічні інтереси Росії. За повідомленням російських ЗМІ, Київ готовий запропонувати Газпрому безпосередній доступ на внутрішній газовий ринок України.

Мар'яна Олійник

Правила Табачника

Змінити правила вступу до вищих навчальних закладів має намір міністр освіти та науки Дмитро Табачник. Уже цього року, пообіцяв Табачник, на вступ впливатиме не лише бал зовнішнього тестування, а й середній бал атестата, щоб «праця вчителя була гідно оцінена». Крім того, тестування можна буде складати тією мовою, якою абітурієнт навчався в школі. Також Табачник повідомив, що створиться робоча група, яка розглядатиме «болочі питання» української освіти. Мета – зро-

бити так, щоб батьки самі могли обирати для своїх дітей мову навчання в школі, а студенти – мову навчання у вишах. «Вони мають подавати заявки, які повинні задовольнятися», – сказав міністр. Утім, жодними постановами його наміри поки що не закріплені. Водночас по всій Україні тривають акції протесту проти міністра-українофоба Табачника. Вимагають його відставки студенти, громадські організації та кілька західноукраїнських обласних рад.

Повний шенген

Єврокомісія позитивно налаштована щодо скасування віз з Україною, а виконання спрямованої на це «дорожньої карти» триватиме два-три роки. Так вважає співголова Комітету міжпарламентського співробітництва Україна – ЄС Борис Тарасюк. Вже з 5 квітня власники довгострокових шенгенських віз зможуть вільно пересуватися всіма країнами, що

належать до Шенгенської зони, а не лише територією тієї, яка видала візу. Таке рішення прийняв Європарламент. Трохи ширше відчинила українцям двері до Шенгенської зони й Чехія, скасувавши вимогу, відповідно до якої для отримання довгострокової візи громадяни України мали пред'явити медичну довідку про відсутність у них інфекційних захворювань.

ФОТО: РНЛ, УНАІН, АНДРЕЙ ПОМАНІН

28 березня 1709 року

29 березня 1910 року

30 березня 1922 року

31 березня 1809 року

Іван Мазепа, шведський король Карл XII та кошовий Кость Гордієнко уклали договір про спільну боротьбу проти Росії

У Марселі (Франція) піднявся в повітря перший гідроплан, пілотований Альбером Фабром

Лесь Курбас створив театр-студію «Березіль» (нині Харківський академічний український драмтеатр)

Народився Микола Гоголь, українсько-російський прозаїк

120 даішників

забезпечують пересування президента Віктора Януковича, – Юрій Луценко

120 млн грн

сягнула заборгованість із зарплат працівникам ЖКГ, – профспілки

до 60%

риби загинуло у Київському водосховищі внаслідок спуску води

5 ОБЛИЧ

ДМИТРО ТАБАЧНИК заморить голодом

Міністр освіти заявив: навіть якщо студенти, які протестують проти його призначення, оголосять голодування, у відставку він не піде.

ВІКТОР ІВЧЕНКО пішов до Табачника

Чоловік голови партії «Наша Україна» Віри Ульяченко став заступником міністра освіти. А дружина ще закликає Табачника піти у відставку...

ОЛЕКСАНДР ФЕЛЬДМАН трохи прогнувся

Нардеп від БЮТ назвав призначення одіозного мера Харкова Михайла Добкіна губернатором «найоптимальнішим варіантом». Бізнес є бізнес...

ІГОР БАКАЙ тепер безгрішний

Суд позакривав усі кримінальні справи стосовно экс-голови Держуправління справами. Тепер лишилося підшукати йому місце в уряді.

ОЛЕГ ОРЕХОВ дискваліфікований

УЄФА назавжди заборонила українському арбітраві займатися будь-якою діяльністю, пов'язаною з футболом. Стверджують, що він причетний до договірних матчів.

СПОРТ

Кулак не підкачав

На відміну від наших футболістів Клички помиляються рідко і б'ють влучно

21 березня позмагатися за чемпіонські пояси за версіями IBF і WBO молодшого з Кличків Володимира спробував американський боксер Едді Чемберс. Чорношкірий спортсмен на тлі майже двометрового українця виглядав не надто переконливо, але коментатори за кадром застерігали: Едді – дуже прудкий хлопець, влучити у нього складно, а як сам поцілить у голову, то можна і не встати. Та Чемберс так і не зміг завдати жодного більшого серйозного удару. В перших раундах під час клінчів американець застосовував проти Володимира прийоми чи то реслінгу, чи то бушидо – піднімав і намагався кинути Кличка додолу. Але кожен раунд чорношкірий боксер безнадійно програвав за очками. Чемберс тримався стійко і, здавалося, закінчить поєдинок хоча й без перемоги, але на ногах. Та на останніх секундах 12-го раунду Кличко все ж нокаутував супротивника – Чемберс пропустив малопомітний і водночас сильний удар Володимира у скроню. Вірогідні наступні супротивники Володимира Кличка – Олександр Поветкін, Девід Хей або Самуель Пітер.

ОПИТУВАННЯ

Впливати й опонувати

Українці хочуть безпосередньо впливати на рішення влади і сильну опозицію

«Є лише погані уряди і ще гірші», – написав в оповіданні з нецензурною назвою класик літературного андеграунду Чарльз Буковскі. Приблизно таке саме ставлення до влади у пересічних українців. Останнє опитування Київського інституту проблем управління засвідчило, що громадяни не довіряють «слугам народу». Вони хочуть, щоб можновладцям не давала спокійно спати сильна опозиція, і безпосередньо впливати на ухвалення державних рішень.

26 тис. юнаків
 призвуть на службу до
 українського війська цієї
 весни

13 областям
 і Києву загрожує весняна
 повінь, – МНС

КОРОТКО

Хімія Московського патріархату

Московський патріархат клопотав за українські хімічні підприємства перед урядом Росії. Він звернувся до першого віце-прем'єра РФ із проханням надати можливість хімікам України безпосередньо співпрацювати з Газпромом за цінами, що дозволять їм випускати конкурентоспроможну продукцію. У листі до уряду РФ Патріархат просить звернути увагу на «істотну допомогу, яку надають Українській православної церкві Московського патріархату підприємства хімічної промисловості України». Зазначимо, що більшість власників українського хімпрому близькі до Партії регіонів.

Фіктивний список

Україну внесли до нового чорного списку Міжнародної організації з боротьби з фінансовими зловживаннями (FATF). Таку новину поширила вранці 19 березня російська інформагенція «ПРАЙМ-ТАСС». Державний комітет фінансового моніторингу України спростував цю інформацію. Виявилося, що навіть засідання з цього приводу FATF не проводила. Асоціація українських банків розцінила поширення у ЗМІ неправдивої інформації як сплановану диверсію, спрямовану на штучне нагнітання паніки та підірив довіри до України та національної банківської системи.

Євроскандал

Європейський мовний союз, організатор конкурсу «Євробачення», оштрафував Національну телекомпанію України за те, що вона не надала конкурсної пісні у визначений термін, і штрафуватиме за кожен день її відсутності. Нагадаємо, 20 березня право представляти Україну на Євробаченні-2010 здобула Alyosha (Олена Кучер). Незабаром її звинуватили у плагіаті, порівнюючи конкурсну пісню To Be Free з композицією Knock Me Out у виконанні Linda Perry та Grace Slick. Зараз для Альоші терміново шукають іншу пісню. Як повідомлялося раніше, представляти Україну на Євробаченні мав співак Василь Лазарович, якого НТКУ висунула на конкурс без голосування. Щоб таки поїхати на Євробачення, Лазарович апелював до Віктора Януковича, за якого співак агітував на концертах, але не допомогло.

Реформа імені Обами

Американський президент Барак Обама 23 березня підписав пакет законів про реформу системи охорони здоров'я, схвалений удруте й цього разу остаточно Палатою представників Конгресу США. Раніше за пакет проголосували 219 конгресменів, проти – 212. Реформа, яку Обама називає історичною і за яку він боровся цілий рік, має гарантувати медичне страхування 32 млн малозабезпечених американців, а також накладе обмеження на тарифи страхових компаній. Реалізація реформи у наступному десятилітті коштуватиме \$940 млрд.

ФОТО: REUTERS, ЧИНА, УКРАЇНОФОРМ, АНДРІЙ ПОМАКІН, ІНОСТРАНСЬКА ПРАВОЦІН

Чи потрібна сильна опозиція (%)

Опитано 1000 осіб, можлива похибка – +/-3,2%

Чи потрібен вплив простих громадян на ухвалення державних рішень (%)

Намісники Януковича

Другий етап «бліцкригу» регіоналів: після взяття під контроль Печерських пагорбів біло-сині почали встановлювати свою владу на місцях

Автор: **Наталія Гейчук**

Перша хвиля призначень керівників областей відбулася за вже давно забутим радянським принципом: шлях нагору відкритий лише власникам партквитка. Із 14 нових голів облдержадміністрацій тільки один позапартійний (Анатолій Присяжнюк), решта – однопартійці президента, які керують обласними

відділеннями біло-синіх або очолювали штаби Віктора Януковича на виборах. Для західних та центральних регіонів, у яких перемогу в другому турі здобула Юлія Тимошенко, глава держави, призначаючи своїх намісників, теж не зробив винятків. Регіонали намагаються цілковито взяти владу і ймовірно несприйняття когось із їхніх кадрів у певній області навряд чи вважають перешкодою.

Місцева громада практично не має жодних важелів впливу на призначення. Щоправда, в Конституції передбачена можливість відставки губернатора шляхом оголошення йому недовіри двома третинами депутатів обласної ради. Проте цю норму ігнорував колишній президент, із якого ж дива її дотримуватиметься нинішній? На час підписання номеру до друку решта губернаторів – 10 – ще

зберігали свої посади. Проте немає сумнівів, що днями і ці 10 областей отримають нових керівників.

АБОРИГЕНИ ТА ВАРЯГИ

Насамперед Віктор Янукович призначив губернаторів Південно-Східного регіону. Також нових керівників отримали три центральні області (Рівненська, Хмельницька, Житомирська), дві західні (Чернівецька та Закарпатська) і ключова Київська.

Нових губернаторів можна умовно поділити на дві групи: аборигени та заслани з інших областей. Більшість новопризначенців є місцевими або ж такими, що, зробивши кар'єру на малій батьківщині, подалися «підвищувати кваліфікацію» до столиці їх одинадцять.

До цієї групи належать губернатори аграрних областей Василь Ядуха (Хмельниччина) та Сергій Рижук (Житомирщина). Обидва знаються на сільському господарстві й мають відповідну освіту. Сусідньою Рівненською областю керуватиме Василь Берташ – він хоч і не аграрій, але затятий мисливець (очолює клуб мисливців Рівненщини).

Михайло Папієв повертається на роботу до Чернівців після восьмирічної політичної діяльності в Києві. А керівник Закарпаття Олександр Леїда вирішив до столиці не їхати, хоча зараз міг би вдруге отримати депутатський мандат як №197 у списку Партії регіонів. Напевне, суміщати губернаторство з розвитком сімейного бізнесу («Міжгірський лісокомбінат») йому цікавіше.

Донеччину та Луганщину очолили керівники обласних рад Анатолій Близнюк та Валерій Голенко. Їхніх попередників Володимира Логвиненка та Олександра Антипова, яких Віктор Ющенко призначав за погодженням із представниками місцевих еліт, новий президент безжально звільнив. Янукович, вочевидь, віддає перевагу лише своїм перевіреним кадрам та найактивнішим партійцям. Із Близнюком він спрацював ще за часів свого губернаторства на Донеччині. Голенка ж, напевне, винагородив за відданість та палке обстоювання однієї з ключових ідей регіоналів

щодо статусу російської мови, та ще й соратник Віктор Тихонов за нього попросив. До того ж ці двоє працюють у своїх регіонах безвизно і до столиці не рвуться.

Губернатори Запоріжжя Борис Петров та Дніпропетровщини Олександр Вілкул повертаються до рідних областей із парламенту. Після трьох депутатських каденцій на Николаївщину від'їздить також Микола Круглов. А Михайло Добкін відтепер опікуватиметься мешканцями не лише Харкова, а й усієї області.

Відряджених з інших областей троє. Едуард Матвійчук поставлений керувати Одещиною, хоча сам він родом із Закарпаття. Проте давно не підтримує зв'язків із рідним краєм – три скликання відсидів у Верховній Раді в Києві й уже кілька разів очолював виборчу кампанію регіоналів в Одесі. Кримчанина Анатолія Гриценка відправили до Херсонщини, де місцеві партійці не змогли показати гідного результату на президентських виборах, зв'язали у дрібних суперечках і тепер мають користися «варягові». Кримського мільйонера Анатолія Присяжнюка забрали до Києва: навички, здобуті ним у правоохоронних органах, безумовно, стануть у пригоді під час управління ласою для багатьох Київщиною.

Поміж новопризначенців жодного представника партнерів регіоналів по коаліції. Єдиного ставленника Блока Литвина Олексія Гаркушу (Николаївщина) звільнили без зайвих сентиментів.

ГУБЕРНАТОРСЬКА DOLCE VITA

Посада губернатора – цінний приз, яким глава держави традиційно винагороджує своїх найвідданіших соратників. Попри те що після політичної реформи 2004 року кандидатів на посади керівників регіонів має пропонувати уряд, цю норму ігнорував попередній президент, нехтує нею і нинішній. Для Віктора Ющенка губернатори були його особистими гвардійцями, які протистояли на місцевому рівні уряду Юлії Тимошенко, хоча за законом вони підзвітні саме Кабміну, а не

президентові. Але оскільки карав і милував (призначав та звільняв) їх особисто глава держави, то йому вони й служили – саме на Банкову приходили на наради, не з'являлися на виклики прем'єра і, як часто скарижилася Тимошенко, саботували рішення уряду в регіонах. За президента Януковича таке роздвоєння зникне, оскільки прем'єр є його довіреною особою, яка не перетвориться на конкурента за жодних умов.

Згідно із Законом «Про місцеві державні адміністрації» до повноважень адміністрацій, зокрема, належить вирішення питань соціально-економічного розвитку території, бюджету і фінансів, управління майном, приватизації та підприємництва, промисловості, сільського господарства, будівництва, транспорту, освіти, науки, використання землі й природних ресурсів. Безпосередньо на голів адміністрацій покладено повноваження зі здійснення керівництва, а також розпорядження бюджетними коштами в межах затверджених бюджетів, призначення і звільнення керівників підприємств, установ та організацій, що належать до їхньої сфери управління, погодження призначення та звільнення керівників непідпорядкованих підприємств, що належать до сфери управління органів виконавчої влади вищого рівня. Крім того, вони можуть порушувати перед Верховною Радою питання про призначення позачергових виборів сільських, селищних, міських, районних та обласної рад, а також сільського, селищного й міського голови. І, звісно, розставляти свої кадри по всій регіональній владній вертикалі. Таким чином, губернатори у своїх вотчинах є регіональними князками, які мають практично необмежену владу. Особливо якщо їм вдається «порозумітися» з обласними радами.

Можна не сумніватися: намісники нового президента зроблять усе від них залежне, щоб після наступних виборів (які парламент, як відомо, посунув у часі) в місцевих органах влади теж превалювала Партія регіонів. Щоб володарювати в Україні вже абсолютно неподільно... ■

11
з 14
новопризначених
губернаторів
під час
президентських
виборів очолювали
виборчі штаби
Віктора Януковича
або входили
до їхнього
керівництва

Анатолій Присяжнюк, Київська область

Генерал-полковник, майже 20 років прослужив в органах внутрішніх справ

у Криму: розпочинав звичайним даїшником, доріс до заступника начальника міліції Автономії. У 2001-му на два роки переїхав керувати управлінням МВС до Полтави, звідти на два роки до Києва заступником міністра внутрішніх справ. Після приходу до влади помаранчевих деякий час пересидів на посаді помічника-консультанта народного депутата. Навесні 2006-го за списками КПУ сам став депутатом, щоправда, Верховної Ради АРК. Кілька місяців був заступником голови Ради Міністрів Криму, з жовтня 2006-го впродовж трьох років очолював ДАК «Чорноморнафтогаз», що спеціалізується на розвідці й видобутку нафти і газу в акваторії Чорного й Азовського морів. У листопаді 2009-го призначений заступником голови СБУ. Вважається близьким до нинішнього міністра ПЕК Юрія Бойка. Губернаторську сторінку біографії розпочав з обіцянки розібратися з незаконною видачею актів на 35 тис. га землі Київської області.

Василь Берташ, Рівненська область

Очолює обласне відділення Партії регіонів, до лав якої вступив ще 1999-го. На президентських виборах-2010 керував регіональним штабом Януковича. Уродженець Рівненщини, інженер-будівельник за освітою, працював у колгоспах області.

Згодом очолив підприємство «Рембудмонтаж», на базі якого створив один із перших на Рівненщині кооперативів. За даними ЗМІ, саме так Берташ заробив свій перший мільйон. З 1998-го завідував будівництвом і житлово-комунальним господарством в обласній адміністрації, пізніше став першим заступником голови Рівненської ОДА. У 2006-му за списками ПР пройшов до парламенту.

Василь Ядуха, Хмельницька область

Голова Хмельницької організації ПР, керував штабом Януковича в області. Очолював Вінківську та Деражнянську районні держадміністрації, у 2002–2003 роках керував управлінням сільського господарства і продовольства Хмельницької ОДА. За даними ЗМІ, під час президентських виборів 2004-го, перебуваючи на посаді голови Деражнянської райадміністрації, «у брутальній формі» змушував підлеглих вносити до виборчої документації неправдиві відомості та жорстко тиснув

на підприємців і бюджетників. Був навіть затриманий працівниками Державної служби боротьби з економічною злочинністю, райпрокуратура висунула Ядусі звинувачення за двома статтями Кримінального кодексу: 158-ю («Неправомірне використання виборчих бюлетенів, підлог виборчих документів або неправильний підрахунок голосів чи неправильне оголошення результатів виборів») та 364-ю («Зловживання владою або службовим становищем»). Але потім його відпустили. У 2006-му обирався до парламенту від Партії регіонів, на дострокових виборах опинився у списку під непрохідним 194-м номером, проте міг би вдруге отримати мандат саме зараз, після переходу частини регіоналів до уряду.

Сергій Рижук, Житомирська область

Родом із Житомирщини, досвідчений аграрій. Очолював Мінагрополітики в першому уряді Віктора Януковича. У 2004–2005 роках обіймав посаду губернатора Житомирщини, його першим заступником був нещодавно призначений міністр аграрної політики Микола Присяжнюк. Двічі народний депутат від ПР. На президентських виборах входив до керівництва обласного штабу Януковича.

У 1997-му став заступником голови Чернівецької облдержадміністрації. Двічі народний депутат: 2002-го – від СДПУ(о), 2007-го – від Партії регіонів. Двічі міністр праці та соціальної політики в урядах Віктора Януковича. Під час останнього перебування в уряді відзначився «соціальною» ініціативою щодо введення до Трудового кодексу норми про право роботодавця звільняти вагітних співробітниць. Проте невдовзі дезавував власну заяву, оскільки наближалися дострокові парламентські вибори. Після другого туру президентських виборів разом з усією фракцією ПР відмовився голосувати за власноруч внесений законопроект щодо підвищення соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям. Папієва вважають людиною близькою до Дмитра Фірташа.

Михайло Папієв, Чернівецька область

Політичну й трудову кар'єри колишній есдек розпочинав у Чернівцях. У 1997-му став заступником голови Чернівецької облдержадміністрації. Двічі народний депутат: 2002-го – від СДПУ(о), 2007-го – від Партії регіонів. Двічі міністр праці та соціальної політики в урядах Віктора Януковича. Під час останнього перебування в уряді відзначився «соціальною» ініціативою щодо введення до Трудового кодексу норми про право роботодавця звільняти вагітних співробітниць. Проте невдовзі дезавував власну заяву, оскільки наближалися дострокові парламентські вибори. Після другого туру президентських виборів разом з усією фракцією ПР відмовився голосувати за власноруч внесений законопроект щодо підвищення соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям. Папієва вважають людиною близькою до Дмитра Фірташа.

У 1997-му став заступником голови Чернівецької облдержадміністрації. Двічі народний депутат: 2002-го – від СДПУ(о), 2007-го – від Партії регіонів. Двічі міністр праці та соціальної політики в урядах Віктора Януковича. Під час останнього перебування в уряді відзначився «соціальною» ініціативою щодо введення до Трудового кодексу норми про право роботодавця звільняти вагітних співробітниць. Проте невдовзі дезавував власну заяву, оскільки наближалися дострокові парламентські вибори. Після другого туру президентських виборів разом з усією фракцією ПР відмовився голосувати за власноруч внесений законопроект щодо підвищення соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям. Папієва вважають людиною близькою до Дмитра Фірташа.

Олександр Ледида, Закарпатська область

Голова Закарпатського відділення ПР, керівник штабу Януковича на

виборах-2010 отримав посаду губернатора за «визначні заслуги» – це єдина західна область, у якій у першому турі президентських виборів переміг Віктор Янукович. Більшість експертів вважали, що очолить її справжній «господар» регіону Віктор Балога, але той публічно рекомендував свого «учня». Під час губернаторства Балоги на Закарпатті Ледида був його заступником в ОДА. У 2002-му очолював Ужгородський районний штаб виборчого блоку «Наша Україна» і був кандидатом у депутати до облради від блоку. Але в 2004-му кардинально змінив політичну орієнтацію і став керівником обласного відділення Партії регіо-

нів, а через два роки потрапив за її списками до парламенту. На момент обрання нардепом V скликання Ледида очолював спостережну раду ЗАТ «Міжгірський лісокомбінат», головою правління якого був Іван Георгійович Ледида (брат), а членом спостережної ради – Тетяна Петрівна Ледида (дружина).

Олександр Вілкул, Дніпропетровська область

Наймолодший новопризначенець (35 років) – знавець гірничої справи. Після здобуття освіти за спеціальністю «відкриті гірничі роботи» працював начальником комерційно-фінансового управління ВАТ «Південний гірничозбагачувальний комбінат». Через рік став заступником гендиректора комбінату. За шість років молодий менеджера керував уже двома ГЗК – Північним та Центральним (обидва належать Рінатові Ахметову). У 2006 та 2007 роках пройшов до парламенту за списками Партії регіонів. Під час президентських виборів очолював обласний штаб Януковича. Батько Вілкула – голова Дніпропетровської обласної ради, тож відтепер уся влада в регіоні зосереджена в руках однієї родини. Щоправда, Вілкул-старший заявив про намір подати у відставку зі своєї посади, але повірити в це важко.

Наймолодший новопризначенець (35 років) – знавець гірничої справи. Після здобуття освіти за спеціальністю «відкриті гірничі роботи» працював начальником комерційно-фінансового управління ВАТ «Південний гірничозбагачувальний комбінат». Через рік став заступником гендиректора комбінату. За шість років молодий менеджера керував уже двома ГЗК – Північним та Центральним (обидва належать Рінатові Ахметову). У 2006 та 2007 роках пройшов до парламенту за списками Партії регіонів. Під час президентських виборів очолював обласний штаб Януковича. Батько Вілкула – голова Дніпропетровської обласної ради, тож відтепер уся влада в регіоні зосереджена в руках однієї родини. Щоправда, Вілкул-старший заявив про намір подати у відставку зі своєї посади, але повірити в це важко.

**Михайло Добкін,
Харківська область**

Корінний харків'янин, у 1990-х очолював низку бізнес-структур, був депутатом Харківської міськради. У 2002 році обраний до парламенту від Харківського округу. У Верховній Раді довго підшукував собі політичний табір: устиг побувати в чотирьох фракціях («Єдина Україна», «Демініціативи», «Центр», СДПУ(о)), перш ніж опинився у фракції Партії регіонів. Під час президентських виборів 2004-го був довіреною особою Віктора Януковича на Харківщині, у 2006-му за підтримки нових соратників обраний мером Харкова. Скандальну славу Добкіну приніс розміщений в інтернеті запис підготовки його те-

вернення до харків'ян, який збагатив фразеологію висловом «этот текст немножко по-дебильному написан». Популярності додали мерів численні звинувачення як від опонентів, так і від соратників у зловживанні владою. Уникнути позачергових виборів у Харкові вдалося лише завдяки активному спротиву регіоналів у парламенті.

**Анатолій Близнюк,
Донецька область**

Інженер-механік за освітою, понад 20 років працював на Краматорському металургійному заводі, пройшов шлях від газівника до голови правління. У 1996-му став першим заступником голови Краматорської міськради, потім переїхав у Донецьк, де зрештою обійняв посаду першого заступника губернатора Віктора Януковича. Після переведення Януковича до Києва став його повноправним наглядцем в області – очолив Донецьку ОДА. У 2005 році був звільнений Віктором Ющенком, проте за кілька місяців обраний депутатом облради, де став спочатку заступником голови, а потім і головою ради.

Новий губернатор уже дав згоду на апробацію на Донеччині реформ уряду Миколи Азарова, зокрема пенсійної та адміністративно-територіальної. Відсутність спротиву з боку населення там гарантована. Своєю чергою, прем'єр пообіцяв повернути області вільні економічні зони та території пріоритетного розвитку, що дасть змогу значно поліпшити життя власників великих підприємств області – Донеччина може перетворитися на великий український офшор.

**Борис Петров,
Запорізька область**

Ветеран Партії регіонів, очолює обласну організацію ще з 2001 року, на президентських виборах керував штабом Януковича в області. Народний депутат двох останніх скликань за списками регіоналів. До обрання в парламент очолював ВАТ «Український графіт» (на підприємство прийшов ще 1979-го заступником начальника транспортного цеху), а також чотири роки був депутатом Запорізької облради. За даними ЗМІ, саме Петров контролює більшість в облраді, тож віднині влада в регіоні буде зосереджена в одних руках. Напевне, саме це він і мав на увазі, коли на своєму представленні як губернатора обіцяв об'єднати запорожців в один кулак.

**Едуард Матвійчук,
Одеська область**

Виходець із Закарпаття, де освоїв доволі широке коло професій: кілька років викладав фізику в школі, працював інспектором на Чопській митниці, був президентом футбольного клубу «Верховина» та шеф-редактором газети «Євро-Центр». У 2002-му був обраний до парламенту від блоку «Наша Україна». Пробув у цій фракції трохи більше року і восени 2003-го перейшов до табору білосиніх. Наступні два скликання до парламенту обирався вже за списками ПР. Очолював штаб Віктора Януковича на Одещині. На апаратній нараді новий губернатор попередив своїх підлеглих: якщо вони хочуть залишитися в органах влади, їм доведеться «плазувати на колінах». Перед ким саме, не уточнив...

**Микола Круглов,
Миколаївська область**

Від механіка суден Азовського пароплавства дістався до найвищих щаблів обласної влади – з 1996-го по 1999-й очолював Миколаївську облдержадміністрацію за перервою на два місяці, впродовж яких керував у столиці Міністерством транспорту. У 2000-му став першим заступником Миколаївської подат-

кової, за рік – помічником голови ДПА Миколи Азарова. У 2002-му від Миколаївського округу його було обрано депутатом до парламенту, згодом ще двічі пройшов у Верховну Раду за списками ПР. Очолює Миколаївське відділення Партії регіонів з 2001 року, на президентських виборах керував обласним штабом Януковича. Як губернатор уже встиг пообіцяти землякам відновлення вільної економічної зони, насамперед для суднобудівельної галузі.

**Анатолій Гриценко,
Херсонська область**

Економіст-організатор сільськогосподарського виробництва за освітою, все життя пропрацював у Криму. Починав слюсарем, пізніше інструктором зі спорту в колгоспі села Чистопілля, згодом обраний головою Чистопільської сільради. У 1995-му пішов у Кримський парламент і за два роки став його спікером. За «правління» регіонала Гриценка у ВР Криму знову ввійшло у традицію спекулювати на «українських темах». Зокрема, Анатолій Гриценко є автором проекту постанови про перейменування Верховної Ради Криму у «Верховный Совет». З посади спікера ВР АРК нинішнього скликання змушений був піти через конфлікти в таборі біло-синіх та невдоволення партійного керівництва. У внутрішньопартійній (кримській) боротьбі програв Василю Джарти, який очолив Раду Міністрів автономії. Як компенсацію отримав губернаторство в сусідній, але чужій Херсонській області, що значно поступається півострову фінансовим потенціалом.

**Валерій Голенко,
Луганська область**

Народився в Росії, проте політично та кар'єрно зростає у Луганську. Швидко просувався по комсомольській лінії і наприкінці 1980-х став першим секретарем Луганського міського комсомолу. Після цього пішов у бізнес – очолив компанію «Фактор» (друкує бланки для бухгалтерського обліку), пізніше – ТОВ «Гекко-інвест» (робота з цінними паперами), у 1997 році став першим заступником гендиректора Луганської енергетичної компанії. З 1998-го працював у Луганській облраді спочатку заступником голови Віктора Тихонова (нинішній віце-прем'єр із питань регіональної політики), з 2006-го – головою. Відомий захисник прав російськомовних, тісно співпрацює з депутатом Держдуми Константином Затуліним, якого час від часу оголошують персоною нон грата в Україні. У 2006 році Луганська облрада за головування Голенка надала російській мові статус регіональної. У 2008-му був ініціатором проведення другого Севе-родонецького з'їзду.

Між Донецьком і Ялтою

Кримський півострів зараз цілковито підвладний регіоналам

Автор:
Вікторія Орел

За три дні на півострові цілковито змінилася влада. Кадрові перестановки почалися з перших осіб автономії: кримський парламент на сесії більшістю голосів підтримав відставку прем'єра Віктора Плакіди, спікера Анатолія Гриценка і першого віце-спікера Григорія Іоффе. Але їхні крісла залишалися порожніми лише кілька хвилин.

ДОНЕЦЬКИЙ ДЕСАНТ

Фракції «За Януковича», «Союз», «Крим» і депутатська група «Російська єдність» запропонували на посаду спікера ВР Криму виконуючого обов'язки керівника кримських регіоналів, колишнього президента будівельної компанії «УкрРосБуд» Володимира Константинова, кандидатуру якого напередодні узгодили з президентом Януковичем. Новий спікер щонайперше рекомендував на посаду голови Радміну Криму народного депутата України від Партії регіонів, колишнього мера Макіївки Василя Джарти. З парламентської трибуни Джарти заявив, що земляків із собою в кримський уряд не привіз: «Ті розмови, що приїде Джарти, а з ним два автобуси фахівців... На жаль, не підтверджуються».

Того дня на півострові й справді з'явилися не два автобуси, а двоє силовиків із Донецької області: кримську міліцію очолив Олександр Просолов (у 2007–2008 роках керував міліцією в Керчі, з 2008-го очолював управління міліції в Макіївці), прокуратуру республіки – Степан Молицький (працював начальником кримінально-судового відділу прокуратури Донецької області, з 1999-го по 2003-й – першим заступником прокурора Сумщини, останнім часом керував одним з управлінь Генпрокуратури).

Однак уже за день новий прем'єр оточив себе вихідцями

з рідного регіону: своїм першим заступником призначив макіївчанина, народного депутата України від ПР Павла Бурлакова, одним із віце-прем'єрів – лідера макіївських регіоналів Георгія Псарьова, міністром Ради Міністрів – народного депутата від ПР Олену Нетецьку (народилася в Макіївці, навчалася в Донецьку).

Заступниками голови Ради Міністрів стали також Катерина Юрченко (заступник директора Інформаційно-довідкового департаменту ДПАУ), союзівець Едуард Гривковський, предстваник «Російської єдності» Андрій Козенко. Загалом у новому кримському уряді буде, вирішили депутати, аж дев'ятеро віце-прем'єрів (попередник Джарти Віктор Плакіда мав шістьох заступників).

КРИМСЬКІ РЕГІОНАЛИ ПОСТІЙНО КОНФЛІКТОВАЛИ. ВІДТАК ЗАМІНА КЕРІВНИЦТВА АВТОНОМІЇ НА КОРИСТЬ ДЖАРТИ Є ЛОГІЧНОЮ

У Криму жартують, що зайшли керівники там – як картопля: навесні посадять, восени приберуть. Однак нові – донецькі – правителі республіки жартувати, схоже, наміру не мають

спікера Гриценка і прибічники Кисельова не поділили між собою місця в партійних списках під місцеві вибори-2010 (які, втім, перенесли). Протягом минулого року Партія регіонів втратила лояльність одразу кількох кримських політичних партій та об'єднань, знову ж таки через конфлікти їхніх керівників із Гриценком. Відтак цілком віта заміна керівництва автономії на користь Джарти є цілком логічною.

ПРИКОРМИЛИ ВСІХ

Депутати з інших фракцій, які проголосували за новопризначенців, не приховували: навзаєм розраховують отримати посади в керівництві парламенту. Щоб задовольнити апетит нової коаліції, довелося і тут роздуть штати. За пропозицією нового спікера Володимира Константинова утворили дві нові комісії: з боротьби із корупцією (її очолила Людмила Лубіна з фракції Блоку Наталії Вітренко «Народна опозиція») і з розвитку сіл (нею керуватиме член фракції «Курултай-Рух» Абмажит Сулейманов).

Першим віце-спікером замість Григорія Іоффе, який подав у відставку, став один із лідерів руху «Російська єдність» Сергій Цєков (Іоффе віддали мандатну комісію). Комісію з аграрних і земельних питань очолив союзівець Володимир Кличников – активний учасник з'їзду в Севєродонецьку 2004-го, пропагандист «підтримки російської мови в умовах українізації».

Партії регіонів довелося «підгодувати» буквально всіх, зокрема й блок «Не так!», який у кримському парламенті представлений лише чотирма депутатами (двоє з них отримали офіційні посади). «Це ознака не сили, а слабкості регіоналів у Криму. Вони змушені таким чином створювати тепер так звану широку коаліцію, щоб протриматися до виборів», – каже політолог Олександр Форманчук.

ФОТО: REUTERS

Кадрові перестановки поки що не торкнулися Севастополя. Зміну керівництва міста очікували під час візиту до Криму Віктора Януковича. Але він, схоже, ще не визначився з кандидатурою на посаду голови Севастопольської держадміністрації. З огляду на те що конфлікт між лідером місцевої організації Партії регіонів, головою міської ради Валерієм Саратовим і головою СМДА Сергієм Куніциним зайшов надто далеко, Януковичу, найімовірніше, доведеться призначити в Севастополі третього, менш конфліктного. Подейкують, він вибирає між ставлениками двох олігархів: Ахметова й Фірташа. Водночас президентові потрібно думати, що натомість запропонувати Куніцину, оскільки між ними склалися нормальні стосунки.

Задобрюватимуть регіонали і Меджліс. «Нинішня влада має набагато більше спонукальних мотивів домовитися з кримськими татарами про щось конкретне, ніж Ющенко, який любив їх за визначенням. Оскільки для Партії регіонів зараз важлива стабільність, вона значно більше зацікавлена в цьому діалозі, тому від неї можна очікувати якихось конкретних кроків. Регіонали мають доводити, що вони не во-

роги кримським татарам», – зазначає політолог Андрій Нікіфоров. Приміром, найближчим часом, можливо, вирішиться питання з будівництвом Соборної мечеті в Сімферополі, що триває вже кілька років. Найімовірніше, і земельну проблему вирішуватимуть інакше. Навряд чи слід очікувати чергового показового зносу самозахоплень, як на плато гори Ай-Петрі в 2007-му, коли кримський главк міліції очолював тепер уже міністр МВС Анатолій Могильов.

ПОЛІТИКІВ ПО ОСЕНІ РАХУЮТЬ

Політологи і політики жартують, що зайшли керівники в Криму – як картопля: навесні посадять, восени приберуть. Це підтверджує досвід: у 1994-му москвич Євген Сабуров (щоправда, народився він у Криму), який очолив уряд півострова на запрошення президента АРК Юрія Мешкова, протримався на посаді лише півроку, в 2005-му делегований Віктором Ющенко бютівець Анатолій Матвієнко – ще менше.

«Кримська еліта сервільна, постійно апелює до Києва, але проти заїжджих команд вона вміє об'єднуватися, виявляє якості партизанів-підпільників», – каже політолог Андрій Нікіфоров.

ЗА РАНЖИРОМ. Політичний центр Криму змістився з парламенту в уряд, тож новий спікер Володимир Константинов (праворуч) дослухатиметься до порад прем'єра Василя Джарти

На сьогодні немає жодного чинника, внаслідок якого Партія регіонів могла б втратити владу на півострові навіть на одному з рівнів. Нинішній кримський політикум – це сім-вісім відносно серйозних політсил. Проросійські «Союз», «Російська община», комуністи, Блок Наталії Вітренко «Народна опозиція» працюють на одному електоральному полі з Партією регіонів. У найближчі місяці конфліктів між ними не повинно бути. Але що ближче до місцевих виборів, які колись таки відбудуться, то більше буде опозиційних настроїв, причому всередині сьогоднішньої коаліції, прогнозує аналітики. Поки що опозицією в Криму є, мабуть, тільки БЮТ, але сили нерівні – у парламенті півострова Блок Тимошенко представлений п'ятьма депутатами...

А загалом, зазначають експерти, Януковичу зараз потрібен спокійний Крим, підпорядкований Києву, відповідно й кадри добираються. «Усе залежить від того, як буде реалізована знаменита приказка «Крим – це місце між Донецьком і Ялтою», – резюмує Нікіфоров. – Якщо це справді утвердиться, то можна переписувати кримську Конституцію і поставити це гасло на герб замість «Прогвітання в єдності». ■

Спілкувалася
Вікторія Чирва

Початком наступу нової влади на місцях стала блискавична зміна прем'єра та спікера в Криму. **Тиждень** попросив прокоментувати перезавантаження ситуації на півострові колишнього керівника кримської міліції, екс-постпреда президента України в Криму, народного депутата України (фракція НУ–НС) Геннадія Москаля.

У. Т.: Як ви оцінюєте нову владу в Криму?

— Знаєте, є таке прислів'я: не родися вродливою, а родися щасливою. Тепер його можна перефразувати: не родися вродливим, а родися в Макіївці. Якщо ти з Макіївки, значить, усе нормально, ти наш «канкретний реальний пацан» і тобі – путівка в далеку дорогу.

У. Т.: Маєте на увазі місце народження нового кримського прем'єра Василя Джарти?

— Про це я говорив уже давно. Казав місцевим: ви рвете, вибачте, дупу, а коли донецькі прийдуть до влади, то вони вас, кримчан, одразу ж відсторонять від неї. Подивіться, що діється в країні: вихідці з Донбасу на всіх ключових посадах – починаючи від СБУ та МВС і закінчуючи прем'єром. На черзі – податкова, митниця. Так потихеньку дійде до того, що народ почне ходити з піднятими руками й здаватися.

У. Т.: У Криму вже відчутний прихід нової влади?

— Думаю, він пізніше стане відчутний, коли почнуться реальні дії. Наскільки я знаю, регіонали кажуть, як і Радянська армія в Афганістані: «Мы пришли временно, но надолго». Але це справа кримчан. Значить, вони самі так хотіли. Кримчани боролися з «помаранчевою чумою». Як запевняв Янукович, це була остання помаранчева зима. А тепер прийшла донбаська зима. Суворі й морозні. Проте такий вибір народу, і його треба поважати. Щоправда, до такого вибору людей підвів і колишній прези-

Крим, пацани й ісламісти

Геннадій Москаль
про сувору
донбаську
зиму в Криму

ФОТО: ЄВГЕН КОТЕВКО

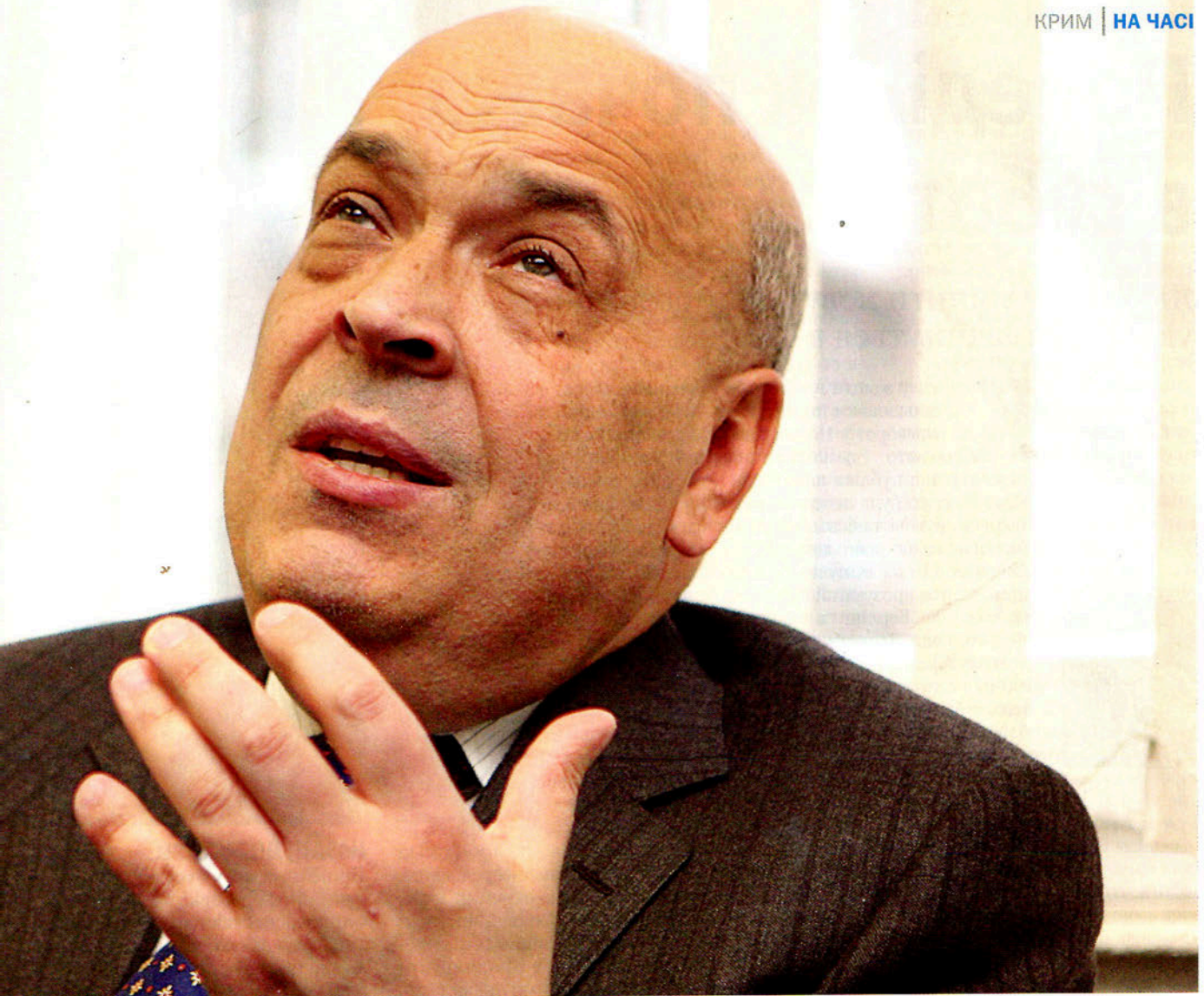
дент Віктор Ющенко. Спочатку в нього була програма «10 кроків назустріч людям», яка наприкінці його каденції перетворилася на «10 кроків назустріч Партії регіонів». Ось і маємо.

Проблема української влади в тому, що в ній 99% – представники партій і лише 1% – справжні професіонали.

У. Т.: Як ви вважаєте, між прем'єром Василем Джарти й спікером парламенту Володимиром Константиновим будуть конфлікти, чи вони все-таки гратимуть в одні ворота?

— Багато залежить від центральної влади. Якщо почнуться конфлікти й Віктор Янукович одразу дасть по руках й одному, й іншому, то проблем не буде. Та парадокс у тому, що Києву вигідно зіштовхувати лобами різні гілки влади в Криму. На півост-

рові завжди створювали штучні конфлікти, аби кримчанам було чим займатися й не думати про розширення самостійності. В Криму зараз немає єдиного лідера. Одна нехороша країна намагалася зробити таким лідером Інну Богословську. Її білборди під час виборів висіли скрізь, і не було питання, на якому вона б не розумілася: починаючи від мови та доріг і закінчуючи статусом Севастополя. Але Крим не сприйняв Інну Германівну, мабуть, через її істеричність. Ну не люблять люди нервових політиків! Тому гроші, вкладені в неї, витратили даремно. Повторюю: на півострові зараз немає лідера, який би мав контрольний пакет. І слава Богу! Якщо такий з'явиться, Крим одразу захоче отримати статус Придністров'я, Південної Осетії, Абхазії або, не дай Боже, Косова. Тому влада з

Києва має дивитись, аби така постать не з'явилася.

У. Т.: Як ви вважаєте, що буде з представниками кримських татар у владі? Їх просто вичавлять із посад?

— Якщо їх позбудуться, це буде велика помилка. Адже радикальна мусульманська організація «Хізб ут-Тахрір» набула там значного впливу. За моїми підрахунками, в її лавах 30 тис. молодих чоловіків продуктивного віку. Це потужна сила, і коли з нею не рахуватися, вона може зібрати 30-40 тис. людей на свою підтримку, причому не за гроші, а за ідею. Треба визнати, ця організація набагато дівіша та впливовіша, ніж українські, які сидять на одному дивані, гризуться між собою й плачуть, що їм ніхто не допомагає. ■

«НЕ РОДИСЯ ВРОДЛИВИМ... А родися в Макіївці». Геннадій Москаль констатує, що вихідці з Донбасу обійняли всі ключові посади в країні

Запитання не по темі

У. Т.: Зараз є кілька опозицій. Ви з ким?

— Ми — в об'єднаній опозиції, представленій вісьмома партіями. З Юлією Володимирівною її партія «Батьківщина», ми, «Народна самооборона» з Луценком, «Європейська партія» з Катеринчуком тощо. Думаю, мусять облишити амбіції й Кириленко, й Каськів — і об'єднатися з нами. Розумію, в «Нашій Україні» комусь заважає Ющенко. Йому були обіцяні дострокові парламентські вибори в обмін на підтримку Януковича на президентських. Але його кинули — й правильно зробили. До наступних виборів про нього вже забудуть. Зараз він каже, що треба реанімувати партію. А чому ж ти разом із Балогою знищив її, розділивши на ЄЦ і НУ?

Завдання опозиції — показувати реальну статистику дій влади. Цифри скажуть краще, ніж слова. Нова влада почала з подвійних стандартів. Коли пам'ятаєте, регіонали постійно кльовали Юлію Тимошенко, аби вона виконувала Закон про підвищення соціальних стандартів. Прем'єр прямо заявляла — на це немає грошей. Тепер вони прийшли до влади, Тимошенко немає, чому ж нічого не виконано? Кажуть, немає бюджету. Але коли була Тимошенко, бюджету теж не було. Ще одна історія — з запозиченнями у МВФ, які робила Юлія Володимирівна. Як її критикували за ці борги: мовляв, і наші правнуки їх повертатимуть! А що заявляє сьогодні Сергій Тігіпко? Без позик Міжнародного валютного фонду та Світового банку ми не проживемо. То чому йдете тим самим шляхом, за який убивали Тимошенко? І тепер вони бідкаються — казна порожня! Тоді чому рвалися до каси, знаючи, що там нічого немає?

Понеділок почався в суботу

Якщо не зупинити нову владу сьогодні, завтра українці прокинуться в СРСР

Автор:
Самійло
Ворс

Кажуть, у жовтні 1917-го, коли більшовики влаштували переворот у Петрограді, цілковито демократично налаштована публіка навіть зраділа. Її логіка була непереможна: мовляв, ці нові такі недоладні й безпорадні, що довго не протримаються, а їм на зміну неодмінно прийде хтось розумний. Протрималися. У Берліні в лютому 1933-го, коли нацисти отримали повноту влади, це віталось навіть лібералами: нарешті вже закінчиться безлад Ваймарської республіки, а з цими недоумками якось упорасмося. Не впоралися. У Москві 31 грудня 1999-го, коли Путін отримав владу з рук старого Єльцина, чимало демократів зітхнули з полегшенням: можна відпочити від свавілля й хаосу «шалених дев'яностих». Відпочили. Ні, це не натяк на спорідненість режимів, а спостереження за подібністю реакцій безтурботного суспільства. Ти є сучасником, свідком і мало не учасником подій, які змінять обличчя твоєї країни, перегорнуть догори дригом твоє життя й життя тих, хто тобі дорогий, а ти меланхолійно себе заспокоюєш: нічого, доживемо до понеділка, якось буде. Може, буде, а, може, й ні.

Вони йдуть

Забули, що таке виконавська дисципліна? Нагадаємо. Тренованого спостерігача не може не вразити дивовижна швидкість та ефективність, із якою відбуваються зміни в кадровому складі керівництва державою. Ніяких зайвих вагань, ніяких реверансів у бік переможених чи то поступок громадській думці, якщо припустити, що вона в Україні існує. За неповних два тижні після утворення «тушкової» коаліції повністю сформовано уряд, розставлено «смотрящих» на регіональних рівнях і по ключових

установах, аж до телебачення. Все, як навчав великий Ленін: вокзали, банки, телеграф. Не зчулися, як у країні вибудувалася й запрацювала вертикаль влади.

Вражають не лише кількісні, а й якісні характеристики. На посади призначено людей, попередній послужний список яких свідчить про їхню ключову компетентність не в напрямку модернізації відповідних галузей чи територій, а виключно в сенсі забезпечення приватних інтересів окремих усім відомих гравців (не забуваючи й себе особисто).

Відсутність більш-менш переконливого опору з боку загальнонаціональних та регіональних еліт (є ж у країні не лише «опозиція» та «громадські діячі»), а й бізнес-середовище, чиновництво як окремий клас, кваліфіковані фахівці, інтелектуали, кінець-кінцем, преса) переконує, що всі в принципі готові грати за новими правилами. Хоча б тому, що вони не такі вже й нові. Слід лише пригадати алгоритми та звичаї часів пізнього Кучми.

Але є й розбіжності. «Стиль – це людина», казав хтось із давніх мудреців. Стиль Кучми – це вишкіл директора велетенського заводу, який мусить крутити всю цю махину, але рахуватися з обмеженнями своєї волі: є Москва, є план, є постачальники, є технологічні вимоги, є партком. Стиль Януковича – це менеджерські навички, сформовані в пізнішу епоху: окрім волі начальства, ніяких інших обмежень немає, а перешкоди та їхні персональні носії легко усуваються. Тепер, коли начальника над тобою немає (про народ, який делегував тобі повноваження, слід забути раз і назавжди), єдина управлінська проблема – це контроль над... правильно, виконавською дисципліною.

НАЗАД, ДО МОСКВИ

Проте обмеження все ж таки є, і вони непереможні внаслідок суб'єктивних обставин. Не хотілося би вдаватися до чергових версій «всесвітньої змови», але вибір наступника Леоніда Даниловича в далекому 2004-му не був випадковим. Від підпорядковувався тим самим обставинам, що й трохи раніше операція з обмеження маневру самого Кучми. Нагадаємо поширену й не позбавлену логічної стрункості гіпотезу, що провокацію з убивством Георгія Гонгадзе було сплановано саме заради того, щоби скомпрометувати надто багатовекторного тодішнього українського президента перед Заходом і в такий спосіб штовхнути його в обійми Москви. Якщо припустити, що в цьому є частка правди, чому б не уявити, що призначення Януковича спадкоємцем уже цілком керованого Кучми мало ту саму стратегічну мету: висунути в майбутні президенти людини, категорично несумісної з Європою. Ідеться не лише про певні плями в біографії – інколи, якщо дуже треба, європейці з американ-

THE WARS IN THE S.S.R.

цями ладні ввійти в становище й заплющити очі на такі дрібниці. Важливіше те, що Віктор Федорович сам не надто певно почувасться західніше Ужгорода.

Команда Януковича шукає підтримки ніяк не в Європі, а перш за все в Росії. Не в Європі, бо в ній заведено грати за правилами, а ментальність нового керівництва передбачає гру за домовленостями. В Росії, бо з її керівництвом можна розмовляти однією мовою в прямому й переносному сенсі. Проти природи не підеш. І ще одне: чим далі від Європи, тим менше доводиться рахуватися з її зауваженнями щодо порушення прав громадян, утисків бізнесу, розмаху корупції й решти неприємних у пристойному товаристві питань – а те, що приводів для таких зауважень не забракне, не сумнівайтесь.

Ну а за підтримку Москви за нинішніх умов ця команда заплатить усе, що від неї вимагатиметься. Платити, швидше за все, доведеться суверенітетом. Не те, щоби в таборі регіоналів були суцільні зрадники – не в тім річ. Просто серед них значно менше людей, здатних розуміти, що таке

національна ідентичність, як із нею треба поводитися й заради чого захищати, не кажучи вже про окремих панів, які саме існування України вважають історичним непорозумінням. Від негайної згоди на входження до імперії як суб'єкта федерації що публіку може втримати хіба що інстинкт самозбереження, адже за такого розвитку подій можна швидко позбутися всіх привілеїв і принизливо вирушати до Білокам'яної по ярлик на княжіння, як колись їздили до Орди давньоруські князі. А доведеться.

І хай не заспокоюють себе окремі опортуністи тим, що Янукович and К° самі не зацікавлені в такому варіанті, хай не переконують, що в гіршому разі ми наслідуюмо приклад Білорусі. А що? Бацька отримує газ майже за внутрішньою російською ціною, дозволяє собі не визнавати Абхазію з Південною Осетією та ще й за першого-ліпшого гримання зі сходу демонстративно летить цілуватися з Уго Чавесом. Багатовекторність у дії, хіба поганю? Дзуськи. Щоби претендувати на лаври Лукашенка, треба як мінімум бути Лукашенком. Хіба є в регіоналів із литвинівцями бодай хтось, спроможний на таку вправність? Це вам не між фракціями бігати.

Ціна питання навіть не в грошах і не геополітиці, тут щось глибинне: повернути під

УСЕ, ЯК НАВЧАВ ВЕЛИКИЙ ЛЕНІН: ВОКЗАЛИ, БАНКИ, ТЕЛЕГРАФ. НЕ ЗЧУЛИСЯ, ЯК У КРАЇНІ ВИБУДУВАЛАСЯ Й ЗАПРАЦЮВАЛА ВЕРТИКАЛЬ ВЛАДИ

корону московського царя хохлів-зрадників – нав'язлива ідея кожного справжнього російського патріота, на це вони не пошкоднують засобів впливу.

ЧОГО ВОНИ ЗЛЯКАЮТЬСЯ

Підб'ємо підсумок: події, що розгортаються, набувають ознак незворотності. Потяг на повній швидкості – значно швидше, ніж будь-хто усвідомлює, – мчить наступним маршрутом:

– взяття певною політичною силою повного адміністративного контролю над країною на всіх рівнях і ділянках, перероз-

поділ усіх ресурсів на користь на-вколовладної верхівки, встановлення жорсткої моделі керування державою з одночасним придушенням громадянських свобод включно зі свободою слова;

– налагодження тісних економічних зв'язків із Росією, немінучий продаж частини підприємств, спільний контроль над стратегічно важливими галузями, зокрема газотранспортною системою;

– потрапляння в повну залежність від Кремля з потенційним розгортанням в Україні російських структур у сфері розвідки, пропаганди, можлива військова присутність під слухним приводом (і не треба про Конституцію, готовність рахуватися з нею нам уже продемонстрували);

– закріплення де-юре залежного статусу країни як складової Російської Федерації, відновлення СРСР...

Якщо комусь здається, що в автора надміру розгулялася фантазія, хай згадає наведені вище історичні приклади.

Чи хочуть жити українці в такій країні? Комусь, може, байдуже, але більшості навряд чи. Повертатися в суспільство, де всі є жертви й водночас усі співучасники злочину проти власної країни, добровільно погодиться небагато народу. Чи можна щось зробити, аби запобігти викладеному сюжету? Взагалі-то треба було раніше думати, але навіть тепер ще не пізно. Може, не пізно.

Регіонали в масі своїй не вміють спілкуватися з опонентами, вони легко ображаються, легко починають самі ображати, легко переходять на особистості. Проявів громадянської непокори вони бояться, як будь-які люди, що звикли до дисципліни й уміють керувати лише залежними підлеглими.

Будь-який організований і системний спротив може змусити істеблішмент дещо підкоригувати свої плани. Треба нагадати їм, що Україна – не Росія, громадський темперамент тут відносно вищий, а традиції конфронтації народу з владою від досить м'яких до дуже жорстких форм мають недавні історичні приклади. Слід лише сказати відверто самим собі, чи готові ми миритися з втратою свободи та незалежності. Якщо ні, іншого вибору, окрім опору, українцям все одно не залишається. ■

«Нормалізація» українського пацієнта

Автор:
Петро
Тарашчук

18 березня голова Комітету російської Держдуми з економічної політики Євгеній Фьодоров заявив, що вже через півроку може бути опублікована програма створення об'єднаної держави, до якої увійдуть Росія, Україна і Білорусь

Сутність дискримінації полягає в запереченні людської сутності дискримінованих, у зведенні їх на рівень істот, позбавлених гідності, і здатності самостійно порядкувати своїм життям. Так, у російській/радянській імперії українців вважали народом, що не має жодних окремих, самостійних прагнень, а століттями лише мріяв «навіки поєднатися» з російським народом і зрештою розчинитися в ньому без сліду. Такий народ був «нормальним», а українців, які прагнули чогось іншого, називали ким завгодно, тільки не людьми і не народом: мазепинцями, петлюрівцями, бандерівцями, націоналістами, й усі зусилля Російської держави були спрямовані на «нормалізацію» цих, так би мовити, хворих: фізичне знищення або русифікацію, що була єдиним радикальним методом лікування. А джерелом «ненормальності» завжди була якась іноземна зараза, і тому український рух паплюжили то як польську, то як австрійську інтригу, то як буржуазно-імперіалістичний вплив, а нині – як американську підступність.

Яскравим прикладом цього останнього варіанта є недавнє інтерв'ю Горбачова. Вождь партії, яка, щоб поширити свій вплив, підтримувала національно-визвольні рухи (а то й просто групи терористів) в усьому світі, абсолютно не визнає права українців бути народом. І на характерне для нинішньої Росії запитання кореспондента про перспективи її об'єднання з Україною в одну державу він, навіть не припустивши, що українці можуть мати власну думку, відповів, що «многі не хотять об'єднання Росії і України», й на першому місці серед цих «многих» назвав США. Горбачов анітрохи не сумнівається, що прагнення українців жити у своїй державі – це щось чуже, нав'язане, гостро патологічне, тож достатньо усунути патогенний чинник (у цьому разі вплив США), і всі українці одразу «нормалізуються», тобто успішно ді-

йдуть до стану національного нігілізму, властивого самому Горбачову, і перейдуть із категорії «соотечественників» (саме так називає нас московський патріарх Гундяєв) у категорію «нормальних» російських громадян.

Тож немає нічого дивного, що Гундяєва янголи принесли на крилах благословляти в Лаврі новообраного «соотечественника» й раба Божого, якому судилося стати президентом України. Московське православ'я тепер є найдієвішим методом «нормалізації» українців. Недаремно Гундяєв вимагає від свого «чада» запровадити в школах та у війську московський «закон Божий» і віддати решту українських церковних пам'яток у руки апологетів єдиного «православного народу».

Отже, лікарі в Москві, дивлячись на зараженого бацилою самостійності українського

ЛІКАРІ В МОСКВІ, ДИВЛЯЧИСЬ НА ЗАРАЖЕНОГО БАЦИЛОЮ САМОСТІЙНОСТІ УКРАЇНСЬКОГО ПАЦІЄНТА, ДОБАЧИЛИ ТЕПЕР ПЕРСПЕКТИВУ ЙОГО ЦІЛКОВИТОГО ОДУЖАННЯ

пацієнта, добавили тепер перспективу цілковитого «одужання», хоча, звісно, за їхніми словами, без реанімації не обійтись. А який тут метод реанімації? Господи, класичний і перевірений –

кровопускання! Треба виточити всю кров, щоб у країні не лишилося й сліду українського духу, бо єдине добро, яке дозволяють нам мати московські «лекарі», – сало. Про що вкотре нагадав Владімір Путін під час зустрічі з президентом Януковичем у Москві.

І що в такій ситуації можуть означати спроби утвердження російської мови? Так, угадали, це спосіб об'єднання країни, але ж ідеться не про нас, грішних, не про Україну, а про велику Росію. Саме її, велику Росію прагнуть укріпити коштом «нормалізації», або, як кажуть поляки, wynarodowienia, тобто денационалізації України, відмови від національно-культурної ідентичності, передусім через зведення української мови до статусу мертвої. ■

СВІТ ЯКИМ ВІН Є

24

телеканал новин

ВСЕ ВКЛЮЧЕНО

ЛІЦЕНЗІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ УКРАЇНИ З ПИТАНЬ ТЕЛЕБачЕННЯ І РАДІОМОВЛЕННЯ СЕРІЯ НР№0057-М ВІД 10.01.2006

РЕКОНСТРУКЦІЯ

СУТИЧКА МІЖ БУДІВЕЛЬНИКАМИ І СТУДЕНТАМИ,
ЯКІ ПРОТЕСТУЮТЬ ПРОТИ ЗАБУДОВИ

НОВИНИ

Львів

www.24tv.com.ua

Щеплення від дик

Механізм установлення диктатури простий: треба зробити громадянина залежним від влади, яку неможливо змінити

Автор:
**Матвій
Ганапольський,
Росія**

Є стійка думка, що той чи інший народ схильний або не схильний до прийняття тоталітаризму. Як приклад цілковитого неприйняття диктатури наводять США. На противагу їм ставлять «покірні народи», приміром, Північну Корею чи Кубу. Однак навіть поверховий погляд демонструє парадокс: будь-яка нація у своїй історії переживала періоди, якими, якщо говорити про демократію, може пишатися. А «срязки» лібералізму, навпаки, можуть нагадати досить неприємні моменти, особливо якщо під диктатурою мати на увазі не тільки табори і тортури.

Можна констатувати, що точної відповіді на запитання, чому та чи інша нація «погоджується» з диктатурою, немає. А ті, що є, не настільки переконливі, щоб бути аксіомою. «Червоні кхмери» знищили власними руками третину свого населення, але терор у Кампучії міг тривати й далі, якби у справу не втрутилися В'єтнам і світове співтовариство.

Як могли кампучійці не повстати проти свого знищення? Немає відповіді. Як і у випадку з фашистською Німеччиною, особливо в період, коли будь-якому німцю стало зрозуміло, що Гітлер – це шлях у нікуди. Де розгадка цієї самогубної покірності? Може, в харизмі лідерів, які «гіпнотизують» народ? Може, в реалізації підсвідомих таємних кровожерливих народних бажань, а може, навпаки, у небажанні вирішувати проблеми, перекладаючи будь-яку відповідальність на лідерів.

РОСІЙСЬКИЙ ШЛЯХ

Росія, як здається, і тут демонструє свій особливий шлях. Переживши більшовицький переворот, знищивши цвіт інтелі-

генції та бізнесу до 1920 року, країна трохи відійшла від крові й переділу, вступивши в НЕП. Здавалося б, більшовицький терор має бути засуджений і забутий, але нічого подібного! Росія впала в ту саму яму насильства 1937-го, причому зі значно більшими жертвами.

Перемога в Другій світовій, здавалося, мала переломити ситуацію – радянські солдати побачили Європу і те, що можна жити краще й багатше, причому без сталінської м'ясо-рубки насильства. Але тільки-но вони повернулися на батьківщину, відразу почалася друга хвиля репресій, що тривала до смерті Сталіна. Чи можна знайти відповідь на запитання: як могли переможці гітлеризму знову дозволити знищувати себе власною кривавому диктаторові? Відповіді немає. Точніше, можна сказати так: їх занадто багато, щоб вибрати якусь одну.

Проте один зі способів утвердження авторитаризму в Росії очевидний, якщо простежити дії влади за брежнєвських часів. Згадаймо деякі тодішні реалії: якщо хочеш стати керівником, маєш бути членом КПРС. Якщо хочеш, щоб пусти за кордон, маєш пройти партком. Якщо хочеш набір хороших продуктів, отримай спецпайок.

Принцип брежнєвського часу – спецжиття для спецлюдей, дефіцит, зведений у принцип, правило життя. Дефіцит як справжній регулятор політичної лояльності. На словах усі йдуть до комунізму й достатку. На ділі – жорсткий розподіл усього аж до туалетного паперу, щоб громадяни знали: навіть туалетний папір видають тільки перевіреним і вірним. Можливо, спочатку цього не хотіли. Але так вийшло.

татури

Дефіцит як парадоксальний політичний інструмент успішно використовують і сьогодні. Північнокорейська пропаганда стверджує, що життя в її країні чудове, але всі прекрасні північнокорейські пляжі обнесені колючим дротом, щоб «щасливі громадяни» не попливли на човнах до Південної Кореї. Кубинці ось уже півстоліття кричать: «Віва, Фіделе!», але виїхати з країни простому громадянину так само важко, як і 30 років тому, а звичайні умови для нормального життя доступні тільки обраному партійному колу й тим, хто його підтримує.

МЕХАНІЗМ ДИКТАТУРИ

Загальний, але важливий принцип диктатур – влада має те, чого не мають громадяни. Й отримати це громадянин може тільки від влади, якщо вона побачить його корисність для себе. Хід простий, але безпомилковий, такий, що породжує конформізм, брехню і подвійну мораль. І водночас він дозволяє добре влаштуватися, адже «ця влада надовго, а життя одне!» До речі, в останній фразі – суть того, що відбувається зараз у Росії.

Уявіть собі країну, в якій, як у СРСР, вибори є, а зміни влади немає, бо вона маніпулює самими виборами, ЗМІ, опозицією і силами безпеки. Звісно, спочатку будь-який волелюбний громадянин промовляє волелюбні слова і ходить на маніфестації. Але поступово розуміє, що незалежно від того, стоятиме він із плакатом чи ні, нічого не зміниться. Однак час минає, і громадянину потрібно вирішувати питання свого повсякденного життя – поруч із ним дружина, діти мають вступати до вишу, в нього маленький бізнес, а влітку треба поїхати на відпочинок усією сім'єю.

І тут громадянин звертає увагу на те, що хоча особисто проти нього репресій немає, але тільки від влади можна отримати велике замовлення для бізнесу, саме влада може допомогти вступити до вишу. Він озирається і помічає, що лише ті, хто разом із владою, рухаються кар'єрними сходами. Отримують посади, потрапляють у «президентські сотні», саме їх обирають у «Громадську

палату». Віддану молодь збирають на Селігері у спеціальні табори, де все безплатно, а найстаранніших офіційно просувають у владу.

Натомість тих, хто протестує, б'ють на демонстраціях, їхній бізнес пресують або відбирають, а деякого показово саджають у в'язницю за абсурдними звинуваченнями. Для опозиції закривають телебачення і створюють «чорні списки» небажаних гостей у ток-шоу. При цьому влада заперечує їхнє існування, але сама ж зливає ці списки в інтернет, щоб усі знали: списки є, і потрапити до них нескладно.

І тут ми торкаємося дуже важливого моменту в тактиці приручення народу до диктатури. Коли говорять про тоталітарні суспільства, зазвичай згадують про відсутність у них гласності. Але нові часи породжують нові методи.

Гласність власного свавілля, власного порушення закону – один із найважливіших принципів сучасного авторитаризму. Всі мають розуміти, що влада говорить одне, а робить інше. Й важливо, щоб усі знали, що вона так і чинитиме, не несучи жодної відповідальності. Усе робиться навмисно відкрито і відверто.

Особливо виразно це проявляється на прикладі судочинства. Як і в СРСР, де противників режиму оголошували божевільними чи шпигунами, хоча всі розуміли абсурдність таких звинувачень, такі методи взято на озброєння й доведено до досконалості в нинішній Росії. І влада навмисно не приховує, що, приміром, засуджений Ходорковський сидить не тому, що він злочинець, а тому, що так захотів Путін. Усі мають розуміти, що суд виносить вирок неправомірно, потім усі повинні бачити, як, порушуючи закон, в'язня відправляють у найсуворіші умови до віддалених районів Росії. І, звісно ж, усі мають переконатися, що в'язня повертають, але тільки для того, щоб висунути проти нього нові абсурдні звинувачення і знову засудити.

НЕЗМІННІСТЬ ВЛАДИ

Влада не приховує, що діє протизаконно. Для неї важливо по-

казати, що вона може чинити так, що для неї такі дії не мають наслідків і що саме так вона робитиме завжди. Однак для того, щоб перемога диктатури була остаточною, задіюють ще один дуже важливий механізм підпорядкування – завчасний анонс протизаконної незмінності влади.

Спробуємо відповісти на одне просте запитання: а чи могли здійснитися хвилі сталінського терору, якби громадяни знали, що в певний момент будуть вибори і Сталін може піти. Звісно ж, ні! На найближчих виборах його змели б, віддали б під суд і засудили б разом із поплічниками за сконденсовані злочини.

Проте люди знали: Сталін назавжди! Жодних виборів не передбачалося. Отже, боротися безглуздо, потрібно вбудовуватися в цю ганебну систему і, зціпивши зуби, намагатися в ній вижити, знайти своє місце. Саме цей механізм діє зараз у Північній Кореї або в Ірані з його системою «найвищої духовної влади», коли ляльку-президента можна обирати, а аятола назавжди.

Влада відкрито інформує громадян, що не піде ніколи.

**ПУТІНСЬКА
МОДЕЛЬ.
Дії нової
української
влади
наштовхують
на думку,
що за основу
побудови
нових
суспільних
відносин
в Україні взято
російську
модель**

Згадаймо СРСР: хіба хтось очікував, що імперія впаде? Що колись підуть Сталін чи Брежнев, Хрущов, Черненко або Андропов? Усі розуміли, що вони при владі до своєї смерті. Звісно, відчуття, що колись усе це скінчиться, було. Але всі думали, що не за нашого життя.

Те саме і в сучасній Росії: спочатку Путін вибрав Медведева наступником, а тепер публічно заявляє, що до виборів 2012 року «вони з Медведевим домовляться», хто чим займатиметься. Фраза начебто жартівлива, особливо якщо згадати, що президента обирають громадяни на вільних виборах. Та всі розуміють, що це не жарт, а пряма заявка на владу, анонс прямого майбутнього порушення духу Конституції, який оголошується задовго до виборів, причому нахабно й відверто. І робиться це навмисно відкрито, щоб усі розуміли: ця влада надовго, не плануйте нічого.

Чи потрібно засуджувати громадян, що не всі вони революціонери, що не кожен здатен бути Новодворською, Каспаровим або Лимоновим. Чи може людина забути, що поруч її родина і в своєму житті вона хотіла б кар'єрно зростати й бути багатого та успішного сьогодні, а не через 25 років.

Думаю, не можна. Перехід на бік диктатури – зрада, а ось конформізм – не завжди. Голосно заявляти, що народ – це покірний натовп, який за блага продався диктатурі, може тільки той, хто, промовляючи ці слова, стоїть на площі з плакатом проти диктатури в руках.

БЕЗВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ГРОМАДЯН

Однак, на щастя, світ влаштований так, що вічних диктатур та імперій все ж таки не буває. Причому парадокс ось у чому: що агресивнішою є диктатура, то коротший її вік. Зовні всі імперії гинули з різних причин: когось завойовували варвари, хтось підписував капітуляцію. Але в широкому сенсі загибель будь-якої імперії вписується в історію племені майя, що, побудувавши циклопічні пам'ятки архітектури, занадто інтенсивно використовувало землю для сільгоспвиробництва, і в якийсь момент вона, виснажена, вже не могла

його прогодувати. Вважається, що те саме трапилося на острові Пасхи або в лісах Південно-Східної Азії, де стоять чудові покинуті палаці. Але коли їх залишали люди, навколо була виснажена земля, не здатна народити навіть травинки.

Диктатура вдається до тієї самої моделі з тим самим нульовим результатом. Вона інтенсивно використовує всі наявні ресурси, одночасно вводячи однодумність, і, як наслідок, пригнічує свободу творення. І цей механізм завжди містить початок кінця будь-якої імперії, бо вона задихається і вмирає від дефіциту плодів цього творення – саме того, що використала, коли створювалася.

Бути диктатором завжди приємно, але безглуздо, особливо в наш час, адже диктатура завжди суперечить сучасному світовому чемпіонату високих технологій. Ті, хто захоплюється китайською моделлю, наївні: Китай завжди буде «майстерною викруткою», можливо, найкращою у світі, але не більше. Тому що навіть два мільярди невільних людей не можуть замінити одного вільного Білла Гейтса.

Для Росії діють ті самі правила, але її керівництво вдає, що не знає їх. Країною керують у «ручному режимі» – влада заявляє це публічно, анітрохи не соромлячись. Суспільний договір із громадянами, сутність якого можна сформулювати як: «Ми не лізьте у ваше життя, а ви не лізьте в політику», підписаний без труднощів.

Занадто короткий час Єльцина з його свободами не став щепленням від диктатури. І коли Путін запропонував радянську модель влади, суспільство радо погодилося. Адже набагато легше, не вдаючись у деталі, швидко проголосувати, за кого скажуть, щоб потім лаяти владу, яка змусила так голосувати, і того, кого тільки-но вибрали. Це значно простіше, ніж брати на себе відповідальність за життя країни.

Путін запропонував громадянам на період свого правління трохи перепочити від відповідальності за країну. І громадяни радо пішли у відпустку. Всією країною. Надовго. ■

К Н И Г А Р Н Я

Institut
Français
d'Ukraine

30 березня (вівторок)
18.30

Книгарня «Є»: Київ, вул. Лисенка, 3
(ст. м. «Золоті ворота»)

Книгарня «Є» та Французький Культурний Центр
представляють новий спільний проект

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД: ФРАНЦІЯ

Проект має на меті зміцнення культурних та інтелектуальних зв'язків між Францією та Україною.

**Гостя Книгарні «Є» в рамках проекту «Європейський досвід: Франція» –
журналіст та політолог Анні ДОБАНТОН**

Анні Добантон – есеїст, фахівець із питань Центральної та Східної Європи. Працювала у Польщі, протягом чотирьох років була постійним кореспондентом «Радіо Франс» у Москві, прожила чотири роки в Києві, працюючи радником із питань культури Посольства Франції в Україні (1998–2001), відтоді часто повертається в Україну. Вважається одним із найкращих знавців України у Франції. Анні Добантон є автором трьох ґрунтовних праць про Україну, виданих французькою мовою.

«Як журналіст і дослідник Анні Добантон знає досконало свій предмет та дуже тонко розшифровує непомітне повернення на сцену олігархічних, часто проросійських кланів, які творять і руйнують українську політику більше, ніж вулиця».

«Le Monde diplomatique» про Анні Добантон та її книжку «Україна: метаморфози незалежності».

Вміти сказати «НІ»

Спілкувалася
Жанна Безп'яточук

В українській зовнішній політиці межа між обслуговуванням російських інтересів та компромісним, але послідовним обстоюванням власних є традиційно хиткою та розмитою. До чітко демаркованого кордону нам узагалі ще дуже далеко. До стирання цієї межі як такої за нинішніх геополітичних реалій один крок. Про цю складну геометрію українсько-російського співіснування **Тиждень** поспілкувався з Юрієм Щербак. Досвідчений дипломат, письменник, український теоретик геополітики дав оцінку першим крокам нової влади у зовнішній політиці.

ВИКОПНА БАГАТОВЕКТОРНІСТЬ

У. Т.: З приходом до влади Віктора Януковича всі знову заговорили про багатовекторність та асиметричне партнерство. За яких умов ця асиметрія може бути вигідною Україні?

— Зрозуміло, що з такими державами, як США чи Китай, партнерство менших держав є асиметричним. Взагалі ж такі відносини можуть скластися з різними державами, тому що асиметрія зумовлена багатьма чинниками: різницею в товарообміні, специфікою тих чи інших спільних проектів тощо. Але це в жодному разі не відносини підпорядкованості, не відносини васала й сюзерена. Вони все одно мають бути рівноправними. Американці, хоч їх і звинувачують в імперських амбіціях, уміють подавати своє партнерство з іншими державами як рівноправне. Вони докладають зусиль, щоби партнер не почувався уполісдженим. Коли керівники малих держав приїжджають з офіційним візитом до Штатів, там усе супроводжується таким протоколом, який має нейтралізувати відчуття нерівноправності. А щодо багатовекторності, то під нею насправді може ховатися одновекторність, тобто беззастережна орієнтованість на Росію.

У. Т.: За яких умов асиметричне партнерство України та Росії перетвориться на васалітет?

Юрій Щербак про асиметрію, рівноправність і васалітет в українсько-російських відносинах

ФОТО: ОЛЕКСАНДР ЧЕМОМЕНОВ

– На жаль, уже перші кроки Віктора Януковича і всередині країни, і зовні свідчать про те, що до влади прийшла людина не самостійна, не самодостатня, з настановою служити російським інтересам. Уся світова преса вже наголошує на тому, що він проросійський, а не проукраїнський політик. Росіяни під поліпшенням двосторонніх відносин розуміють виконання їхніх вимог. Вони поки що не розглядають ці відносини в площині рівноправного партнерства. За часів Бориса Єльцина це було інакше. Головна мета кремлівських керівників – відтворити хоча б в урізаній формі Радянський Союз, тобто панувати на території пострадянських країн, де все має підпорядковуватись інтересам Росії. Нове ж українське керівництво в усьому йде їм назустріч. Так, із ними треба дружити, але коли нами командують – це не дружба.

У. Т.: Денаціоналізована країна апріорі не може мати самостійної зовнішньої політики. І в Москві це сьогодні розуміють якнайкраще...

– Захист елементарних засад існування Української держави проголошується українським націоналізмом, який отримує дуже негативне забарвлення. При цьому не згадується, що є лютий російський націоналізм, що керівництво Росії постійно підігриває почуття національної гордості. Певною мірою це нормальна річ, коли країна пишається своїми досягненнями. Але чому жупел українського націоналізму й досі слугує засобом залякування? Ми маємо невід'ємне право на власне трактування історії: по своєму осмислити роль України у Великій Вітчизняній війні, наші жертви у ній, національно-визвольну війну в Західній Україні. Усе це подається як ворожий Росії націоналізм. Якщо Росія хоче мати партнерські відносини з Україною, вона не повинна втручатися в такі питання. Приміром, у підручниках Чехії та Словаччини, країн, що спромоглися дуже елегантно розлучитися, їхні національні історії трактуються порізно – кожен має своє бачення.

БІОГРАФІЧНА НОТА

Юрій Щербак народився **1934 року** в Києві. Закінчив Київський медичний інститут. Працював у Київському науково-дослідному інституті епідеміології та інфекційних захворювань ім. Л.В. Громашевського. Доктор медичних наук. Один із засновників і голова Української екологічної асоціації «Зелений світ», перший лідер Партії зелених України. Член Верховної Ради СРСР (1989 – 1991). Перший міністр охорони навколишнього середовища незалежної України (1991 – 1992). Надзвичайний і Повноважний Посол України в Ізраїлі (1992 – 1994), США (1994 – 1998) та Мексиці (1997 – 1998 за сумісництвом), Канаді (2000 – 2003).

У. Т.: Аналогії між ЄС та російськими економічними інтеграційними утвореннями можливі?

– Сьогодні дуже багато дискусій виникає в трикутнику країн – членів Митного союзу «Росія – Казахстан – Білорусь». Білорусь і Казахстан бачать, що їхні інтереси під загрозою, бо Росія має перевагу й багато питань бере на себе. Це за своєю сутністю інше утворення, ніж ЄС. Зрозуміло, що й там є різниця у вазі між, приміром, Німеччиною, з одного боку, і Словаччиною чи Люксембургом – з іншого. Але в Євросоюзі так щасливо склалося, що на континенті є дві великі нації: Німеччина і Франція. Вони збалансують ситуацію. Крім того, баланс забезпечує ще Британія. Тому в цьому просторі не може постати країна, що цілковито підігне під себе інших.

У. Т.: Концепція України як мосту між Росією і Заходом,

на вашу думку, має сенс у нинішніх реаліях?

– Цю концепцію було вигадано в Польщі 1989 року, коли вона ще не визначилася зі своїм курсом щодо НАТО. Я в ті часи часто їздив туди, виступав на конференціях. Поляки казали: ми міст між Сходом і Заходом. І для них це було реалістичніше завдання, ніж для нас. Поляки мають відповідну готельну інфраструктуру, великий міжнародний досвід, корпус блискучих перекладачів. Але міст може бути або дерев'яним, або залізним. Зрештою, він може ламатися. А хіба Росія й без України не має достатньо контактів із західним світом? Ви тільки погляньте, як багато міжнародних заходів відбувається щороку в цій країні. Україні ще треба повчитися. Київ – місто занедбане, у жахливому стані. Щоб виконувати функцію мосту, наша столиця повинна мати дуже добру інфраструктуру.

**Програма академічних обмінів
імені Фулбрайта в Україні
оголошує конкурс на 2011/12 навчальний рік**

**International Fulbright Science and Technology
Ph.D. Program**

**Стипендії для навчання в аспірантурі в університетах США
для кандидатів з точних, технічних та природничих дисциплін.**

Навчання у провідних американських університетах на рівні аспірантури протягом трьох років з правом захисту наукового ступеня **Ph.D.**

Кандидати повинні мати щонайменше диплом бакалавра на час призначення стипендії (до 1 серпня 2011).

Документи приймають **до 16 травня**
student@fulbright.com.ua

Більш детальну інформацію можна отримати в офісі Програми імені Фулбрайта за адресою:
вул. Грушевського, 4, кімн. 305, Київ, 01001
тел.: (044) 279-1850; 279-2324
www.fulbright.org.ua

БЕЗ ІЛЮЗІЙ

У. Т.: Дмитрій Мєдведев пообіцяв представляти інтереси України в межах Великої вісімки. Такий патронаж може принести нашій країні щось конкретне? Чи йдеться лише про вакантне для України місце в обзї російської зовнішньої політики?

– Росіяни захищатимуть інтереси тієї нової геополітичної території, яку вони формулюють. Приміром, є абсурдний проект відтворення до 2020 року форсованими темпами Київської Русі, держави слов'янських народів зі столицею в Києві. Це ще один виклик українському політичному керівництву, від якого очікують участі в російських інтеграційних проектах. Уже детально розписано проект спільного митного союзу, спільного економічного простору. Зрозуміло, що наша країна тоді втратить увесь свій суверенітет. Москва створює нову наддержаву, а Україна – надзвичайно ласий шматок. Якщо вона приєднається до цієї наддержави, Росія матиме серйозний інструмент тиску на сусідів: Польщу, Угорщину, Румунію. А це одразу розбалансиє систему безпеки в Європі. Вже багато експертів визнали, що за часів Віктора Януковича Україна розверне свою зовнішню політику на 180 градусів. І тоді автоматично виникає серйозна загроза для центральноєвропейських країн. Хоча сама ж Росія перебуває під тиском серйозних чинників: це й демографічні проблеми, і суперництво з Китаєм, і падіння виробництва високотехнологічної продукції. Тож команда Путіна – Мєдведева різко посилила тиск на Україну. Нове ж керівництво України не любить говорити Росії слово «ні», проте в дипломатії так працювати не можна.

У. Т.: Новий міністр закордонних справ України Костянтин Грищенко видається саме тим дипломатом, який уміє казати «ні». З його публічних заяв випливає, що в асиметричне партнерство він вкладає той самий зміст, що й ви.

– Мені доводилося з Костянтином Грищенком багато працювати разом, коли він обіймав посаду заступника міністра, по-

ФОТО ОЛЕКСАНДР ЧЕМЕНЬОВ

РЕАЛІСТ. Росія очікує від України участі у своїх інтеграційних проектах, попереджає Юрій Щербак

тім коли він був послом у США, а я в Канаді. Це людина професійна, розумна, дуже амбітна. Не думаю, що йому хотілося б мати репутацію людини, яка не спромоглася захистити національні інтереси України. Справді, новий міністр вмів казати слово «ні». Під час перемовин щодо ракетної зброї в 1990-х, у яких я брав участь, він дуже жорстко обстоював інтереси України й відповідав «ні», коли це було потрібно. Не може сьогодні Україна сідати за стіл переговорів із Москвою, не маючи своїх чітких позицій і не формулюючи своїх вимог.

У. Т.: Однак під час першого перебування Грищенка на посаді міністра закордонних справ у 2003–2005 роках його фактично підпорядкували Адміністрації президента. Леонід Кучма підписав відповідний наказ, і МЗС мало не зруйнували як структуру.

– Я маю великі побоювання щодо цього. Ще не відомо, хто керуватиме управлінням зовнішньої політики президентської Адміністрації. Якщо туди повернуться старі персонажі, вірні слугаки Москви (а з огляду на урядові призначення так може трапитися), то я можу тільки поспівчувати Костянтину Івановичу. Йому як людині, яка має бажання представляти Україну гідно, буде важко працювати. У будь-якій цивілізованій країні міністр закордонних

справ – це друга або принаймні третя постать у державі, самодостатня, яка має великий авторитет. Це не чиновник.

У. Т.: У такому разі як має діяти суспільство, його найактивніша частина?

– Нещодавно я брав участь у конференції Центру Разумкова, на якій підбивали підсумки діяльності попередньої влади в царині зовнішньої політики і порівняли результати опитувань пересічних громадян та експертів щодо тих самих питань. Так ось, 90% експертів підтримують ідею вступу України до НАТО. Але поміж громадян цей показник значно нижчий. Такі форуми мають проводитися постійно. Оцінки експертів треба доносити до людей. Зрозуміти те, що відбувається у внутрішній політиці, легше, ніж те, що в зовнішній, бо в останній завжди є багато різних юридичних, геополітичних нюансів, не доступних широкому загалу. Головне, щоб вона не була політикою сахань човна, який пливе то до одного берега, то до іншого. Вона має бути передбачуваною. Повинні бути тяглість, послідовність, а не поза «Чего изволите?». Новий президент – людина абсолютно не обізнана в зовнішній політиці. І головне завдання міністра закордонних справ – роз'яснювати президентові, які небезпеки для держави приховує в собі те чи інше рішення. ■

ДЕВІЗ ЯРМАРКУ: "КНИГА - ДОРОГА В МАЙБУТНЄ"

МЕДВІН: V ВЕСНЯНИЙ КИЇВСЬКИЙ КНИЖКОВИЙ ЯРМАРОК

Асамблея фантастики "ПОРТАЛ"
Фестиваль Християнської книги
Міжнародна експозиція спортивної книги

В ПРОГРАМІ ЯРМАРКУ:

- зустрічі, прес-конференції, творчі вечори, автограф-сесії, поетичні читання,
- лекції та семінари для студентів з актуальних питань видавничої та книготорговельної галузі,
- художні виставки та фотовиставки,
- концерти, театральні вистави та кінопокази,
- студентські конференції

Книга і кухня, Літературна кав'ярня,
Бістро "У Пегаса"

10 квітня - ДЕНЬ ДИТЯЧОЇ КНИГИ (конкурси, концерти, ігри, майстер-класи, подарунки для дітлахів)

Генеральний спонсор:

2010
8 - 11
КВІТНЯ
КИЇВ

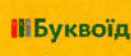
ЕКСПОЦЕНТР "СПОРТИВНИЙ"
вул. Фізкультури, 1
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФІЗВИХОВАННЯ ТА СПОРТУ

РОЗПОРЯДНИК:
ВИСТАВКОВА КОМПАНІЯ
"МЕДВІН"

Тел./факс: +380 44 501-03-42,
+380 44 501-03-44,
+380 44 501-03-66,
8 050 358-75-92.

E-mail: mail@medvin.kiev.ua
www.medvin.kiev.ua

ІНФОРМАЦІЙНІ СПОНСОРИ:

<МЕТА>

ВИСТАВКИ
МЕДВІН

ПАСТКА ДЛЯ РЕГІОНАЛІВ

Демократичні сили мають іти в наступ, адже уряд Миколи Азарова слабкий і неефективний

Спілкувався Дмитро Губенко
Фото: Олександр Чекменьов

Професор Ратгєрського університету Олександр Мотиль – багатогранна особистість: історик і політолог, письменник і художник. У своїх наукових працях досліджує імперіалізм та націоналізм, звертаючи особливу увагу на причини загибелі імперій. Сьогодні він прогнозує, що сформований регіоналами новий український уряд приречений на поразку.

САМІ СЕБЕ ПОБОРЯТЬ

У. Т.: Як ви оцінюєте уряд Миколи Азарова з огляду на його склад і здатність проводити реформи?

– Мені здається, що цей уряд як із об'єктивних, так і з суб'єктивних причин фактично приречений на провал. Він буде слабким та неефективним. Віктор Янукович під час передвиборчої кампанії запевняв, що це буде уряд професіоналів, який працюватиме ефективно, але я переконаний, що за теперішнього складу уряду це абсолютно неможливо. Чому?

По-перше, це великий уряд – 29 міністрів. У таких обставинах просто реально ухвалювати якісь важливі рішення. По-друге, варто подивитися ближче на цих людей – навіть вагомі для регіоналів посади міністрів економіки та фінансів посіли не дуже кваліфіковані особи. Та й самого прем'єр-міністра не можна назвати особливо цікавим чи про-

гресивним економістом. Тут теж виникає питання: як вони мають працювати, якщо не знають, що таке сучасна економіка, якими є потреби структурних реформ.

Ситуація для регіоналів пікантна й тому, що коли вони запровадять реформи, неодмінно люди протестуватимуть. І не так у Львові чи Києві, а швидше в Луганську та Донецьку. В разі якщо жодних змін не буде й Україна наблизиться до дефолту, ставши другою Грецією, знову ж таки люди протестуватимуть, й знову на Донбасі, де доволі впливовими можуть стати Петро Симоненко та Компартія. Тому цей уряд за самою своєю природою, за самим своїм складом приречений на неуспіх. Вони обрали такий шлях і створили для себе халепу.

У. Т.: Що робити в цих умовах тим силам, які прагнуть до європеїзації, модернізації України?

– Мені здається, якраз тепер демократичні сили мали би піти в наступ. Якщо мій аналіз правильний і цей уряд приречений на слабкість, то невдовзі регіонали шукатимуть якихось парт-

нерів, союзників. І вони будуть готові на компроміси – коли не з шахтарями, то принаймні з національно-демократичною інтелігенцією. Ї ця громадськість має виробити зараз і тактичний, і стратегічний плани своїх пріоритетів. Усе-таки є національно-свідома частина українського населення, є відносно сильне громадянське суспільство, є вільні ЗМІ, є активна розумна інтелігенція, а отже, суспільство не таке слабке, як було 5–10 років тому. Воно самовпевнене, воно зле, воно хоче змін. Натомість уряд буде чимраз слабшим. І тут є можливості не тільки просити, говорити чи аналізувати, а й вимагати.

Призначення Дмитра Табачника на посаду міністра освіти – це стратегічна помилка з боку регіоналів. Вони мали б зараз медовий місяць, принаймні тих сто днів, коли люди готові чекати. А тут регіонали відразу спровокували таку сильну антипатію. Ї що цікаво, вся громадськість від Львова до Харкова, не лише студенти, як україномовні, так і російськомовні, вимагають, щоб Табачник пішов на смітник історії. Можливо, їм не вдасться цього досягнути, але мобілізація просто неймовірна. Тепер необхідно думати стратегічно, щоб спрямувати цю мобілізаційну енергію в конкретні напрямки. Тут є можливість примусити цей уряд змінити свою політику в деяких важливих моментах.

РОСІЙСЬКИЙ КВАЗІФАШИЗМ

У. Т.: Як, на вашу думку, будуть складатися відносини регіоналів із Кремлем?

– Головною проблемою українсько-російських відносин є сам факт існування двох великих держав, що як окремі економічні системи мають якість виробити відносини. В такій ситуації, коли є велика потужна колишня імперія й велика (хоч і менша щодо метрополії) колишня колонія, взаємини завжди будуть важкими. Особливо під час перехідного періоду, коли

треба розв'язувати питання власності, кордонів.

Другий важливий чинник, який теж є несуб'єктивним, це перетворення Росії за останні 8–10 років на квазіфашистську державу. Путін приблизно так само, як й інші вожді фашизму в 1920-х, узяв цю постімперську країну, що переживала пригноблення і в якій не працювала економіка, де демократія багато обіцяла, але теж нічого не дала, й фактично створив не просто авторитарну систему, а авторитарну-плюс. І цей плюс є досить-таки фашистський. Це така собі квазіфашистська система.

Такі системи завжди гіпернаціоналістичні, вони завжди використовують неоімперський дискурс. Чому? По-перше, для мобілізації населення. А по-друге, для легітимізації вождя режиму. Таким чином, хоч би хто став президентом України – чи Ющенко, чи Тимошенко, чи Янукович, чи Папа Римський, чи Далай-лама, – він матиме великі клопоти з Росією.

У. Т.: Росія зараз активно намагається відновити контроль над пострадянським простором. Чи вдасться їй створити нове імперське утворення?

– Відтворення справжньої імперії, а не просто якоїсь гегемонії, вже неможливе. Хіба в ранніх 1990-х це ще було реально. Тепер, я переконаний, такого не буде. Однак не значить, що російська еліта це розуміє. Відновлення імперії неможливе з багатьох причин, але є дві найважливіші. З одного боку, постали вже справжні держави, які мають якусь національну ідентичність, і включити їх у нову імперію дуже важко. З іншого – російська держава, державний апарат слабкі. Попри те що Путін постійно наголошує на величині та силі цієї держави, насправді це слабка держава. Такі гіперавторитарні держави за своєю сутністю ніколи не є сильними, ефективними чи стабільними.

Навіщо ж тоді це все Кремлю? Навпевне, йдеться про важелі впливу. Вони хочуть впливати на зовнішню та внутрішню політику пострадянських країн. Як це найпростіше зробити? Підтримувати російськомовне населення, російську мову, культуру й таким чином впливати на політичних діячів. Але цей проект

теж приречений на неуспіх. Це просто запізно. Я не знаю прикладів у сучасній історії, коли б держава чи народ добровільно сказали: ми віддаємо суверенітет, нам наш національно-державний проект абсолютно нецікавий.

НАГАДУВАННЯ ДЛЯ ЄВРОПИ

У. Т.: Як на цьому етапі Україні вибудувати свої відносини з ЄС? Чекати далі сигналу про можливість членства?

– Треба й далі наполягати на певних сигналах. Не знаю, чи Янукович це робитиме. Натомість журналісти, інтелектуали, науковці, політики мають сказати: будь ласка, дайте нам сигнал. Треба повідомити європейцям, що Україна цього не

ХОЧ БИ ХТО СТАВ ПРЕЗИДЕНТОМ УКРАЇНИ, ВІН МАТИМЕ ВЕЛИКІ КЛОПОТИ З РОСІЄЮ

забула. Водночас треба розмовляти з приятелями України – поляками, шведами. Хай постійно буде цей тиск, і хай він буде й політичний, й інтелектуально-моральний. Треба постійно нагадувати європейцям, що вони не дотримуються власних принципів. А особливо німцям, які морально зобов'язані поводитись інакше з Україною. Але це мають говорити не президент чи прем'єр, а українські інтелектуали.

Водночас Україна сама має стати на ноги – як економічно, так і з огляду на зміцнення свого оборонного потенціалу. Це дуже важливо, але українці цим нехтували. Ніхто в ЄС, особливо в умовах кризи, не готовий прийняти у свій клуб Україну з набагато нижчими за європейські життєвим рівнем та валовим внутрішнім продуктом. Це означає шалені видатки, а грошей немає. Україна має щось запропонувати. Не тільки демократичні цінності, бо це врешті-решт європейцям нецікаво, а й щось із економічного боку. Або принаймні не бути баластом. Те саме стосується НАТО. Українські збройні сили ослаблі. Їх треба розбудувати, а тоді вже про щось говорити. ■

БІОГРАФІЧНА НОТА

Олександр Мотиль
Народився 1953 року в Нью-Йорку. Навчався в Колумбійському університеті (Нью-Йорк), там же в 1983 році почав викладацьку кар'єру. З 1999-го працює в Ратгерському університеті (Нью-арк). Автор 10 наукових та двох прозових книжок

Повільне прозріння

Тиждень порівняв, що очікували західні ЗМІ від Віктора Януковича до виборів і як тепер змінилася тональність їхніх оцінок

ДО

17 грудня 2009 р.

Помаранчі не єдині фрукти

The Economist (Велика Британія)

Згідно з поширеною в Україні думкою пані Тимошенко, перемігши на виборах, консолідує владу, притисне опозицію і втручатиметься в кожен крок уряду. Такого втручання не буде за президентства Януковича, який представляє інтереси великих промислових груп із російсько-східного Сходу України. Турбує те, що до його політичного табору належать високопосадовці, пов'язані з діяльністю усунутого газового посередника. Утім, в Україні корупція така буйна, що нікого не дивують навіть найскандальніші звинувачення.

4 лютого 2010 р.

Чи важить те, хто в Україні переможе?

Neue Zürcher Zeitung (Швейцарія)

Претенденти на президентську посаду подібніші, ніж самі це визнають (особливо Тимошенко), не лише у своєму розумінні демократії; проблеми, з якими вони зіткнуться, теж, вочевидь, однаково обмежать їхні політичні опції. Хай там хто переможе, йому чи їй не вдасться уникнути непопулярних заходів для виведення України з кризи, через яку вона загрозовано балансує на межі банкрутства.

4 лютого 2010 р.

FOREIGN AFFAIRS

Горілий помаранч

Foreign Affairs (США)

Обидві сторони (Янукович і Тимошенко) значно ближчі, ніж шість років тому. Їхні політичні відмінності незначні й навряд чи вплинуть на співпрацю України з Росією та Заходом. Зважаючи на втому ЄС від розширення, членство України в Союзі зараз виглядає у найкращому разі далекою перспек-

тивою незалежно від того, хто буде при владі в країні. (...)

Демократія може постраждати більше за Тимошенко, бо її партія дуже централізована й перебуває під її особистим контролем. Кажуть, що в Тимошенко поєднані кулуарні таланти Йосифа Сталіна років його боротьби за владу та ораторське мистецтво й харизма Льва Троцького. Це зробило її потужним союзником під час Помаранчевої революції, а також потенційною загрозою демократії у випадку, якщо вона стане президентом. Натомість Партія регіонів Януковича – розхристана й нерідко поділена всередині коаліція олігархічних груп, що обмежить контроль над парламентом.

ПІСЛЯ

11 березня 2010 р.

THE GLOBE AND MAIL

CANADA'S NATIONAL NEWSPAPER • FOUNDED 1844

Янукович ухвалює закон, який посилює контроль його партії

Globe and Mail (Канада)

Останні сліди Помаранчевої революції губляться у темряві після того, як новообраний президент Віктор Янукович використав новий закон, щоби дати своїй Партії регіонів контроль над урядом. Через місяць після перемоги над Юлією Тимошенко у президентських виборах прихильний до Москви лідер зібрав минулого тижня достатньо голосів, щоби відправити її у відставку з посади прем'єр-міністра. 11 березня Янукович швидко ухвалив антиконституційний закон і призначив Миколу Азарова, члена своєї партії, головою уряду. (...)

Уряд Януковича є нелегальним за українською конституцією... Вона визначає, що коаліційні уряди мають складатися з партій. Згідно з цими правилами Янукович, чия партія контролює тільки 175 із 450 депутатів, був не здатен сформувати уряд. Однак він використав свою президентську владу, щоби провести закон, який дозволяє створення коаліцій з індивідуальних депутатів. (...)

І хоча легальність уряду навряд чи переживе випробування Конституційним Судом, більшість спостерігачів відчують, що уряд працюватиме до наступних парламентських виборів.

15 березня 2010 р.

wprost

Янукович – великий стратег?

Wprost (Польща)

Українське законодавство передбачає створення коаліції з парламентських фракцій, а цього разу для формування потрібної більшості було використано голоси поодиноких депутатів, що пахне нечистою грою у підкуп. (...)

Віктор Янукович із перших днів своєї каденції, здавалося, робив усе, щоби переконати критиків у європейському курсі своєї політики. Створення коаліції твердоголових суперечить цим намаганням, хоча прозахідні політики з оточення нового президента переконують не брати на віру театральних жестів.

ІНОЗМІ | ВПРИТУЛ

18 березня 2010 р.

gazeta
WYBORCZA

ПІСЛЯ
ВИБОРІВ

Україна не Росія

Gazeta Wyborcza (Польща)

Черговим ударом став новий склад уряду. У мене склалося враження дежа вю. 62-річний Микола Азаров, новий прем'єр-міністр, очолював Податкову адміністрацію в часи президентства Леоніда Кучми. Та прославився тим, що докучав перевірки нелояльним до влади бізнесменам і ЗМІ. (...)

Половина нового уряду Азарова – це люди, які фігурували в українській політиці в часи Кучми і проявили себе не з найкращого боку. Один з іноземних радників у Києві стверджує, що погляди Азарова на економіку нагадують підхід голови Ради міністрів Польської Народної Республіки Збігнева Месснера: підтримувати важку промисловість, укладати масштабні міжнародні торговельні угоди, відновлювати кооперативні зв'язки часів РЕВ.

Та нічого не перевершить призначення Дмитра Табачника на посаду міністра освіти. У середині 1990-х років Табачник був першим головою Адміністрації Леоніда Кучми. Відтоді сформувався його імідж як одного з найбільш проросійських політиків на берегах Дніпра.

Нещодавно Табачник прославився тим, що взяв участь у документальному фільмі «Вбити росіянина в собі», у якому переконував, що, по суті, українського народу не існує, що це просто частина великого російського племені. Поняття «українці», на думку Табачника, штучно створили наприкінці XIX століття на Галичині тамтешні божевільні націоналісти. (...)

Команда Януковича робить помилку, демонстративно борючись з українськістю. Я не здивуюся, якщо до протестів проти цієї тенденції долучаться навіть люди, які щодня розмовляють російською. Бо, як слушно зауважив колись Леонід Кучма, «Україна не Росія», хоча багато що ці країни єднає. Однак той, хто не розуміє тонкої відмінності, рано чи пізно втратить владу на берегах Дніпра.

13 березня 2010 р.

FINANCIAL TIMES

Призначений Януковичем міністр викликав обурення

The Financial Times (Велика Британія)

Новий президент України Віктор Янукович потрапив під шквал критики після того, як сформований ним минулого тижня коаліційний уряд поставив на чолі енергетичного сектору, до якого належить і дуже важливий транзит газу з Росії до Європейського Союзу, суперечливого бізнесмена та політика. (...)

У п'ятницю лондонська організація Global Witness, що веде спостереження за прозорістю бізнесу, заявила, що «стурбована тим, що пан Бойко, суперечлива постать із темного минулого газового сектору України», знову став керувати сферою, яка включає в себе і головний маршрут газопостачання з Росії до ЄС.

«Обрання Януковича президентом і без того викликало занепокоєння тим, що реформам в українському газовому секторі буде дано задній хід. Тепер, коли газовий сектор очолив пан Бойко, Україні доведеться докласти вдвічі більше зусиль, аби довести, що вона є відкритим і надійним партнером Європейського Союзу. Весь газовий сектор має бути відкритим до контролю громадськості та незалежного аудиту», – каже Том Мейн із Global Witness.

Кому вниз

Два сценарії для столичного ринку нерухомості: повільне зниження або обвал цін

Автор:
Ірина
Перевозченко

Фото:
Андрій
Ломакін

«Пік падіння цін пройдено», «ринок нерухомості стабілізувався», «за підсумками року вартість житла може зрости на 5–20%», – протягом останнього місяця столичні ріелтори «заклинають» дійсність, намагаючись за допомогою ЗМІ переконати оточення в тому, що криза на ринку житла минула. Насправді передумов для підвищення цін у 2010 році немає.

Зниження цін справді сповільнилося – якщо взимку і влітку минулого року квартири щомісяця дешевшали приблизно на 5–10%, то тепер темпи падіння вартості зменшилися до 1–2%. Однак це не означає, що криза для житлового ринку позаду, – квартири дешевшати-муть і в 2010-му, і в 2011-му.

Попри зниження цін майже в півтора раза – із докризових \$2,8–2,9 тис. до \$1,6 тис. за м² (дані АН «Планета Оболонь»), житло в Києві залишається переоціненим, а довгі дешеві кредити – головний драйвер зростання цін у 2004–2008 роках – як і раніше, недоступні потенційним покупцям.

Приміром, згідно з міжнародною класифікацією на збалансованому ринку житло має приносити близько 6–7% річних. Нерухомість вважають недооціненою, якщо вона забезпечує більшу дохідність. Квартири, які приносять меншу ренту, переоцінені. Дохідність столичного житла на сьогодні становить 4–5% річних.

Ще один критерій оцінки перегріву ринку – зіставлення вітчизняних цін із цінами на житло в країнах із приблизно таким самим ВВП на душу населення, як і в нас. Україна за цим показником найближча до країн Латинської Америки, особливо до Мексики. Але нерухо-

мість у Мексиці вдвічі-втричі дешевша, ніж вітчизняна.

При цьому будувати в Україні стало дешевше: за підрахунками директора проектної групи «Архіматика» Олександра Попова, з грудня 2008-го по грудень 2009-го витрати на зведення одного квадратного метра зменшилися приблизно на 15% – до 600 \$/м² у столиці й 400 \$/м² у регіонах. Ціна реалізації практично скрізь вища у 2–2,5 раза.

Нарешті, платоспроможний попит. До початку масового іпотечного кредитування 2004-го квадратний метр у Києві коштував \$750–800. Торік банки згорнули іпотечне кредитування. Доходи громадян у національній валюті за час кризи зменшилися на 20% (дані Держкомстату), у доларах – більш ніж на 50%. Оскільки галопаюче зростання цін на квадратні метри було наслідком саме кредитування (із залученням позикових коштів перед кризою купувалося до 90% всієї нерухомості), логічно очікувати зниження цін до рівня 2004–2005 років.

Квартири в Києві дешевшатимуть доти, доки в Україні не відновиться кредитування (позики кількох банків під 30% річних до уваги не беруться). За прогнозами більшості банків, у найближчі два роки іпотека не відродиться. «Активізація іпотечного кредитування очікується не раніше ніж на початку 2012 року», – прогнозує Антон Погорелов, заступник голови Астра Банку (Київ). За нинішнього темпу зниження цін – приблизно на 2% щомісяця – квартири в Києві до того часу можуть подешевшати до \$1 тис. за квадрат і менше.

Втім, ціни можуть узагалі обвалитися, якщо Мінрегіонбуд підтримає програму спорудження житла економ-класу,

запропоновану Українською будівельною асоціацією (УБА) наприкінці цього місяця.

Суть пропозиції УБА зводиться ось до чого: якщо держава виділить забудовникам 1 млрд грн держкредиту і забезпечить безплатною землею, близько 200 будівельних організацій, що входять до Асоціації, гарантують зведення 10 млн м² дешевого блокового житла – панельних чотири- і п'ятиповерхівок приблизно на 30 квартир, квадратний метр у яких коштуватиме лише \$400.

«Ідея полягає в тому, що потрібно залучити в державну структуру, яка була б єдиним замовником і відповідала б за освоєння коштів, 1 млрд грн держфінансування, які потім буде повернуто, – пояснює директор із корпоративних кому-

до
\$600
знизилися
протягом року
витрати на
будівництво 1 м²
житла в
Києві, а його
ринкова вартість до
\$1600

нікацій Української будівельної асоціації Дмитро Васильєв. – За рахунок безплатного виділення землі, комунікацій, спрощеної системи оформлення документації коштуватиме таке житло близько \$400 за 1 м². Відповідно квартира площею 25 м² обійдеться покупцеві в \$10 тис.».

Пропозиція цілком прагматична – внаслідок кризи обсяги будівництва в деяких регіонах зменшилися більш ніж удвічі, забудовники раді працювати з рентабельністю лише 5% (за попередніми даними, це основна умова для участі будівельної компанії в проекті УБА). Крім того, масове будівництво у складі асоціації – це шанс посунути київського монополіста ХК «Київміськбуд» і закріпитися на столичному ринку компаніям, що не встигли до поділу земельного пирога.

до \$1000 за м² можуть подешевшати столичні хрущовки, якщо буде реалізована програма спорудження економ-житла від Української будівельної асоціації

Програма має шанси бути схваленою новим урядом. Голова ради директорів асоціації Лев Парцхаладзе має теплі стосунки з новопризначеним міністром будівництва Володимиром Яцубою ще з часів роботи останнього в Кабміні трирічної давності. Міністри реалізація програми «народного» житла дасть змогу записати в актив (і в актив регіоналів) більш ніж дворазове зниження цін на житло. А за вдального збігу обставин також отримати контроль над столичним ринком житла, а то й над усім Києвом. 1 млрд грн заради досягнення такої мети не буде шкода ні Володимирові Яцубі, ні Миколі Азарову. Зрештою, попередній уряд зумів знайти 1,5 млрд грн на добудову заморожених будівництв у самий розпал кризи.

Що буде з цінами вторинного ринку в разі масового зведення в Києві «економок Парцхаладзе», уявити неважко. Як не крути, а економжитло, побудоване в 2010-х, вигідно відрізнятиметься (а це може бути понад 300 тис. м²; для порівняння: торік у столиці здано близько 500 тис. житлових квадратів) від аналогічних будинків, що зводилися в 1950–1960-х, новими матеріалами, теплоізоляцією тощо. Відповідно й вартість хрущовок, на які припадає до третини вторинного ринку Києва, миттєво опуститься нижче \$1000 за квадратний метр; середній рівень цін у столиці не перевищуватиме \$1,5 тис. ■

Продовження теми на стор. 40

Історія бульбашок

Як накручували ціни на столичну нерухомість

1. ЛІТО 2004

1 січня 2004 року вступає в дію Закон «Про іпотеку» й ряд нормативних актів, які надали можливість використовувати житло як надійну з точки зору банків заставу. В багатьох програмах терміни кредитування перевищують два десятики років, офіційні ставки коливаються на рівні **9,5–14% річних у валюті й 12–20% у гривні**. Ефективна ставка значно вища: банки активно заробляють на одно-разових (і не тільки) додаткових поборах: за розрахунково-касове обслуговування, оформлення кредитного договору, відкриття позикового рахунку й т. п. Окрім того, одержувачу позики обов'язково доводиться оплачувати страхування житла, життя і/або здоров'я, титульне страхування, витрати на нотаріальне оформлення договору й застави, послуги оцінювальників та брокерів – додаткові видатки іноді збільшують ефективну ставку за кредитом на третину. Майже всі банки штрафують за дострокове погашення кредиту. Тим не менше, за даними Мін'юсту, щомісяця з іпотекою зв'язується близько 6–8 тис. позичальників, а вартість квадратного метра в Києві та інших містах-мільйонниках наближається до \$1 тис.

2. ОСІНЬ 2005

За рік квадратний метр у Києві подорожчав більше ніж **у 1,5 раза, майже до \$1,5 тис.** У кредит купується житло не лише на вторинному, а й на первинному ринку, причому в більшості випадків – на стадії котловану. Зростання цін випереджає фінансові можливості потенційних покупців, навіть під час придбання житла в кредит. ЗМІ пишуть про «перегрів» столичного ринку. Хмизу в вогонь підкидають будівельники, які не встигли до його поділу: вони пояснюють небувалий високий рівень цін у київських новобудовах надприбутком конкурентів. Київські забудовники виправдовують високу вартість поборами міських властей і хабарами. Й ті, й інші погоджуються, що **реальна собівартість будівництва складає близько \$400 за м², а ціна продажу не повинна перевищувати \$700 за квадрат**. Весною 2006-го в столиці вибухнув скандал довкола афери групи компаній «Еліта-центр». Потенційні покупці займають вибіжувальну позицію, ринок нерухомості стагнує.

1

\$900 за м²

2

\$1500 за м²

3. ВЕСНА 2007

Після афери «Еліта-центр» зростання на первинному ринку сповільнилося з 35–65% у 2005 році до 25–30% у 2006-му. Потенційні покупці мігрують на вторинний ринок, тим самим спровокувавши черговий стрибок цін: квадратний метр житла в Києві за рік дорожчає з \$1,5 тис. до \$2,5 тис. На ринок приходять спекулянти: житло стає інструментом інвестування. На початку 2007-го земельний ринок істотно випереджає житло за рівнем прибутковості: операції з ділянками приносять 50–100% річних, інвестиції в житлову нерухомість – лише 10–20%. Спекулятивний капітал мігрує з ринку нерухомості на ринок землі, темп зростання цін на квадратні метри падає до нуля. Зростання поновлюється лише після зниження банками ефективної ставки за іпотечними кредитами: з 18% у гривні в 2006 році до 15% в 2007-му.

4. СЕРПЕНЬ 2008

\$2886 за квадратний метр столичної квартири – абсолютний рекорд за весь час існування індексу вартості вторинного житла. Водночас ціни на квартири в 2008-му зростали не настільки швидко, як рік чи два тому: починаючи з весни банки робили жорсткішими умови іпотеки, а влітку більшість фінансових установ практично повністю згорнули іпотечне кредитування. Після того, як у вересні впали світові фондові й сировинні ринки, інвестори почали виводити кошти, вкладені в українське житло.

6. ВЕСНА 2010

Порівняно з докризовими часами кількість операцій на столичному ринку впала в 8–10 разів. Ціни на нерухомість формуються переважно за рахунок операцій обміну: продавець тут же підшукує собі більшу чи меншу – залежно від обставин – квартиру; а покупець, своєю чергою, купує житло за гроші, щойно виручені від продажу. За такого сценарію продавці не знижують ціну більш ніж на 1–2% в місяць навіть при повній відсутності клієнтів.

5. ЛІТО 2009

Обвал цін на житло, що тривав із серпня 2008 року по літо 2009-го, спровокували фізособи-інвестори, які виводили засоби з української нерухомості. Крім того, стрімкому падінню сприяли власники закладених квартир із неоплаченим тілом кредиту – багато хто, потрапивши у важке фінансове становище, прагнув позбутися боргового тягаря за будь-яку ціну. Попит на квартири відсутній – пропозиція квадратів зростає. Проте до літа продавців стало менше, падіння цін сповільнилося з -6–10% за місяць до -1–2%.

7. ПРОГНОЗ НА ЛІТО–ОСІНЬ 2010

Виходячи з нинішньої цінової динаміки, найбільш вірогідний сценарій – поступове «просідання» цін на 0,2–0,5% за тиждень. За таких темпів падіння до осені цього року середня ціна квадратного метра «просяде» нижче \$1440, тобто буде рівно вдвічі меншою, ніж на пікові цін у серпні 2009-го. За великим рахунком, при незмінності нинішньої ситуації – відсутності кредитування, спекулятивного попиту, цінового демпінгу з боку будівельників тощо – повільне падіння цін може тривати роками.

ВИКОРИСТАНО ДАНІ ПОРТАЛУ З НЕРУХОМОСТІ DOMIK.NET

Продовження теми на стор. 42

Нащупати дно

Регіональні ринки нерухомості поступово виходять із цінового піке: у більшості західних областей, Дніпропетровську, Полтаві, Харкові та Чернігові вартість житла знову зростає

Автор:
Ірина
Перевозченко

Від початку кризи квартири в Україні втратили в ціні 40,5%. Якщо в серпні 2008-го квадратний метр житлової нерухомості в більшості обласних міст коштував у середньому близько \$1400, то тепер менше ніж \$1000.

«Еталонном» середнього показника зниження цін став Дніпропетровськ: тут за півтора року квадрат житла подешевшав на 40,5% – із \$1883 восени 2008-го до \$1120 навесні 2010-го. Абсолютним чемпіоном падіння виявився Сімферополь, де квартири втратили більш 52,7% вартості – з \$1628 до \$770/м². Найменше криза вплинула на ціни в Чернівцях: тут ціни на квартири зменшилися лише на \$200 – з \$1100 до \$900 за квадрат.

Півтора року тому – на піку цін – практично ніхто з ріелторів чи аналітиків не заперечував того факту, що український ринок нерухомості вкрай перегрітий. Думки експертів не збіглися лише щодо того, наскільки завищені ціни в тому чи іншому регіоні. Найрадикальніші прихильники цінової корекції стверджували, що внаслідок кредитного буму вартість квартир завищена вдвічі-втричі; стриманіші в оцінках називали 20–30%.

Крапку в суперечці дворічної давнини поставила нинішня криза. У більшості обласних міст заморожування банками кредитування знизило ціни на 40–50%.

Чи триватиме падіння цін у регіонах? Останні дані щодо цінової динаміки дають цікавий результат. Ринки нерухомості в регіонах можна поділити на три групи: ті, що пройшли пік падіння цін, близькі до стабілізації та ті, де нерухомість і далі дешевшає високими темпами.

Якщо взяти до уваги ціни весни 2010-го й серпня 2008-го, то щонайменше в дев'яти українських містах пік падіння, схоже, пройдено. Так, порівняно з весною минулого року нерухомість подорожчала в Тернополі (+28% за рік), Івано-Франківську (+19,4%), Дніпропетровську (+12%), Ужгороді (+10,8%), Чернігові (+10,3%), Полтаві (+7,3%), Харкові (+6,7%), Хмельницькому (+5%), Чернівцях (+4,7%), Сумах (+4%), не змінилася вартість у Луганську (0%). Щоправда, голова правління Союзу консультантів із нерухомості Олександр Бондаренко вважає деякі цифри завищеними, оскільки вони враховують тільки ціну пропозиції (без урахування

торгу), але не заперечує цінової стабілізації у названих містах. Характерно, що в цих регіонах вартість житла після обвалу на 20–50% стабілізувалася на рівні \$750–850 за квадратний метр – саме цей діапазон можна вважати нормою за відсутності на ринку кредитних коштів.

Другу групу – за ціновою динамікою в 2009–2010-му – становлять такі міста, як Луцьк, Миколаїв, Рівне і Черкаси. За останній рік вартість житла в цих обласних центрах просіла менш ніж на 12% (середній показник за всіма містами України) – ринки нерухомості в названих регіонах близькі до стабілізації. Щоправда, падіння цін тут припиниться лише після того, як вартість квадратного метра знизиться до прийняттого з погляду покупців рівня. Причому для цих міст «прийнятний» рівень цін буде ближчим до нижньої межі, тобто до \$700–750 за квадрат. Річ у тім, що ні в Миколаєві, ні в Черкасах, ні в Рівному, ні в Луцьку немає розвинутої промисловості й високих доходів, як у Харкові чи Дніпропетровську. Місцеві мешканці не можуть похвалитися великими заощадженнями, як, приміром, івано-франківські, тернопільські чи

ІНША ДУМКА

ЛЬВІВ: ПОПИТ ДАЛЕКО НЕ АЖІОТАЖНИЙ

Руслан Бараненко,

керівник агенції нерухомості «Оберіг» (Львів)

Я вважаю, що пік падіння пройдено. У докризовий період квадратний метр житла на вторинному ринку Львова в середньому коштував близько \$2000, тепер – \$1100. З початку 2010-го ціни на вторинному ринку зросли в межах 5–7%. Найбільший попит спостерігається на малобюджетні квартири: маленька площа – низька ціна. Малосімейки та готельки, наприклад, купують за \$30 тис. У кризу майже не продаються чотирикімнатні квартири. Ринок нерухомості Львова не стоїть, квартири купують, особливо найдешевші, однак попит не ажіотажний. Активно продають квартири в новобудовах, деякі забудовники навіть підвищили ціни від початку року з 6–7 до 8–9 тис. грн за квадрат.

ХАРКІВ: ПОДАЛЬШОГО ПАДІННЯ ЦІН НЕ БУДЕ

Максим Клименко,

маркетолог, спеціаліст із консалтингу в галузі нерухомості компанії «Харківське агентство нерухомості»

У січні – лютому 2010-го середня ціна пропозиції на вторинне житло в Харкові становила \$981–983 за квадратний метр. Зараз найзатребуванішим є недороге житло (одно-, двокімнатні квартири у спальних районах) – на нього припадає близько 70–75% запитів. Уже понад рік найдорожчий квадратний метр у двокімнатних квартирах, на які нині спостерігається найбільший попит. У другій половині 2009 року ринок нащупав рівноважну ціну, що влаштовує і покупців, і продавців, тому за умови стабільності макроекономічних показників та політичної ситуації в 2010-му подальшого падіння цін не прогнозуємо.

Автор: Ольга Покотило
 Фото: Артур Бондар

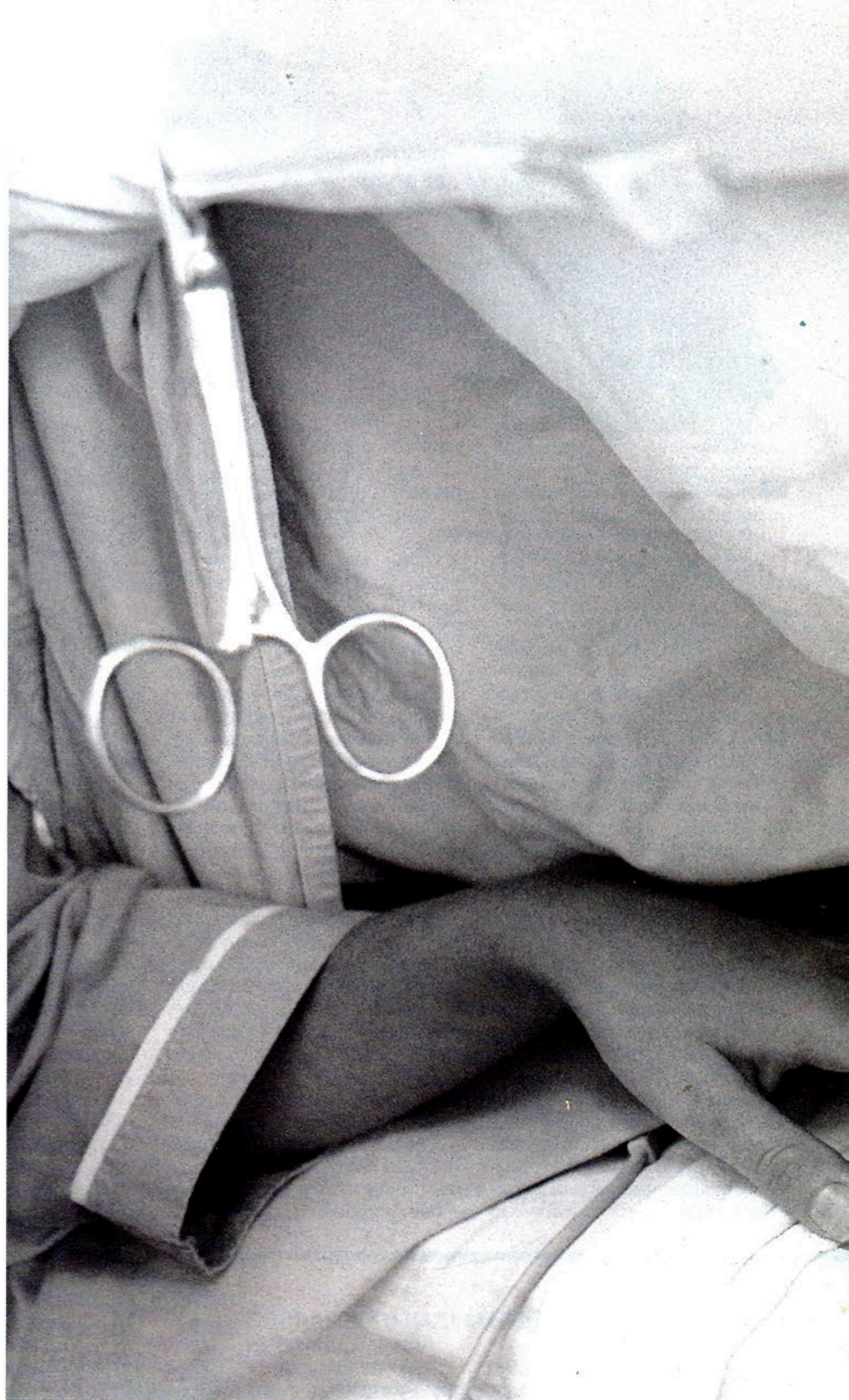
Кожна дитина, чие обличчя можна побачити на лайт-боксах із проханням про допомогу, – пацієнт онкогематологічного відділення. Всі вони стоять у черзі на трансплантацію кісткового мозку. Щороку близько 160 тис. українців отримують діагноз «злоякісне новоутворення». Приблизно 7 тис. наших співгромадян дізнаються, що мають онкогематологічне захворювання – хворобу кровотворної системи. Більшість пацієнтів гематологічних відділень мають високий шанс на виживання: при позитивному прогнозі час від встановлення діагнозу до повної ремісії займає 2–4 місяці. Але часто після зупинки розвитку хвороби пацієнт потребує заміни кровотворного органу – кісткового мозку.

СУЦІЛЬНИЙ ДЕФІЦИТ

Восьмирічна Соня Петренко з Запоріжжя понад три роки бореться з гострим лімфобластним лейкозом. У 2009 році Соня успішно пройшла курс лікування в Києві, але під час чергового обстеження лікарі виявили рецидив захворювання. Тепер допомогти Соні може тільки трансплантація кісткового мозку. На жаль, ніхто з родичів не підійшов на роль донора, тож дівчинці потрібна неродинна ТКМ, яку не проводять в Україні.

Робити операцію вирішили в Мінську – там є все необхідне для пересадки. Однак у Білорусі безплатно (коштом держави) лікують лише громадян країни – іноземцям необхідно викласти гроші й за саму процедуру, й за перебування в шпиталі. 2006-го батьки Соні змогли знайти кошти на лікування, тепер за операцію треба заплатити \$150 тис. – для родини це невідомна сума.

Станом на сьогодні зібрали \$80 тис., але цього недостатньо. П'ять курсів хіміотерапії, яка передують операції, коштують щонайменше \$30 тис., стільки ж потрібно на додаткові дослідження, пошук донора, аналізи та реагенти. Тож без витрат на можливі ускладнення для ТКМ Соні необхідно зібрати ще принаймні \$120 тис. І хоча за зако-

ном ці гроші – повністю або частково – міг би виділити Кабмін, розраховувати на державу батькам не доводиться. Хоч як повільно йтиме збір коштів, це швидше, ніж дочекатися копійки від уряду.

Вартість аутологічної трансплантації (власного кісткового

мозку) в Україні складає 160–250 тис. грн, вартість пересадки від родинного донора – 500–700 тис. грн. Такі ж операції, але за кордоном, залежно від країни, коштують щонайменше €70–100 тис. та €150–200 тис. відповідно. Проте українці змушені їздити за кордон і платити вдесьтеро

ЩОБ ЖИТИ

Українці змушені їздити за кордон на операції, які в Україні коштують удесятеро менше

більше, оскільки вітчизняні лікарні не можуть прооперувати всіх, хто цього потребує.

В Україні працюють три трансплантаційні центри, всі вони розташовані в Києві: Київський центр трансплантації кісткового мозку КМДА, Центр дитячої онкогематології та транс-

плантації кісткового мозку НДСЛ «Охматдит», Національний інститут раку МОЗ України. Для порівняння, на 15 тис. аутологічних і 10 тис. алогенних (від родинного або неродинного донора) трансплантацій, що проводять у ЄС, припадає в середньому 50 аутологічних та 10 алогенних

трансплантацій на рік в Україні. Впродовж 9 років, відколи в Києві роблять такі операції, виконано приблизно 430 трансплантацій. Це надзвичайно мало: загалом пацієнти онкологічних відділень у всіх регіонах потребують близько тисячі трансплантацій кісткового мозку на

рік. До того ж в Україні немає можливості проводити неродинну ТКМ.

Для успішного проведення трансплантації кісткового мозку, зокрема й неродинних, українським лікарям бракує сучасного обладнання, спеціальних лабораторій із типування тканин, засобів для проведення аналізів та навіть ліжок у відділеннях. Але тисяча операцій на рік в Україні цілком реальна: для цього потрібно забезпечити відділення препаратами, аби одужання не зривалося через брак одного потрібного флакона з ліками; обладнати лабораторії, щоб не звертатися з кожним аналізом за кордон; розвинути власну базу донорів кісткового мозку, аби не витратити \$20 тис. для пошуку донора в Європі. А також розвинути мережу трансплантаційних центрів за світовим стандартом «один центр на мільйон населення».

ЧОМУ ТАК ДОРОГО?

«Не можна говорити, що та чи інша частина підготовки до операції є більш чи менш затратною. На кожному етапі – від пошуку донора до остаточного одужання пацієнта – йдеться про медикаменти, хімічні реагенти, десятки заходів і засобів, які підтримують життя хворого. В цих маніпуляціях задіяна команда хірургів, онкологів, мікробіологів, хіміків, медсестер тощо. Власне, операція пересадки – чи не найпростіше в цьому комплексі, а загалом ТКМ сьогодні – справжній high-tech медицини», – каже заслужений лікар України, завідувач відділення трансплантації кісткового мозку Центру дитячої онкогематології та трансплантації кісткового мозку НДСЛ «Охматдит» Олег Рижак. За його словами, весь комплекс дій, який називають «трансплантацією», за найвдаліших умов триває щонайменше рік. Операцію з ТКМ визнають успішною тільки через шість місяців, та навіть після шпиталю пацієнт іще півтора року перебуває під постійним наглядом лікарів, а цілком здоровим його вважатимуть аж через п'ять років.

Попри те, що офіційна статистика вказує на стабілізацію динаміки захворюваності на рак, зокрема й на онкогематологічні

50-РІЧНА ТЕХНОЛОГІЯ

Часом народження трансплантації стовбурових гемопоетичних клітин (клітин кісткового мозку) вважають 1939 рік, коли вперше внутрішньо-венно перелили кістковий мозок хворому на апластичну анемію. В 1950-х робили поодинокі спроби трансплантувати кістковий мозок, першу справді успішну операцію провели в 1959 році при трансплантації від донора-близнюка. Але використання методу залишалось епізодичним: наприклад, у 1973 році в усій Європі виконали 16 таких операцій. Відтоді кількість операцій із ТКМ постійно зростає, зараз проводять 20–25 тис. трансплантацій щороку. Переважна більшість трансплантацій (69%) стовбурових клітин аутологічні, тобто від самого пацієнта. Близько 25% ТКМ є алогенними від неродинного донора – це найдорожчий тип операцій. Крім безпосередньо кісткового мозку, в лікуванні онкогематологічних захворювань також практикують переливання пуповинної крові та клітин периферійної крові.

хвороби, в Україні дуже мало позитивних зрушень у лікуванні цієї недуги. Світова медична наука мало не щороку пропонує нові протоколи (курси лікування), вони дозволяють, зокрема завдяки трансплантації кісткового мозку, зцілити пацієнтів, які раніше мали несприятливий медичний прогноз. Але не в Україні.

На сайті Всеукраїнської асоціації організацій, груп та осіб, котрі працюють із дітьми, які страждають на онкозахворювання, мало не щотижня з'являються прохання про допомогу навіть не окремим пацієнтам, а цілим відділенням. «У відділенні дитячої гематології знову бракує систем (для переливання

крові. – Ред.), шприців, фізрозчину, є велика потреба в дорогому препараті «пегінтрон» та інших не менш дорогих ліках. Завтра ми проплатимо системи й шприци, проте їх вистачить максимум на тиждень-два», – звертаються у своєму листі до Асоціації лікарі з Івано-Франківська. Зрозуміло, що про трансплантацію кісткового мозку в таких умовах уже не йдеться. Шприци, крапельниці, катетери, маски, кисневі подушки, рукавички – елементарні речі, які мають бути в кожному відділенні лікарні, але їх дедалі частіше доводиться купувати волонтерам та благодійникам.

«Чому Білорусь, Польща, Ізраїль лікують дітей, а ми – ні? До

ТРЕБА ПОСПІШАТИ.
Лікування за кордоном не завжди буває успішним, бо на пошук грошей на операцію йде забагато часу

нашого фонду цілими пачками надходять прохання допомоги хворим, здебільшого – дітям. Ідеться про лікування за кордоном, про трансплантацію, яка коштує шалених грошей, – говорить Олена Мацібох, голова правління благодійного фонду «Крона». – Ми допомагаємо, але водночас бачимо, що всі ті зусилля, спрямовані на закордонне лікування, рідко приносять успіх. Зазвичай збір коштів «із миру по нитці» призводить до того, що на час операції стан пацієнта непоправно погіршується або виникають інші проблеми – так чи інакше, лікування за кордоном далеко не завжди дає той результат, за який ми платимо сотні тисяч євро».

Зважаючи на величезний попит і на бездіяльність влади, фонд «Крона» ініціював створення референс-лабораторії з діагностики онкогематологічних захворювань та типування донорів кісткового мозку. Внесок фонду склав близько половини потрібної суми. Лабораторія почала роботу торік у листопаді. Після її атестації для українських пацієнтів нарешті підбиратимуть неродинних донорів в Україні.

«Щороку науковці знаходять нові можливості, які надає транс-

плантація, – говорить Олег Рижак. – На сьогоднішній день пересадка кісткового мозку показана і пацієнтам гематологічних відділень, і хворим на деякі пухлини та на окремі аутоімунні захворювання».

ПРОГРАМА-МАКСИМУМ

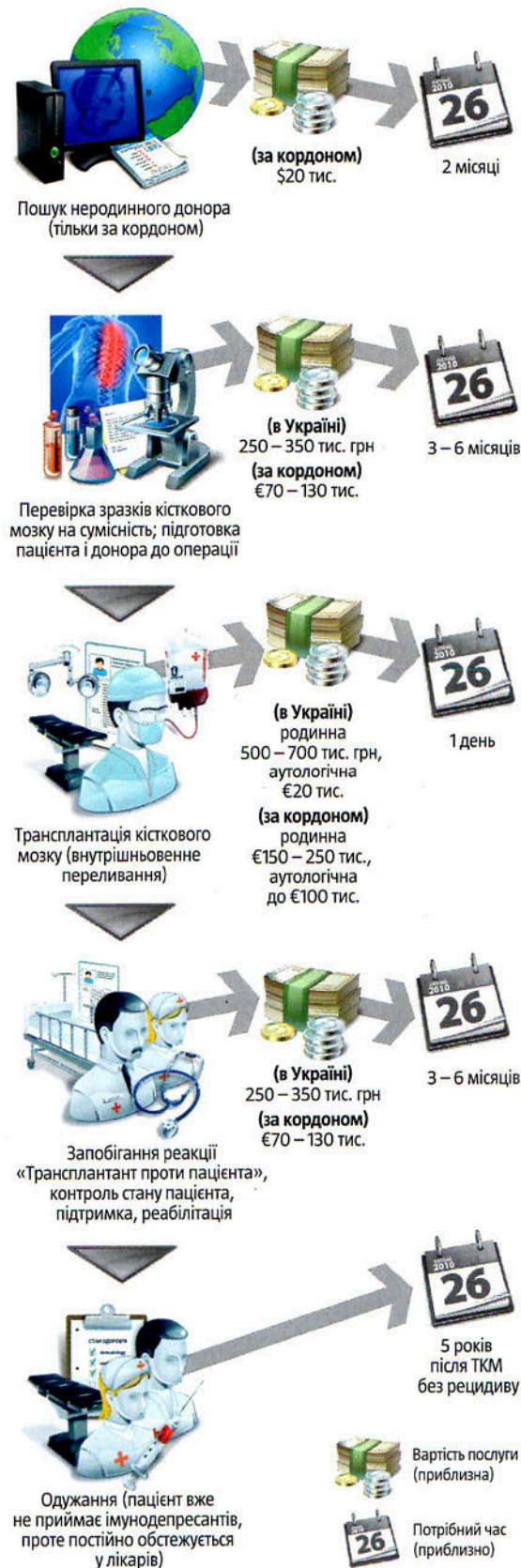
Існує документ, який передбачає повне становлення галузі ТКМ в Україні до 2019 року: ще восени минулого року на розгляд Міністерства охорони здоров'я України потрапила концепція національної програми з трансплантації стовбурових клітин.

«Робоча група, до якої входив і я, підготувала концепцію програми, розробила низку заходів, які можуть вивести українську трансплантологію на пристойний рівень, – коментує Олег Рижак. – Ми віддали цей документ у Міністерство охорони здоров'я, відбулося громадське обговорення, й навіть більшість суміжних міністерств та відомств, які мали стосунок до програми, її ухвалили. Окрім Міністерства економіки та Міністерства фінансів».

Приблизні витрати на виконання програми складають 2,29 млрд грн. Не дивно, що рятівний документ не пройшов економічної «цензури»: адже навіть фінансування ухвалені загальнодержавної програми з онкології скорочене наполовину – з 7,4 млрд грн до 3,75 млрд грн.

Відповідно до концепції програми з трансплантації стовбурових клітин, обладнання для всіх видів трансплантації закупили б уже в 2011–2012 роках, нові відділення отримали б європейську акредитацію до 2019-го – й пацієнтів лікували б по всій Україні, а не в одному Києві. «Ми заклали у концепцію певні терміни, вони цілком реальні, якщо будуть гроші та якщо буде докладено певних адміністративних зусиль – програма працюватиме успішно», – вважає трансплантолог. Однак жодних новин із МОЗу щодо просування програми не чути. Тільки у лютому цього року міністерство спромоглося нарешті створити всеукраїнський реєстр донорів кісткового мозку. Коли реєстр запрацює, кандидатам на трансплантацію нарешті не треба буде шукати стовбурові клітини за кордоном. ■

СКІЛЬКИ КОШТУЄ ТРАНСПЛАНТАЦІЯ КІСТКОВОГО МОЗКУ

Корпоративна умова

Українізація приватного підприємства закінчилася масовими звільненнями і скандалом навколо мовного питання

Автор:
Інна
Завгородня,
Київ –
Павлоград

Біля будівлі Павлоградського міського районного суду п'ятеро колишніх працівників ВАТ «Павлограджитлобуд», яке включає в себе ТОВ «Фабрика будівельних сумішей «БудМайстер» і ТОВ «Фабрика дверей «БудМайстер», жваво обговорюють перебіг судового процесу. Загалом 18 осіб, котрі обіймали на згаданих фірмах найвищі посади, намагаються оскаржити власне звільнення, яке відбулося у листопаді 2009 року, і заявляють, що вони звільнилися через різьку зміну мовної політики на підприємстві.

Обурення колективу викликала постанова акціонерів, яка, на їхню думку, забороняла вживання української мови на підприємстві. «Під час спілкування з клієнтами і бізнес-партнерами працівники підприємства мають використовувати мову, якою до них звертаються», – цитує постанову Ігор Устименко, колишній технічний консультант «Фабрики будівельних сумішей «БудМайстер». – Для Павлограда, в якому більшість населення є російськомовною, це рівноцінно забороні вживати українську. Розцінивши її саме так, ми почали ставити запитання, на які

нам чітко відповідали: «Ви маєте говорити російською». «Тією самою постановою нам забороняли проводити збори колективу», – додає Валентина Пелих, яка пропрацювала на підприємстві 30 років і звільнилася також унаслідок мовного конфлікту.

УКРАЇНСЬКІСТЬ ЯК БРЕНД

Павлоград – місто на сході Дніпропетровської області, що належить до Західного Донбасу. Більшість населення міста спілкується російською мовою. Це переселенці з різних регіонів Росії, які приїхали працювати на підприємствах міста, і росій-

ФОТО: ЛЕОНІД РОМАНЮК

ськомовні українці. Вживання української мови та культивування українськості в «Павлограджитлобуді» було надзвичайним явищем для регіону, але це не завадило підприємству зайняти перші позиції у своїй галузі. «Постанова не давала нам можливості далі працювати у тому напрямку, який ми обрали. Ми український виробник – такою була наша візитна картка. Проте нас звинуватили в тому, що українізація стала важливішою за бізнес-інтереси, а це начебто шкодило бізнесу, – каже Валентина Пелих. – «Останньою краплею» для наших акціонерів стало новорічне свято для дітей працівників підприємства, яке ми в місцевому Будинку культури попросили провести українською».

Підприємство, навколо якого у Павлограді розгорілися мовні пристрасті, розташоване за містом. Працівники дістаються до нього спеціальним автобусом. До-

рогою можна побачити занедбані господарські будівлі з гаслами-привидами на стінах на кшталт «Слава советскому народу». Не всі підприємства радянської доби пережили депресію і демонструють такі успіхи, як «Павлограджитлобуд». Його видно здалеку – за причепуреним парканом височіє вежа з величезним тризубом і назвою фірми. Виходячи з «Фабрики будівельних сумішей «БудМайстер» після робочої зміни на зупинку, працівники переказують одне одному деталі перебігу судових слухань, у яких беруть участь їхні колишні колеги. Тутешня російська рясніє українізмами, а в українській мові багато російських слів.

У сучасно обладнаному офісі таблички на дверях і дошки оголошень прикрашають українські візерунки, конференц-зала оздоблена оберегом, на кухні – «Гімн України» й «Заповіт» Тараса Шевченка у вишитих рушниках. Там-таки на стінах висять фото-

графії з тутешніх корпоративів, на яких, зокрема, встигли побувати «ВВ», «Гайдамаки», «Божичі», Марія Бурмака. На сайті підприємства й досі можна прочитати його місію: ТМ «БудМайстер» – не просто українське ім'я. «БудМайстер» – це українська сутність».

Процес українізації окремо взятого підприємства на Сході України тривав близько п'яти років. «Ми хотіли створити національне підприємство, – згадує экс-голова правління ВАТ «Павлограджитлобуд» та один з чотирьох його співвласників Юрій Щербак. – Це було внутрішнє бажання, тому що ми все ж таки українці, хоч і живемо в російськомовному місті. Коли ми побачили, що на ринку немає виробника, який позиціонував би себе як український – давав би українську упаковку й назву, вирішили зайняти цю нішу. Це перетворювало нашу торговельну марку на бренд».

РІЗНИМИ МОВАМИ. Протистояння між російськомовним керівництвом та україномовними робітниками триває вже чотири місяці

НАБЛЮДАТЕЛЬНЫЙ СОВЕТ ОАО «ПАВЛОГРАДЖИЛСТРОЙ»

ПОСТАНОВЛЕНИЕ

23 ноября 2009 г.

г. Павлоград

Об увольнении председателя правления

В соответствии со статьей 52 Закона Украины «Об акционерных обществах», пунктом 9.12 устава ОАО «Павлограджитлострой», пунктом 3.2 Положения о Наблюдательном Совете ОАО «Павлограджитлострой», пунктом 2.2 Регламента общего собрания акционеров ОАО «Павлограджитлострой», приказом по предприятию N-2п от 02.01.2009 года о резерве кадров на 2009 год Наблюдательный Совет

ПОСТАНОВИЛ:

1. Расторгнуть контракт с председателем правления ОАО «Павлограджитлострой» Щербаким Юрием Александровичем с 24 ноября 2009 года.
2. Отстранить Щербака Юрия Александровича от исполнения обязанностей председателя правления ОАО «Павлограджитлострой» с 24 ноября 2009 года.
3. Уволить Щербака Юрия Александровича с должности председателя правления ОАО «Павлограджитлострой» с 24 ноября 2009 года в связи с расторжением контракта.
4. В соответствии с приказом по предприятию N-2п от 02.01.2009 года о резерве кадров на 2009 год возложить с 24 ноября 2009 года исполнение обязанностей председателя правления ОАО «Павлограджитлострой» на Голоту Виктора Степановича.
5. В соответствии с приказом по предприятию N-2п от 02.01.2009 года о резерве кадров на 2009 год возложить с 24 ноября 2009 года исполнение обязанностей главного инженера ОАО «Павлограджитлострой» на Милитанского Богдана Валерьевича.
6. Ответственность за выполнение возложить на Голоту Виктора Степановича.
7. Контроль за исполнением возложить на председателя Наблюдательного Совета Слюжкова И. М.

Председатель
Наблюдательного Совета
Секретарь
Наблюдательного Совета

И. М. Слюжков

А. В. Бутенко

Голові зборів І.М.Слюжкову
Секретарю зборів А.В.Бутенку

Ми, команда ТМ «Будмайстер», що працюють на трьох споріднених підприємствах, а саме ВАТ «Павлограджитлобуд», ТОВ «Фабрика дверей «Будмайстер», ТОВ «Фабрика будівельних сумішей «Будмайстер», які власною працею, інтелектом, фінансами, які зароблялися самими підприємствами та своїми особистими системними діями створили з бувшого державного заводу «Павлоградзаліобетон» наші підприємства, які вивели на будівельний ринок України торговельну марку «Будмайстер», зробили її відомою та пізнаваною в Україні та світі.

Ми, ті, що мають власну гідність та переконання, та не вважають себе простими найманцями у «панів», а співтворцями успіху власних підприємств.

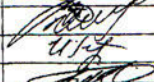

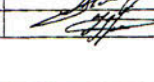

Ми, люди, які не звикли до принижливого тону в спілкуванні, яке Ви собі дозволили під час наших зустрічей, -

ВИМАГАЄМО:

1. Відмінити рішення, які зафіксовані в протоколах вами підписаних 18.11.2009 року в повному обсязі.
2. Почати проведення рівноправних, чесних та відкритих переговорів по врегулюванню конфлікту який виник після оприлюднення цих протоколів.

23 листопада 2009 року

Підписи:

№ п/п	Ім'я Прізвище	Підпис
1	Юрій Щербак	
2	Марина Іванченко	
3	Валентина Селіх	
4	Ірина Боднарчук	
5	Александр Милитанский	
6	Терешківська Ірина	
7	Руслан Батчуринцев	
8	Андрей Чижов	
9	Анастасія Соловйова	
10	Тарас Милитанский	
11	Руслан Ворона	

Юрій Щербак розповідає, як українізація ставала бізнес-стратегією: «Ми робили такі речі, які з погляду бізнесу вважаються неприпустимими. За канонами маркетингу ніде не зазначено, що бізнес має бути національним. Навпаки, пишеться, що він має бути інтернаціональним. Але ми своїм прикладом довели, що національний бізнес успішний. Українці ще не втратили прихильності до свого. Тобто якщо розвивати українську ідею, то вона дасть не тільки душевне, а й матеріальне задоволення. Ви можете не поділяти нашого світогляду, але вам буде приємно купувати наш продукт. Якщо клієнт телефонує в російськомовний регіон, а йому відповідають гарною українською, він обов'язково це запам'ятає. Ми побачили, що це працює: головне – виділятися».

Спершу англо-російські назви продукції ТМ «БудМайстра» замінили на українські, а саму продукцію почали пакувати в мішки з українським оздобленням. «Усе це мало підтверджувати наше гасло: «Відбудуємо Україну!». «Далі, зрозуміло, потрібно було рухатися цим шляхом, – розповідає Щербак, – перекласти всю документацію українською, створити рекламну продукцію в українському стилі. А з часом і перейти на українську мову спілкування як усередині підприємства, так і з партнерами. Проте я розумів: щоб створити українську компанію й український колектив, недостатньо просто сказати: говоріть українською. Потрібно, можливо, дати те, чого людям не додали у радянській школі: історію, культуру, звичаї й традиції. Я писав для колективу статті, зокрема й історичні, надавав інформацію про історію й культуру. Неможливо змінити людину за місяць, але я планував провести цю роботу за три роки».

Заходи для дозвілля працівників «Павлограджитлобуду» включали відвідини Музею трипільської культури та іншу просвітницьку роботу, ініційовану директором, а також корпоративні вечірки в етностилі з вишиваним dress-кодом. «Національний стиль був частиною корпоративної культури, – пригадує Валентина Пелих. – Ми

ФОТО: ІЛІНА ЗАБЕРЄДІНА

поверталися до своїх традицій, вчили історію. Це було цікаве життя, що складалося не лише з роботи. Я ходила до української школи, але в університеті навчалася російською, як усі. Та я все одно українка, і це моє. Тому мені було приємно повертатися до коріння».

Зрозуміло, що не всім павлоградцям, які більшу частину життя говорили російською, літературна українська давалася легко. «Це не означає, що в нас примусово всі розмовляли українською, зовсім ні, – зазначає Пелих. – Хто не міг, той і далі говорив російською».

«Наші корпоративи перетворилися зі звичайної пятитки на культурні заходи, під час яких ми могли поспівати, потанцювати. Я завжди встановлював символічну плату за вхід на ці заходи для того, щоб люди, яким це нецікаво, відсіялися. А зараз дехто з тих, хто залишився на підприємстві, каже, що я вимагав приходити у вишиванках», – бідкається Юрій Щербак.

ЗВИЧАЙНА ІСТОРІЯ

Чому така політика підприємства, що досі успішно розвива-

лося, викликала нерозуміння співвласників, пояснює виконуючий обов'язки генерального директора ТОВ «Фабрика будівельних сумішей» «БудМайстер» Андрій Ніконенко: «Нам не зовсім зрозуміло, як на виробництві можна організувати якісь там просвітницькі заходи під час роботи. Директора звільнили згідно з наказом за одноразове грубе порушення трудової дисципліни. Була постанова, що призупиняла всі відрадженья, він її порушив. Інші працівники майже всі звільнилися за згодою сторін. Але зараз трактують по-різному, мовляв, був тиск». Андрій Ніконенко заперечує існування мовного конфлікту: «Конфлікт лежить у площині бізнесовій, а не мовній. На підприємстві багато хто, як і я, говорить українською. Є розбіжності у розумінні певних висловлювань, які кожен трактує по-своєму. Троє співвласників взяли один напрям, а четвертий відокремився, тобто вони щось не поділили між собою, а в результаті впливло мовне питання». Натомість Юрій Щербак стверджує, що нараховував уже аж шість оприлюднених версій причини звільнення.

Після звільнень змінилася внутрішня політика підприємства. «Останній запис у трудовій книжці мені зробили вже російською, накази теж видавалися російською», – каже Щербак. «Спершу всі примусово перейшли на російську. І тільки недавно працівникам оголосили: як розмовляти, так і розмовляйте, – розповідає Валентина Пелих. – Розуміють, що неправильно вчинили. Це вже маленька перемога». «Ми й далі позиціонуватимемо себе як український виробник, – запевняє Ніконенко. – Гасла «Відбудуймо Україну!» «БудМайстер» не мінятиме».

Мовний скандал навколо «Павлограджитлобуду» набув широкого резонансу. Проте це не перший конфлікт навколо заборони використання української мови на підприємствах Східної України. Приміром, у 2005 році працівник донецького молокозаводу Юрій Литвин намагався оскаржити в суді звільнення за вживання української мови на роботі. Проте суд його позову не задовольнив. ■

З 27 березня по 1 квітня чекаємо Вас на таких заходах у Книгарнях «Є»

К Н И Г А Р Н Я

◆ У Києві

Книгарня на вул. Лисенка, 3:

27 березня о 12.00 – дитячі читання: Леся Воронина та Сашко Дерманський презентують мультимедійні книжки для дітей від видавництва «Теза».

29 березня о 18.00 – презентація книжки із серії «Життя видатних дітей» від видавництва «Грані-Т», «Богдан Логвиненко про Нестора Махна, Шарля де Голля, Олеся Бердника, Джохара Дудаєва, Романа Шухевича».

30 березня о 18.30 – у межах проекту «Європейський досвід: ФРАНЦІЯ» зустріч із журналістом та політологом Анні Добантон.

Книгарня на вул. Спаській, 5:

1 квітня о 18.00 – презентація піксельної книжки Антона Санченка «Нариси бурси».

◆ У Львові (просп. Свободи, 7):

28 березня о 17.00 – презентація фестивалю сучасної драматургії «Драма. UA».

29 березня о 18.00 – презентація останніх номерів незалежного культурологічного часопису «І»: дискусія на тему «Багатокультурний Львів?».

◆ У Харкові (вул. Сумська, 3):

28 березня о 16.00 – твістер-вечірка. Цього вечора пограти в твістер зможе кожен відвідувач книгарні.

30 березня о 18.00 – презентація газети «Слобідський Край».

31 березня о 18.00 – FRI-D-Club. Дискусійний клуб для тих, хто хоче поліпшити власну розмовну англійську.

◆ В Івано-Франківську (вул. Незалежності, 31):

28 березня о 15.00, п'ятий поверх – передвеликодній майстер-клас для дітей із розпису керамічних ягнят.

29 березня о 18.00, четвертий поверх – літературні читання «Один на Один» за участю Андрія Шийчука та Олекси Чупи.

30 березня о 15.00, четвертий поверх – майстер-клас із розпису писанок. Проводить майстриня Марія Дзвінчук (Космач).

Інформаційний партнер

Тиждень
www.tyzhen.com.ua

Із повним переліком заходів та його можливими змінами Ви можете ознайомитися в Книгарні «Є» у вашому місті та на сайті book-ye.com.ua

Батько українського танцю

Його ім'я маловідоме в сучасній Україні. Але саме завдяки Василеві Авраменку кілька поколінь українців у дуже особливий спосіб зберегли свою національну ідентичність

Автор:
Святослав Липовецький

22
березня
виповнилося
115 років
із дня народження
Василя Авраменка

Якщо Олександр Кошиць відкрив Україну світові завдяки хоровому співу, то Василь Авраменко здійснив це за допомогою народного танцю. Талант Василя Авраменка формувався в двох українських середовищах – петлюрівському війську, де він став переконаним самостійником, та театрі Миколи Садовського, в якому він відчув вагу сцени.

«СТИЛЬ АВРАМЕНКА»

Невдале закінчення I Визвольних змагань привели всю трупку Садовського до табору військовополонених у місті Каліші (Польща). Саме звідси розпочнеться творчий шлях Авраменка. Всупереч зневірі, яка панувала серед військових, 26-річний Василь Авраменко формує танцювальну школу, че-

«Повідомляю, що доля мене кидає, як Марка по пеклу. Їжджу по Америці, потім Канада, полечу до Австралії...»

«Вийжджаю до В'єтнаму – покажу фільм во-якам і приготую там трупу жовнірів...»

«Я їду до Голландії, щоб зробити фестиваль на честь 25-річного правління королеви. Ідея така: голландський хор співає українські пісні. Я навчу голландців пару наших танців...»

«Я буду їхати на інтронізацію кардинала Сліпого...»

З листів Авраменка до оператора та кінорежисера Ярослава Кулинич

рез яку пройшло близько 1200 (!) осіб. Польська влада, налякана новою організацією військових, репертуар яких складався з постановок танців на історичну тематику – «За вільну Україну», «Запорізький козак», «Гонта», – забороняє діяльність хореографа в Каліші.

Після звільнення Авраменко реалізовуватиме себе в Західній Україні. Лише за три місяці він, організувавши ансамбль, влаштував 72 концерти й заснував 15 танцювальних шкіл у Галичині. А на Волині за 10 місяців праці балетмейстер створює 5 шкіл та дає 65 концертів.

Уже в цей час було закладено підвалини «стилю Авраменка», котрий повсякчас з'являвся в шароварах, вишиванці та свитці. Кожен свій концерт, як і навчальні заняття, він розпочинав із лекції, що неабияк захоплювало учнів і глядачів. Його слова: «Український танок не пустощі, він основний вияв нашої культури, це – національна зброя!», – якнайкраще передають місію народного танцю в розумінні Авраменка. Останній рік перебування на Галичині танцюрист присвятив Гуцульщині – тут він не лише давав концерти й закладав школи, а й сам багато вчився. Згодом у його ансамблі домінуватимуть костюми й танці Наддніпрянщини та Гуцульщини. А в липні 1924-го він організує великий фестиваль у карпатському селі Микуличин, де під гуцульський оркестр виступатимуть його учні та місцеві гуцули.

Три арешти польською владою змусять Василя Авраменка таємно покинути Галичину й перебраться до Чехословаччини, де з новою енергією, з самого початку доведеться розпочинати свою сценічну та педагогічну діяльність. А вже 28 листопада 1925 року, чекаючи в Німеччині на канадську візу, Авраменко дає свій останній європейський концерт. Хоча все подальше життя він проведе поза Україною, йому першому вдалося справу українського танцю поставити на самостійний освітній рівень, а сам танець вивести на велику сцену.

ДІАСПОРА В ТАНЦІ

«Батьком українського танцю» назвали Авраменка в діаспорі, адже, перебувши до Канади, він

одразу розпочинає творити танцювальні гуртки й проводить численні концерти. Початком великого тріумфу стала Канадська національна виставка в Торонто. Тоді колектив Авраменка дав 12 восьмивихлинних виступів, за якими спостерігали 25 тисяч осіб. А в 1927 році відбулися чи не найскладніші його гастролі, коли танцювальна трупа впродовж 70 осінніх днів дала майже півсотні концертів у 45 місцевостях.

Уже в перші роки перебування великого маестро в Північній Америці він організував приблизно 120 концертів, а 12 найпопулярніших його танців до сьогодні є основою танцювального репертуару діаспори. Підрахувати ж кількість створених у ті роки аматорських гуртків просто неможливо. Нестримний хореограф, не проживши в Канаді й трьох років, подався до США. У перший рік він одружується з 19-річною Павліною Гарболінською. На той час у Нью-Йорку створює сім танцювальних шкіл. Загалом же дослідники налічать 71 гурток, заснований Авраменком та його учнями в США.

Вершиною його сценічного успіху можна вважати концерт 1931 року в нью-йоркській Метрополітен-опері, участь у якому взяли понад 500 танцюристів та 100 хористів. Це було гідне відзначення 10-ліття з дня заснування першої школи в Каліші та 35-річчя маестро. Наступні спроби масштабних концертів – виступ у Міській опері Чикаго в 1931-му та весняне турне з хором Олександра Кошиця 29 містами США примножили славу та успіх українського танцю й самого Авраменка, але з фінансового погляду стали згубними. Сила характеру Авраменка полягала в тому, що він не розчаровувався й за жодних обставин не припиняв своєї діяльності. Коли Велика депресія поставила під сумнів фінансовий успіх танцювальних концертів – маестро вирішує взятися за річ куди глобальнішу й цілковито нову для українців – кіномистецтво.

КІНОРЕЖИСЕР

Ще в юнацькому віці Василеві Авраменку довелося побачити виставу «Наталка Полтавка». Це так приголомшило хлопця, що не тільки навернуло до україн-

СТИХІЯ ТАНЦЮ.
Постановка
«Запорожця
за Дунаєм»

ської справи, а їй породило мрію здійснити велику постановку цього твору. Авраменкові вдається неможливе – він збирає понад \$70 тис. для екранізації п'єси, й це в економічно найтяжчі для Америки роки. Лише в одному Вінніпезі за перших п'ять днів прем'єри фільм переглянуло близько 10 тис. людей. А в найкращому кінотеатрі Нью-Йорка «Рувельт» «Наталку Полтавку», яка навіть не мала англійських титрів, показували впродовж трьох тижнів.

Критика мала надзвичайно багато зауваг до стрічки Авраменка, для якого це був перший режисерський досвід. Митець зробив відповідні висновки й, пообіцявши виправитися, розпочав кампанію з підготовки нового фільму – «Запорожець за Дунаєм». Йому вдалося заангажувати відомого на той час кінорежисера – Едгара Ульмера. Пізніше останній з захопленням згадував: «Це було таке, що я не сподівався будь-коли пережити. Головні діячі українських клубів мусіли там бути при записуванні вокальних пісень; ми нічого не могли робити без публіки, адже вона вклала в цю справу гроші. Двісті спонсорів туди приїхали з усією компанією. Коли виконували музичний номер, ці люди впадали в екстаз. Мені треба було багато часу їх наново заспокоювати. Вони відчували, що коїться диво».

Фільми Авраменка не залишилися непоміченими й за залізною завісою, відтак майже водночас із діаспорними з'являються й радянські версії «Наталки Полтавки» та «Запорожця за Дунаєм». Їх режисером став

Іван Кавалерідзе. Цікаво, що в Америці обидві кіноверсії класики української літератури та сцени демонстрували паралельно. Після зйомок художніх стрічок Василь Авраменко звернув увагу на документалістику. Один із найвідоміших його фільмів – «Трагедія Карпато-України» – присвячений боротьбі за українську державність на Закарпатті в березні 1939 року.

«СПАРТАНЕЦЬ» І ДИВАК

У повоєнні роки Авраменко повернувся до сценічної танцювальної діяльності. Зокрема, в Канаді створив виставу «Слава Канаді», гастролі якої відбулися по всій країні. В цей самий час виходить друком другий наклад його книжки «Українські національні танки, музика, стрій», а серед діаспори набули популярності платівки з музикою до сценічних танців Авраменка.

На старість географія його подорожей лише розширилася й включила Південну Америку, Австралію, Європу та Ізраїль. Із не меншим ентузіазмом великому хореографу вдавалося проводити концерти й організувати танцювальні гуртки. Поряд із тим він залишався вимогливим до себе аскетом, який, навіть маючи певні статки, давав перевагу спанню на долівці, вживав скромну їжу, був жорстким противником тютюну й алкоголю.

У пам'яті багатьох людей Василь Авраменко залишився диваком, котрий ходив у шароварах та свитці й, де б не жив, міг організувати українську справу. Його енергія була такою потужною, що навколо нього завжди утво-

ВЕСІЛЛЯ.
Шлюб
Авраменка
відбувся у США

«Для Авраменка ніщо не було неможливим... Чоловік мав стільки ентузіазму. Я не міг йому відмовити... Він був іскрою для всього»

**Зі спогадів
Едгара
Ульмера,
американського кіно-
режисера**

рювалося творче середовище. Коли в 1960-х роках він потрапив до Риму, то мало не зірвав навчальний процес у семінарії, адже семінаристи воліли пропускати навчання, але потрапити на заняття до хореографа. Коли під час II Ватиканського Собору він не мав офіційного запрошення, то до своїх шароварів та вишиванки вдягав циліндр, і ватиканська гвардія без жодних розмов і з респектом пропускала цього православного дивака на найбільший католицький форум сторіччя. А під час відвідин Канади, на кордоні, замість паспорта міг показати фото з прем'єр-міністром чи іншими впливовими урядовцями.

Василь Авраменко помер на 87-му році життя, 6 травня 1981-го. Його остання воля виконувалася через 12 років – коли відбулося перепочивання у рідне село Стеблів, що на Черкащині. Стан українського танцю «до Василія Авраменка» найкраще відображено словами Володимира Самійленка, які були на офіційній печатці підприємства Авраменка: «Діамант дорогогий на дорозі лежав, був потоптаний весь, важким пилом припав. І ніхто не підняв діаманта того, йшло багато людей і цурались його...» ■

МАЕСТРО В ДІІ.
Авраменко-гуцул

Ви вмієте
ефективно продавати
рекламу і легко
залучати
нових клієнтів?

Умови роботи:

- Щодня щось нове
- Ненормований тиждень
- Високі вимоги до результатів
- «Творчий» персонал
- Власна база інвентарю

Надсилайте перелік своїх досягнень
на електронну адресу:
head@discovery-club.com.ua

Надсилайте
перелік особистих результатів
на електронну адресу:
iv@presscom.kiev.ua

ПЕРЕДПЛАТИТЬ «УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖДЕНЬ»

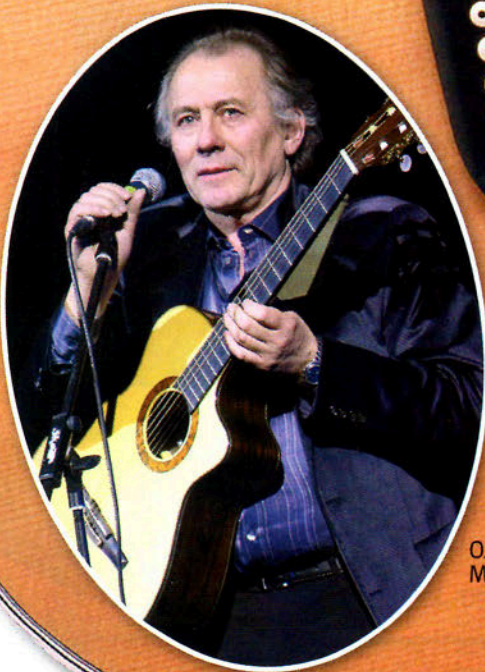
Вартість редакційної передплати журналу
«Український тиждень»:

- 1 місяць – 20 грн;
- 3 місяці – 60 грн;
- 6 місяців – 120 грн;
- 8 місяців – 160 грн.

За детальною інформацією звертайтеся за тел.
(044) 351-13-00.
Менеджер з передплати Семьяновська Каріна
K.sem@ut.net.ua

повідомлення	отримувач платежу	ТОВ «Український тиждень»	
		26007026823721	35392656
		поточний рахунок отримувача	код отримувача
касир	назва установи банку	Печерське відділення КМФ АКБ «УКРСОЦБАНК»	
			322012
		МФО банку	
	Прізвище, ім'я та по батькові платника		
	Адреса платника, телефон		
	вид платежу: за передплату на журнал «Український ТИЖДЕНЬ»		
	період:		
			сума, грн
	платник (підпис)		

квитанція	отримувач платежу	ТОВ «Український тиждень»	
		26007026823721	35392656
		поточний рахунок отримувача	код отримувача
касир	назва установи банку	Печерське відділення КМФ АКБ «УКРСОЦБАНК»	
			322012
		МФО банку	
	Прізвище, ім'я та по батькові платника		
	Адреса платника, телефон		
	вид платежу: за передплату на журнал «Український ТИЖДЕНЬ»		
	період:		
			сума, грн
	платник (підпис)		

Олександр Морозов

Лірика одинаків

Виконавці авторської пісні й бард-рокери найбільше цінують мистецтво володіння словом, а до гри ставляться, як до священнодійства

Автор:
Олександр
Бвтушенко

Інколи, якщо слухати не вухами, а серцем таких виконавців, як Віктор Морозов, Тарас Чубай, Анатолій Сухий, Едуард Драч, Олександр Смик, Сестри Тельнюк, Марія Бурмака, Тарас Компаніченко, відчуваєш якісно іншу, ніж у поп-культурі, ментальну енергетику. Можливо, тому цієї музики немає в «ящику», який апріорі є не тільки носієм, а й генератором пластмасово-силіконових симулякрів. Коли ж чуєш пісні бардів, заплющивши очі, то уявляєш собі нашого «класичного» лірника край дороги, який ніби внутрішнім зором прозирає минуле і майбутнє. Такий потужний духовний егрегор нації, як кобзарсько-лірницька традиція, не був знищений ані кремлівськими наглядачами в 1930-х, ані подальшою тотальною деградацією епохи «розвинутого соціалізму». Визначення жанру «спі-

вана поезія» багато років тому придумав музикант Олег Покальчук. Це словосполучення успішно прижилося, але паралельно авторів «музики-слів» і далі називають бардами, а тих, хто озброївся електрогітарами й барабанами – бард-рокерами. Це велика й строката компанія людей, які найбільше цінують мистецтво володіння словом, а до гри ставляться, як до священнодійства.

У 2000-му львівський гурт «Четвертий кут» на чолі з Віктором Морозовим видав знаковий альбом «Треба встати і вийти» на слова поета й барда Костя Москальця, який зараз веде спосіб життя інтелектуаласамітника у невеличкому селі. Відомим Віктор Морозов став ще в 1970-ті завдяки ансамблю «Арніка», одному з найпопулярніших в Україні VIA. Пізніше він створив у Львові Театр пісні

«Не журись», у якому Тарас Чубай був наймолодшим автором. Ще один проект Морозова – гурт «Четвертий кут» невдовзі став чимось на зразок еталона для команд бард-рокового напрямку. Це підтвердив київський концерт-презентація альбому «Армія світла» в 2008-му, а самого музиканта увінчали віртуальні лаври патріарха українського бард-року. До речі, Віктор Морозов став лауреатом першої «Червоної руті» в 1989-му.

Рутівської закваски виявився ще один дуже своєрідний бард-клавішник – Сергій Шишкін. Нещодавно в Києві він презентував свій новий альбом, названий за однойменним хітом «Западенська зима», довівши всім, що є ще порох у порохівницях. «Кожен із нас, – розповідає Шишкін, – мав свій специфічний досвід спілку-

вання з такими структурами, як КСП – клуби самодіяльної пісні. Щоб вижити, «кспешники» не занурювалися у соціально-політичну тематику так, як це робили ми. Я мешкаю у Володимирі-Волинському, це на кордоні з Польщею, природно, ми слухали багато польської музики. Там є мій польський «аналог». – Гжегош Турнау. Він – центр стилю та естетики, а тому популярний. Наші ж походи в суміжні жанри забороняли – як це, мовляв, бард і... клавішник. Тому в 1990-х ми й побили горщики з КСП».

СЛОВО ЯК ФУНДАМЕНТ: МУЗИКАНТИ-ПУБЛІЦИСТИ

На легендарній дебютній «Червоній руті-1989» у Чернівцях найбільшими і найважливішими були сегменти авторської пісні та рок-музики. Живим символом заgonу спіvcів, що відчули першими той самий «вітер змін» у повітрі, був власник колоритного бас-баритону Василь Жданкін. Ставши володарем Гран-прі, виконавець на заключному стадіонному гала-концерті на свій страх і ризик заспівав «Ще не вмерла Україна». Тоді перше місце в номінації «авторська пісня» посів молодий лікар із Черкас Едуард Драч. Далі в нього були й інші перемоги на фестивалях співаної поезії («Оберіг» і «Білі вітрила»). На початку 1990-х він найактивніше з-поміж інших музикантів гастролював світом, виступаючи перед українською діаспорою. Окрім співу під гітару, Драч серйозно цікавився звучанням кобзи, бандури, ліри, тому навчався автентичної гри в кобзаря і майстра музичних інструментів Миколи Будника. Невдовзі черкаський бард стає учасником «троїстих музик» кївського «кобзарського цеху», паралельно працюючи в жанрах поп-року й фольк-джазу. При тому впевнено культивує кобзарську манеру співу. Найважливішим у дискографії Драча є мультимедійний альбом «Небо України», де зібрано його найбільш засадничі речі.

Найгострішим у компанії музикантів-публіцистів був і залишається рівненчанин Олександр Смик. «Час для правди юридичних», «Параноевий ковчег», «Діагноз Україна», «Франкінштейн у вишиванці» – ці й інші альбоми Смика підкуповують

НАЙКРАЩІ ДИСКИ АВТОР- СЬКОЇ ПІСНІ*

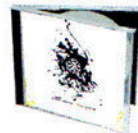
Олександр Смик.
«Неоголошена війна», 2008

Василь Жданкін.
«Одкровення», 2006

Віктор Морозов.
«Армія світла», 2008

Сестри Тельнюк.
«Live», 2009

Едуард Драч.
«Небо України», 2002

Олександр Ігнатуша.
«Білий вовк», 2005

Рутенія.
«Неопалима купина», 2008

Самі свої.
«Самі свої», 2009

*за суб'єктивним оцінюванням автора

очевидною простотою та силою. Власне, силою слова. Нічого, крім хрипливатою голосу й гітари. Проте цього досить, щоб тебе прийняло, мов електрошоком.

Дивовижна самодостатність сатирика Тризубого Стаса стає цілком очевидною, якщо посліть прослухати збірку з чотирьох його альбомів під назвою «Я повертаюсь» (школа, що Стаса більше немає з нами). Відчуваєш, що це і є наше життя, адже в ньому знаходиться місце і комедії, і трагіфарсу, і драмі. Стас тривалий час співпрацював із Театром пісні «Не журись», був там актором. Не забуду, як на фінальному концерті «Червоної руті» в Запоріжжі у 1991-му він співав «Гудбай, компартіє, гудбай», і стадіон в ейфорії підспівував, а наступного дня кремлівський ДКНС (ГКЧП) з телевізійних екранів перекреслював усі наші сподівання на свободу.

Олександр Ігнатуша – найвидатніший з-поміж наших акторів і режисерів-співаків. Парадоксально, але єдиний, виданий ще 2005-го, диск «Білий вовк» до цього часу б'є рекорди ротаций на «Українському радіо» й на радіо «Культура». Його баритональний тембр зачаровує, магнетизує. Всі пісні з альбому «Білий вовк» – це родзинки співакої поезії, аранжовані Андрієм Шустом, зіграні Григорієм Лук'яненком із «Рутенії», Григорієм Махном із «Другого дихання», Олександром Єгоровим із «Небесної копаліни».

ЖІНОЧИЙ МЕЛОС – БАЛАДИ, РОМАНСИ, ЕЛЕГІЇ

Сестри Тельнюк так само «похрепчені» вогнем першої «Червоної руті», який ще палає, – і чим далі, тим переконливіше. Самобутній симбіоз арт-року, співакої поезії та суто індивідуальної інтонації зі вкрапленнями джазу й блюзу власне й породив це явище. Дебютний альбом «Мить» був першою спробою знайти особисте, окремешне звучання. Далі родинний дует лише вдосконалював уже знайдене, а з появою таких «монстрів», як Олег Путятін, Іван Небесний та Роман Суржа, їхні композиції набули арт-рокового шарму. Успішні гастролі в Канаді й США лише підтвердили правильність обраного вектора, а в Україні Галя й Леся стали виразними антиподами поверхневої

попси. Найкращі альбоми: «Тиша і грім», «Жар-птиці», «У.Б.Н. Пісні з вистави», «Жовта кульбаба». До речі, нещодавно відбулася прем'єра безпрецедентного для України студійного відеопроєкту Rehearsal, що є, по суті, оригінальним музичним фільмом із бонус-треками.

Усі 11 платівок Марії Бурмаки стали наочною ілюстрацією еволюції співачки з Харкова, яка потужно заявила про себе в кінці 1980-х, а згодом перетворилася на справжню діву рок-мейнстріму. Марія Бурмака – автор десятків глибоких за змістом і легких за подачею бард-рокових хітів. Свій камерний вокальний діапазон вона використала з максимальною користю для створення образів – зовні ніжно-жіночих, а внутрішньо напружено-драматичних. Але ось парадокс: коли слухаєш Марію у варіанті «я й гітара», її балади проймають навіть глибше, ніж у аранжованому вигляді. І це при тому, що аранжування в неї «смачне й модне».

Kairos – це поняття, що означає «час, наповнений змістом». Кращої назви для альбому Ольги Богомолець годі шукати, оскільки він наповнений не лише змістом, а й любов'ю до поезії, тонкими, навіть тендітними почуттями. Якщо хочете відчутти душу українського романсу, яким він є сьогодні – послухайте її пісні. Непрофесійний музикант, Богомолець, працюючи з фаховими виконавцями (Геннадій Івченко – саксофон, флейта; Сергій Хмельов – перкусія; Василь Триліс – гітара, струнний квартет «Київська камерата»), «підтягнулася» до рівня майстерної переконливості в усьому, що робить на сцені й у студії. Десять років Ольга співає авторські композиції та пісні, написані на вірші видатних українських поетів: Ліни Костенко, Василя Стуса, Олени Теліги. Останнім часом співачка все частіше виходить на сцену разом з іншим відомим бардом Ігорем Жукком. З Ігорем вони познайомилися ще на «Червоній руті» в 1991-му, разом виступали на фестивалі авторської пісні «Оберіг-1991» у Луцьку, на фестивалі української культури в Сопоті (Польща). Ігор Жук і Ольга Богомолець записали також спільний

альбом «Нас двоє», який було складено з дуетних пісень.

БЕЗ ТАБУ НА ЕКСПЕРИМЕНТИ

У 1989-му студенти Київського держуніверситету Анатолій Сухий та Кость Єрофеев створили гурт «Рутенія». Перші обойми пісень були такими собі «квітами зла», що сходили в коловерті нічних посиденьок, розпиття портвейну, демонстрацій протесту, іспитів, мандрівок, поетичного та політичного самвидаву й рок-н-ролу, позаяк їхнє життя і було безперервним рок-н-ролом. Дебютна підпільна збірка «Україна сучасна в рамках дозволеного» складалася з відвертого стьобу, пародій і чорного гумору. Потім був ще крутіший самвидав – альбом «Похрещені вогнем», що його друзі-студенти просто розібрали на цитати. Посилений досвідченішими музикантами з «Табули Раси» та «Рок-тріо» склад «Рутенія» записує «Вулиця рожевого міста» – збірку, яка зробила гурт відомим. І, як це часто буває зі студентськими формаціями, склад кардинально міняється, аби 1998-го на маленькому лейблі «Гарба» видати ритм-блюзовий альбом «Провінційний джаз». Незачесані думки, смак «шершавого буття», дух катарсису й правдивий драйв зробили цей диск знаковим. Ще один суто рутенівський альбом «Неопалима купина», складений із пісень про УПА, Сухий і компанія випустили в 2007-му.⁶

Лідера гурту «Самі свої» Олега Сухарева – музиканта з Кам'янця-Подільського, однаково добре знають і барди, й рокери. На ліриці Олега Сухарева позначився вплив Тризубого Стаса, з яким він був знайомий ще тоді, коли їздив як конкур-

сант на фестивалі співаної поезії. Між іншим, перший серйозний іспит на Майдані під час проведення акції, присвяченій річниці загибелі Георгія Гонгадзе, куди його запросили Тризубий Стас і Едуард Драч. На початку нульових група «електризувалася» й записала свій перший альбом «Смарагди», який офіційно вийшов лише у 2007-му. Активно концертуючи фестивалними майданчиками України, «Самі свої» вдосконалювали власний стиль, а Олег Сухарев, як лідер команди, весь час прагнув максимально актуалізувати тексти. Й вершиною тих пошуків став блок нових пісень, у яких переважають панк-рокові мотиви з ядучими словами та яскравим соціально-сатиричним «бекграундом». Ці композиції ввійшли до останнього релізу (2009) гурту, що носить досить дивну назву «Чому вниз?». «Це запитання, – пояснює Олег, – є найважливішим для українців протягом останніх 18 років. Чому ми як країна не відчуваємо поступу вперед і вгору? Чому нас і надалі душить чиновницька корупція й бюрократичний апарат? Звісно, коли подібні запитання ставить рок-гурт, то суспільство чомусь сприймає це як нахабство. Але я вас запевняю, якби ці питання звучали з вуст, наприклад, міністрів-силовиків, ми би співали про щось інше. Тим більше, що «Самі свої» за статусом – стовідсотковий андеграунд, відтак і почуватимемося в рідній країні як така собі паралельна культура, яку не хочуть помічати телеканали й радіостанції, тож ми шукаємо альтернативні шляхи до слухача. Зокрема це інтернет-спілкування та маленькі клубні концерти».

Один із найнестандартніших гуртів «Ворождень» сьогодні технологічно живе в майбутньому. Колектив виник у 1998-му, й за цей час видав 13 альбомів в... інтернеті. Це так звані інтернет-релізи, поміж них «Містика» 2005-го, «Чорні крила» 2007-го та «Добрі наміри» 2008-го, які прихильники команди скачали з сайта «Ворождень» по 12-15 тис. примірників кожен. Нині лідер гурту Володимир Кучинський готує живу презентацію свіжого альбому «Психо» (2009), що вийшов значно психоделічнішим за всі інші. «Ворождень» створює музику на перетині медитативності, містики й філософії. Паралельно Кучинському вистачає сил видавати матеріал проєкту «Тотем», суміш ембієнту з технопопом, що фактично є калькою з Depeche Mode. У 2004-му хлопці здійснили свій власний прорив у міжмережжі – відкрили лейбл Vorozhbyt Recording Group, який видає інтернет-релізи команди, підтримує стосунки з фанами та координує дії фан-клубу.

Розквіт активної творчої діяльності Павла Нечитайла у складі акустичного гурту «Пропапа грамота» збігся в часі з дуже непростим періодом у його житті. Він був автором програми «Варган» на колись улюбленому радіо «Київ». Це була надзвичайно цікава передача про фольклорну музику з усього світу, й на цьому радіо – єдиному в столиці України – звучала виключно українська музика. Однак люди мера Черновецького силоміць змінили формат на звичайний, тобто на суміш блатняка й московської попси. Під муніципалітетом тоді, в 2007-му, були мітинги й пікети, але «віз і нині там».

Павло Нечитайло

Сергій Шишкін

Міжнародний Джаз-Фольк Фестиваль

Музичний діалог

www.jazzclub.lviv.ua

Роланд

Олександр Смик

НАВИГАТОР

Після цього Павло пішов у вільне плавання разом із «Пропалою грамотою», музика якої зазнала суттєвих змін. Теперішню самобутню еkleктику «ПГ» Павло визначає як «подільський фундаментал», як щось кореніво-дотичне, що водночас містить виразні світові впливи. Гурт активно концертує й видав два розкішних альбоми – «Цейво» та «Гонор».

ПОГЛЯД У МАЙБУТНЕ

Минуло 20 років від часу появи двох найважливіших інтегральних імпрез, які сформували обличчя сучасної національної музичної культури. Це «Червона рута» та «Оберіг», де,

НАЙКРАЩІ ДИСКИ АВТОРСЬКОЇ ПІСНІ*

Ольга Богомолець. «Kairos», 2001

Тризубий Стас. «Я повертаюся», 2005

*за суб'єктивного оцінювача автора

зокрема, стартували й герої жанру співаної поезії. Подальший, справді креативний розвиток жанру повністю залежить від внутрішньої потреби бардів оновлюватися музично й змістовно. Колись вистачило мужності Марійці Бурмаці перевести мінімалістичну формулу «голос та гітара» у формулу «поезія плюс поп-роковий драйв» і ще довго триматися на плаву. Сестри Тельнюк від того, що іменували авторською піснею, еволюціонували до вишуканих форм арт-року й стилю нью-ейдж. Сергій Шишкін, який починав як бард, нині зробив «Западеньську зиму» з тонким і щемливим присмаком модерного джазу.

Альбом Олександра Ігнатуші «Білий вовк», віртуозно аранжований, побив усі рекорди радіоротації через високу музично-поетичну вартісність і просто вимагає негайного продовження. Едуард Драч записав джаз-роковий диск і нині готується в складі «Рутені» перейти в нове амплу. «Самі свої» Олега Сухарева презентують власну версію музики, яку зазвичай називають бард-роком. Цей перелік очевидних творчих досягнень вказує на головне – здатність виконавців співаної поезії зростати й удосконалюватися в реальному часі. Й це свідчить, що майбутнє в жанру – розмаїте, гармонійне й творчо цікаве – безумовно є. ■

ФОТО: УМАН, УКРАЇНОРМ

НАШІ ЗА КОРДОНОМ

Козак із Нью-Крос Гейтс

Таких, як я, називають громадянами світу. Напевно, маю доволі карколомну вдачу, тому що народився у Казахстані в Карагандинській області, куди після війни заслали моїх батьків, колиш бійців УПА, Петра Олександровича та Олену Василівну Житинських. На батьківщину до Івано-Франківська вперше потрапив 25-річним хлопцем у 1981-му. Там закінчив Інститут мистецтв і в 1991-му здобув третю премію в категорії «поп-музика» на фестивалі «Червона рута», але посправжньому розкрився трохи згодом на концерті, присвяченому 50-й річниці УПА. Мав тоді відповідну «партизанську харизму» і дуже експресивну манеру виконання. Працював із хард-рок-командою «Скала», яку в 1996-му запросила до Британії на 15 концертів українська громада. Однак візу отримав я один, решті музикантів відмовили. Свій шлях у тамтешні світи продовжив сам.

У Лондоні, на Холланд-парк-авеню, 154 є відомий у світі Український клуб, де для мене знайшлася робота. Неподаляк клубу наша громада звала пам'ятник Володимирові Великому. Через назву району, де я мешкаю, друзі називають мене козаком із Нью-Крос Гейтс. Із перших років перебування у британській столиці я займався тільки музикою і жив із неї, хоч це й було непросто. Знайшов однодумців і

створив фольк-роковий гурт «Земляки», що вже роками гастролює Великою Британією скрізь, де є українські громади. Нас там люблять і чекають. Ще невідко граємо у земляцтвах греків, арабів, негрів... усіх і не згадаєш.

Цікаво склалася співпраця з перекладачем-філологом Вірою Річ (про неї див. Тиждень, № 10 від 12.03.2010 р.), – англійкою, яка взялася за переклад «Кобзаря». Щоб вона краще відчула мелодію мови, носив їй різні українські диски, зокрема «Кому Вниз» і «Сад». До речі, вона переклала і кілька моїх пісень. Живучи в Англії, я, можливо, хотів би, але так і не інтегрувався до англійського суспільства. В Україні вийшли три мої альбоми, нині на черзі роковий диск «Синьо-жовта ріка», де лейтмотивом є думка, що українство, мов ріка, розлилося по цілому світі. Коли на «УНІЖІ» почув групу «Сад», був захоплений їхньою шаленою енергетикою і піснями на слова Шевченка. Згодом ми з «Садом» і моєю донькою грали у Вроцлаві в межах презентації України як учасника Євро-2012.

Зараз ми з донькою закінчуємо спільний альбом, у якому поєднано блюз, оперний спів і рок-музику. Мрію про живу його презентацію у Львові та Києві. Є ще одна заповітна мрія – дати всеукраїнський тур. Особливо хочу, щоб мої пісні почули на Сході України.

Тарас Житинський, музикант, бард

Білим по чорному

Нова вистава Лариси Венедиктової намагається затвердити традицію танц-театру

Щоб вибудувати в камерному просторі театру «Вільна сцена» щось на зразок задзеркала керолівської Аліси, керівникові TanzLaboratorium при Національному центрі театрального мистецтва імені Леся Курбаса Ларисі Венедиктової знадобилося кілька простих і водночас виразних засобів. А саме: трагедія Софокла «Антигона» (у назві якої «Анти-» – це майже «анти-»), кубічний простір із білим, підсвіченим лампами денного світла низом і чорним верхом (художник-постановник Олександр Друганов), розчленована звукоорежисером Олександром Кохановським музика Йоганна Себастьяна Баха, що складається у цілісну партитуру лише після завершення вистави, та п'ятеро акторів-примар. Думки чотирьох володарів міста Фіви – Кронта та його оточення (Володимир Канівець, Олександр Комаренко, Олександр Лебедев, Ігор Швидченко) – зайняті абсурдною за будь-якими мірками справою – покаранням мертвого. Правило De mortibus aut bene aut nihil («Про

«Натомість народжена». Театр «Вільна сцена»

мертвих або добре, або нічого») тут не працює. Понад те, Полініка, сина Едіпа, заборонено ховати під загрозою смерті. Проте його сестра Антигона (Катерина Качан) зневажає земний закон заради виконання божественного, за що розплатиться власним життям. А далі, як завжди: «вони прозріють, але пізно буде»... Якщо у відомій серії «лабораторних робіт» студії TanzLaboratorium Лариса Венедиктова ніби відпрацьовує мову імпровізаційного contemporary dance, формує своєрідний «кодекс рухів», практикує філософське осмислення танцювального мистецтва, то вистава «Натомість народжена»

Анонси

26-28 березня

«Великодні писанки-2010»

«Експоцентр України» (Київ, просп. Академіка Глушкова, 1)

Напередодні Великодніх свят свої витвори продемонструють писанкарі, майстри лозоплетіння, ткацтва, килимарства, різьбярства, гончарської справи з усіх куточків України. Також будуть представлені вироби зі шкіри, бісеру, сиру, пасхальні кошики, національний одяг. Відвідувачі фестивалю-ярмарку зможуть узяти участь у майстер-класах,

конкурсах для дітей та дорослих. У межах виставки відбудеться Другий національний фестиваль писанки та концерт духовної музики.

26 березня, 18.00

Презентація книги

Книгарня «Є» (Львів, просп. Свободи, 7)

«Три чесноти, або Казка про оріхалк» – це новий роман-феєрія львівської письменниці Еви Гати. Авторка, справжнє ім'я якої Ольга Коссак, викладає прикладну математику та вивчає філософські першоджерела. Жанр її прози найчастіше визначають як проповідницькі есеї. На сторінках нової книги Ева Гата роздумує над тим, чи може од-

на людина вплинути на перебіг подій і що треба зробити кожному задля покращення життя в країні. «Як повернути колишню славу Батьківщини, що потонула в мороці забобонів?», – запитує вона.

27 березня, 18.30

«Як козам роги виправляють, або Приборкання норавливої»

Музично-драматичний театр ім. Ольги Кобилянської (Чернівці, пл. Театральна, 1)

За мотивами шекспірівської п'єси «Приборкання норавливої» Юрій Федькович написав свою фразку (жарт) із карпатським колоритом. «Ідеться про роль жінки та чоловіка: яким чином вони мусять взаємоіснувати, хто кому має коритися й хто кого приборкувати», – розповідає режисер-постановник Сергій Архипчук. Над оформленням сцени працювала художниця Ніна Мурашкіна, а музичний супровід створено подружжям композиторів Богдана Сегіна та Олени Серової у співпраці з чернівецькими ді-джеями.

ФОТО: ОЛЕКСАНДР ДРУГАНОВ

зовсім з «іншої опери». Це одна з перших спроб прищепити столітню традицію танц-театру (жанрово-видове визначення, що своїм корінням сягає німецького експресіонізму початку ХХ століття) на київській сцені. Тобто розповіді сучасною мовою рухів історію, яка в країні, де «світ навпаки» є дійсністю, де чорне давно перефарбоване в біле, де міським головою року, згідно із загальнонаціональним рейтингом, стає Михайло Добкін, а митцем року – Євгенія Басалаєва, завжди лишатиметься загострено-сучасною.

Юлія Бентя

КНИЖКИ

Михайль Семенко. «Вибрані твори», 2010

Можна сказати дуже багато про головного футуриста української літератури Михайля Семенка (1892–1937). Він умів розкладати поезію на звуки, оспівувати механізми, перетворювати доповіді на поеми і водночас знаходити різке ліричні образи й екзистенційні метафори, відчувати різні виміри краси. В сучасній Україні тільки тепер з'явилося його повноцінне перевидання з найкращою частиною поезії, з маніфестами, статтями та цікавими фотоматеріалами.

Костянтин Москалець. «Досвід коронації», 2009

Костянтин Москалець передусім відомий як добрий і навіть культовий поет з огляду на те, що саме він є автором тексту пісні «Вона». А тепер Кость постає перед ширшим колом читачів і як прозаїк. «Досвід коронації» – це проза, генетично переплетена з поезією: сюжети переходять у медитації, мова міниться, виблискує і грає, як вода у фонтані, а читачеві пропонується замислитися про самотність, любов, свободу, мистецтво і циклічність буття.

Базиль Керський, Анджей Станіслав Ковальчик. «Розмови з Богданом Осадчуком», 2009

Ця людина виконувала роль цілого величезного фронту в боротьбі за поширення на післявоєнному Заході знань про Україну та її становище в СРСР. Богдан Осадчук, журналіст, історик і політолог, який мешкає в Берліні, то серйозно, то весело, але завжди образно й ефектно розповідає в книжці про своє життя, про стосунки з відомими політиками та журналістами, про співпрацю з європейськими виданнями.

28, 30, 31 березня

Arcalyptica

Палац спорту (Дніпропетровськ, вул. А.Макарова, 27-а; Одеса, вул. Ольгівська, 2; Київ, Спортивна площа, 1) 19.00

Майже два десятки років тому чотири віолончелісти спробували зіграти разом улюблений heavy metal. Сьогодні Arcalyptica відома кавер-версіями хітів популярних треш-метал гуртів та власними композиціями. За час існування колектив випустив шість альбомів, залучаючи до співпраці вокалістів із Slipknot, The Rasmus, Sepultura, Guano Apes, Rammstein, та ін. В Україні експресивні фіни виступатимуть у підтримку своєї платівки Desert Rock, реліз якої заплановано на літо.

До 4 квітня

Lviv Lumines

Палац мистецтв (Львів, вул. Коперника, 17)

Вже другий рік поспіль майстри флюоро-арту представлятимуть у Львові свої досягнення. Для живопису, скульптури, кераміки вони використовують фосфорні та неонові фарби, що світяться в темряві. Під час інтерактивного фестивалю відвідувачі побачать малюнки на полотнах у людський зріст, справжні лабіринти 3D-павутиння та спробують освоїти одну з технік малювання на щоденних майстер-класах. Також у програмі виступи ді-джеїв та флюоро-арт шоу.

1–7 квітня

Фестиваль голландського кіно

Кінотеатр «Київ» (Київ, вул. Велика Васильківська, 19)

До добірки кіноімпрези потрапили сім повнометражних стрічок і шість годин найсвіжшого короткого метра голландського виробництва. В драмі «Трамонтана» йдеться про скандальний зв'язок 18-річної Рози та зрілого Пепета в Іспанії диктатора Франко. «Катина сестра» переносить у світ російської емігрантки, що переживає всі труднощі дорослішання. Церемонія відкриття розпочнеться фільмом «Життя в один день» режисера Марка де Клоє, який прибуде до столиці разом зі своїм колегою Робертом Яном Вестдйком («У реальному житті»).

Лемків край

У південно-східному куточку Польщі розташувалася привітна для тисяч українців земля, добре облаштована для фольклорного й зеленого туризму

Автор:
Роман
Кабачій

Про неї багато хто в Україні чув, ще більше знають її з розповідей своїх батьків і дідів. Але мало хто справді побував на Лемківщині – в мальовничому краї, що лежить у південно-східному закутку Польщі. Він розтягся на 100 км уздовж словацького кордону і впирається в етнічну бойківську територію. Подорож на Лемківщину, або ж Лемковину, як називають її самі лемки, для українців є прикладом класичного «ностальгійного туризму» на кшталт поїздок німців до Гданська, росіян до Севастополя, а поляків до Львова й Вільнюса.

Парадоксальним чином своєю неповторною аурою теперішня Лемковина «завдячує» депортації автохтонного населення. В міжвоєнний період про цей край говорили як про відсталій. Після війни дві третини зі 100 тис. лемків депортовано в Україну, решту, внаслідок акції «Вісла», – на Північ і Захід Польщі. Потім 5–7 тис. людей повернулися назад у лемківські гори – напрошуеться аналогія з кримськими татарами, котрі знову заселяють землю предків.

Найкраще для поїздок Лемківщиною, географічно дещо розкиданою, припадає б власний

автомобіль, або ж, якщо це група поїздка, згодяться й велосипеди.

ДІДИЗНА **НИКИФОРА Й АНТОНИЧА**

Починати мандрівку варто зі сторони Кракова, заїхавши спочатку до містечка Криниці. В польській свідомості це гірськолижний курорт, тому часто, аби відрізнити її від іншої Криниці, що над Балтикою, можна почути місцеву назву-уточнення «Криница Гурска». А для українців це справжній центр Західної Лемківщини, з двома церквами та музеєм художника-примітивіста Никифора

ПАВІЛЬЙОН МІНЕРАЛЬНИХ ВОД.
Із населенням 13 тис. Криниця —
одне з найбільших міст Лемковини

(Епіфанія) Дровняка. В Криниці неодмінно треба скуштувати цілющої мінералки «Криничанка» та сфотографуватися з бронзовим Никифором. Якщо десь з-під поли вам тут-таки пропонуватимуть купити витвір «самого» Дровняка, не погоджуйтесь: хоч за своє життя один із найвідоміших у світі лемків створив тисячі малюнків, кількість підробок «під Никифора» давно перевершила можливості однієї людини. Ліпше вже придбати кілька листівок або ж альбом репродукцій.

На захід від Криниці, вже під Татрами, лежать чотири найдавні села, заселені колись українцями — Шляхтовська Русь. Виїхавши з Криниці у східному напрямку, потрапимо в гості до лемків Горлицького повіту. В деяких тутешніх селах — Ганчова, Кункова, Гладішів — лемків більше, ніж поляків. У Горлицях діє греко-католицький монастир сестер василіянок та Руська бурса, в якій лемківських дітей навчають рідного слова. А села, розкидані на південь від повіто-

СЛОВНИЧОК

Мазярі — ті, що виготовляли дьоготь та мастила для возів, дігтярі.

Хижа (по-лемківськи «хыжа») — довга хата, під одним дахом якої містилися більшість господарських приміщень.

Кермеш — ярмарок, тепер вживається у значенні фольклорного свята.

Загорода — двір.

Чуга — лемківське пончо

вого центру, зацікавлюють характерними лемківськими церквами з прибудованою попереду дзвіницею, вищою від власне храму. Приміром, у селі Лосе є тридільна церква Різдва Богородиці початку XIX ст., де моляться парафіяни як греко- так і римокатолицького віросповідань.

У сусідній Білянці церква Покрови Богородиці приймає вірних трьох обрядів (ще дода-

ються православні). Нещодавно Білянка виборола право на кириличне написання назв при всіх в'їздах, тож приємне здивування мандрівникам із України гарантоване.

У Білянці міститься й осередок Об'єднання лемків. Його голова Стефан Гладик кільканадцять років поспіль організовує найбільший місцевий фестиваль «Лемківська ватра»,

Всю корисну практичну інформацію для вдалої поїздки до Польщі (безплатно) ви знайдете в офісі представництва Польської туристичної організації за адресою: **вул. Хрещатик, 25, оф. 98**, а також на сайті **www.polscha.travel**

Ми підкажемо, як зручніше дістатися, допоможемо скласти цікавий маршрут, знайдемо надійну турфірму, забезпечимо картами та інформаційними матеріалами.

святковим епіцентром якого є сільце Ждиня. Окрім того, лемки цього повіту проводять «Кермеш» – фольклорний ярмарок у Вільхівці.

Якщо вам трапиться побувати біля лемківської церкви в будень, не розчаруйтеся: оглянути її зсередини можна, якщо попросити ключ у людей. Дадуть без проблем, бо сакральний туризм досить поширений у Європі.

Гідом по селу Лосє та інших навколишніх місцях нам стала місцева лемківська співачка Юлія Дошна, яка радо розповідала про ще збережені хижі (**див. словничок**) і колишню корчму, де нині Центр лемківської культури. Пані Юлія, зокрема, розповіла **Тижню**, що Лосє, знане в минулому з тутешнього промислу малярів, було чи не найбагатшим на всій Лемковині.

До видатних людей цього повіту віднесемо й поета Богдана-Ігоря Антонича, який народився в селі Новиця. Тут спорудили йому пам'ятник, зберігся будинок, де він з'явився на світ. У цьому ж селі зотравля проходять театральні зустрічі INNOWICA, організовані братством греко-католицької молоді. Цьогоріч до Новиці збирається їхати Театр ім. Леся Курбаса зі Львова.

Діє в Новиці й товариство каменярів «Магурич» (назва походить від бескидської гори Магура. – **Ред.**), що займається реставрацією лемківських цвинтарів; його керівник Симон Моджеєвський розповідає нам про особливості місцевих христів, каплічок та надгробків.

У невеличкому селі Волівець мешкає відомий польський письменник Анджей Стасюк та його дружина Моніка Шнайдерман. Стасюк проміняв столичний гамір Варшави на затишну провінцію й не шкодує. Бо тут набагато ближче відчувається центр Європи – ось за кордоном Словаччина, а пройшовши ще півдня машиною, потрапляєш до Чехії, Австрії, Угорщини, Румунії, України – залежно від обраного напрямку. Цей-таки Волівець – батьківщина українського дисидента Миколи Горбала, депортованого в 1945 році разом із батьками на Тернопільщину.

Малюнок Никифора Дровняка

СВЯТА ПАРАСКЕВА. За зразком цієї церкви із села Квятонь неподалік Дуклі збудовано лемківський храм у Львові

ФОТО: ЮРІЙ ГАВРИЛОК

ФОТО: ЮРІЙ ГАВРИЛОК

ХИЖА. У таких довгих хатах жили лемки

«Цупко вросло у землі церковне коріння. Хто спинить сонце лемків у яструбиному леті»

Єжи Гарасимович (переклад з польської Ігоря Калинця)

«ІНДІАНЦІ» З БЕСКИДУ

Центральна Лемковина – околиці Дуклі, оспіваної Антоничем: «народився Бог на саях в лемківським містечку Дукля». Якщо поїхати від Дуклі на північ, потрапляємо в острів «замішанців» (таку назву для тутешніх лемків вимислили науковці-етнографи). Тепер це осередок зеленого туризму посеред скель і потічків.

На південний схід від Дуклі під словацьким кордоном сховалося село Зиндранова. Цікаве воно Музеєм лемківської культури, створеним ентузіастом Теодором Гочем та його сином Богданом. Окрім зразків народної культури (передусім хатихижі, яка дісталася Теодорові від прадіда), в ньому є садиба гірських євреїв та циганська

кузня. В Зиндрановій зібрано так звану лемківську стіну плачу, яка складається з христів дерев'яних церков, зруйнованих під час воєн та вигнань. У селі на Купальські свята відбувається фестиваль «Від Русаль до Яна», своєрідна увертюра до «Лемківської ватри», котра зазвичай проходить наприкінці липня. Фестивальною фішкою, щоправда, не зовсім легальною, стала «крупка» – дієтичний ефір, який лемки почали вживати від часів Першої світової війни.

Просування Лемківщиною на схід приводить нас до села Команча. Може, ця назва, подібна до північноамериканської, та деякі елементи національного одягу (приміром, чуга) й стали причиною жартів про місцевих

ВАРТО ПОБАЧИТИ

«Стіна плачу лемків» – хрести зруйнованих дерев'яних церков у музеї лемківської культури в Зиндрановій, повіт Кросно.

Музей художника Никифора Дровняка в Криниці.
Колекція «Карпатська ікона» в Сяноку – яскраві зразки сакрального мистецтва народних іконописців XV–XX ст.

Загорода малярів (тобто обійстя дігтярів) у селі Лосе, повіт Горлиці. Народний промисел лемків.

МАНДРІВНИКОВІ НА ЗАМІТКУ

Зменшити витрати на дзвінки в роумінгу можна, скориставшись послугою TravelSIM. Вона працює в 180 країнах світу і в 68 з них передбачає безплатні вхідні дзвінки. Вартість вихідних дзвінків, наприклад, з Польщі – \$0,59/хв, вхідні тут безплатні. Ціни на стартові пакети TravelSIM доступні: мінімальний стартпакет «Проба» з \$5 на балансі коштує \$14. А ще є «Еліт» зі \$100 на рахунок, вартість якого становить \$109. При цьому замовлений «Еліт» безплатно доставлять абонентів в будь-яку точку України, а також запропонують обрати такий номер, який йому сподобається. Послуга TravelSIM має й багато інших переваг: відсутність абонплати і плати за з'єднання, безкоштовна деталізація дзвінків Online, GPRS-інтернет та, за бажанням, додаткові послуги

«індіанців». Тутешня дерев'яна церква, яка згоріла кілька років тому й зараз її відновлюють коштом Євросоюзу, є зразком східнолемківського типу храмів. Також подібні церкви побачимо на північ від Команчі – в селах Щавне, Турянське, Репед і Морохів. Неподалік від Морохова у 1946 році польські комуністичні карателі знищили село Завадка Морохівська. Навколо цвинтаря – лише луки та здичавілі сади.

КНЯЖИЙ ГРАД

Історичний центр Східної Лемківщини місто Сянок – одне з найкрасивіших на всьому польсько-українському пограниччі. Обвитий срібнолентим Сяном, цей давній град розкинувся біля підніжжя гір. Як і більшість міст на цих змішаних теренах, до середини XX ст. Сянок був триетнічним – там жили українці, поляки та євреї. Римокатолики пишаються монастирем францисканців XVII ст., окрасою якого є Ікона Сяноцької Богородиці. Українці вказують на дві церкви – дерев'яну греко-католицьку Вознесіння Господнього, нині костел у східній частині Сянока, та православну Св. Трійці. При церкві діє хор «Ірмос», відомий усій українській діаспорі в Польщі, керує ним самовіддана їмосць Мар'яна Яра.

Гордістю Сянока є готичний замок XIV ст., збудований на місці давнього руського горо-

ОБРАЗИ.
3 галереї ікон
у Сяноку

У ХИЖІ.
Інтер'єр лемківського
помешкання

дища (перша згадка про Сянок – із 1150 року). Нині в замку вернісаж карпатської ікони, де презентовано більш ніж 220 образів періоду XV–XX ст, зібраних по напівзруйнованих церквах у польських Карпатах. Лівова їх частина – лемківські.

Поруч, буквально за Сяном, – Етнографічний парк, найбільший у Польщі музей просто неба (скансен). Три чверті експозиції присвячено українським етнографічним групам – лемкам, бойкам і долинянам. Музейні перлини народної архітектури та побуту були зібрані в надзвичайно важких умовах комуністичної Польщі, коли сама згадка про спадщину українців у пересічних поляків асоціювалася з «посібництвом» українським націоналістам. Такі люди, як Єжи Тур, Александр Рибіцький переборолі шалений чиновницький

спротив, щоб у 1958 році перенести сюди занедбані церкви з Росоліна, з Грязьової, з Ріпок.

Похід Сяноцьким скансеном є нагодою відчутти різницю між лемками й бойками: в перших хижі довгі, з усіма господарськими спорудами під одним дахом, у других халупи маленькі.

Бойківські церкви тридільні, покриті ламаними ромбоподібними дахами, лемківські natomiast характерні масивною дзвіницею з похилими стінами до самої землі, прибудованою до церкви або ж розташованою неподалік. Лемківські народні строї більш яскраві. Бойківський одяг простіший, проте з багатою вишивкою.

Лемковину, звісно, можна відвідувати й зі сходу на захід. Тоді дорогою від Сянока до Криниці вам освічуватиме призахідне сонце, сонце лемків. ■

Життя одне. Живи!

Феєрія
мандрів

Туризм. Відпочинок. Екскурсії. Авіаквитки.
Україна. Європа. Увесь світ!

м. Київ, вул. Гайцана, 8/9, © Арсенальна
тел.: (044) 501 01 82/83, 583 05 20
www.ferie.com.ua

МЛ ДТАУ АВ № 020121 від 14.02.2008

НАСТУПНИЙ!

Відбір учасника «Євробачення» знову перетворився на цирк і абсурд. Битва за право змагатися на конкурсі «геїв і домогосподарок», що став поп-фетишем лише в пострадянських країнах, нагадує якусь «батрахомамахию». Хто виступає з боку жаб, а хто – мишей, не важливо, адже і ті, й інші борсаються в одному болоті. Першим на арену виходить Вася, в арсеналі якого баритон, модна лисина, м'язи. Дискваліфікація. Новий боєць попсового фронту – Альоша (псевдо, звісно, шикарне) теж ніби не абищо – білі кучері, довгі ноги, вокал. Плагіат. Інші «бійці» вичікують – раптом випаде нагода засвітитися. Природний відбір триває... ■

Наталія
Петринська

«А СУДДІ ХТО?»

Скандалною справою довкола горезвісної кредитної спілки «Турбота» зацікавились спецслужби: минулої п'ятниці, 19 березня, співробітники СБУ та УБЕЗ вилучили документи спілки. Цікаво, до чого призведе розслідування, враховуючи той факт, що, за словами голови Спостережної ради, здебільшого гроші «Турботі» заборгували саме працівники СБУ, МВС та чиновники з інших міністерств і відомств. Що буде далі – притягнуть до відповідальності винних та повернуть гроші ошуканим вкладникам чи, як зазвичай, «замнуть» справу – час покаже. ■

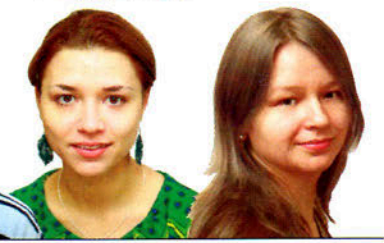
Дмитро
Рафаель

БУЛЬБАШКИ В ГОЛОВІ

Днями бачила по телевізору захоплену бесіду двох жіночок – одна назвалася лікарем, а інша – журналісткою. Та, яка нібито лікар, розповідала про користь алкоголю. Алкоголь корисний для печінки, виявляється! І взагалі для різних внутрішніх органів – залежно від виду алкоголю. «А яке вино корисніше – звичайне чи шампанське?», – запитала та, яка буцімто журналістка. «І те, й те!», – радісно повідомила її співрозмовниця. Отакої, а я думала, що реклама алкоголю на телебаченні заборонена. Та, що наче журналістка, ствердно хитала головою. Мабуть, шампанського ніколи не пила. ■

Вікторія
Герасимчук

Мар'яна
Олійник

Богдан
Буткевич

Таня
Овчар

СОЛЛІЧЧЯНО

Солліччяно – це в'язниця у Флоренції. Туди посадили громадянку України, яка задушила власне немовля, бо боялася втратити роботу в Італії. Про це написала *Coggiere della sera*. Жінка працювала барменкою, в роздільній бару без сторонньої допомоги народила хлопчика, запхала немовляті до рота хусточку, бездиханне тільки схвала в сумку, де його згодом, у лікарні, знайшли карабінери. В Італії українка працювала десять років, легально, її старша дитина ходила до італійської школи. Що ми там говоримо про європейський вибір та євроінтеграцію як пріоритет і стратегічну мету України? Наша мрія, як середньовічна каравела об скелю, уцент розбивається об мури Солліччяно. ■

ПОКОЛІННЯ 1990-Х

Обожнюю молодь 1990-х років. Тобто тих, кому зараз уже за 30. Вони жили в моторошно-веселий і страшенно чудовий час, перебравши на себе всю його гротескність та подвійність. Ось і мало це панство широту мислення та майже дитячу наївність водночас, юнацьку надію на краще та паралельно декадентський цинізм, бажання перепробувати все на світі й невміння зробити вибір у потрібний момент. Вони бавилися в життя, висміюючи абсурдну дійсність навколо себе. Заробляючи гроші на нахабних олігархах, які, проте, тоді олігархами ще не були. Багато з них назавжди залишилися в своїх 1990-х – безтурботними мрійниками, що не пережили останнє десятиріччя свого століття. ■

УСКЛАДНЕНІ ЗАПИТАННЯ

Дитячі запитання цікаві своєю безпосередністю. Доводиться відповідати на їхні безкінечні «а чому це, чому». Відповіді знаходяться. Інколи вони примушують мене заглядати в словники, Вікіпедію та інші джерела знань. Але є ще запитання без відповідей, як от: «Коли ми підемо на український мультик?» До того ж він має бути не народних часів (усі роки до свого народження син називає народними), а сучасних. Ще трошки, й він скаже, що хоче дивитись український фільм. А ще син не може зрозуміти, чому в садочку на свята дітки вчать російські пісні. «Чому це так?» – відповідь є, та вона незрозуміла для сина, як і пояснення, чому наша вулиця називається «Крейсера «Аврора». ■

**Взяв з собою за кордон
свій мобільний телефон?
і ДЗВОНИТИ будеш всім?
Тоді для тебе ТревелСіМ!!**

Тарифи

- безкоштовні вхідні у 68 країнах
- у 117 країнах вихідні дзвінки у межах \$0,39-\$1,00
- GPRS-інтернет від \$0,57 за 100 Кб
- абонплата відсутня
- плата за з'єднання відсутня

Зручність

- ТревелСімка працює у 180 країнах
- незмінний балтійський номер, що стає відомим до поїздки
- номер зберігається безстроково
- можливість приймати вхідні дзвінки на Ваш український номер
- зручні цілодобові тарифи

Додатково

- безкоштовна деталізація витрат Online
- "ТревелФакс": окремий балтійський номер для прийому fax2email
- "Експрес-Звіт": можливість перегляду Ваших витрат на екрані телефону
- "Локатор": можливість перегляду місцезнаходження абонента на карті
- "Переказ Коштів"
- "Передзвоніть Мені"
- "ТревелКурс": можливість дізнатися курс поповнення ТревелСімки з телефону
- "Мобільний Перекладач"
- "Мобільне Поповнення": просте поповнення ТревелСімки з телефону під час подорожі без використання комп'ютера, не потребує Інтернет-доступу
- бонуси в програмах лояльності "Панорама" (МАУ) і "Меридіан" (Аеросвіт)

Продукція

- стартовий пакет містить: ТревелСімку (за ціною \$9) та зручний для абонента баланс (від \$5)
- вибір гарних номерів
- поповнення будь-яким зручним способом
- безкоштовна доставка по Україні при замовленні продукції на суму від \$100

Країна перебування	Вихід \$	Вхід	Країна перебування	Вихід \$	Вхід	Країна перебування	Вихід \$	Вхід
Австрія	0,55	0,00	Італія	0,59	0,00	Туніс	0,75	0,25
Бельгія	0,65	0,00	Кіпр	0,39	0,00	Туреччина	0,55	0,00
Болгарія	0,75	0,20	Латвія, Литва	0,55	0,00	Угорщина	0,65	0,00
Велика Британія	0,59	0,00	Німеччина	0,59	0,00	Фінляндія	0,55	0,00
Греція	0,65	0,00	ОАЕ	0,65	0,00	Франція	0,59	0,00
Грузія	0,55	0,00	Польща	0,59	0,00	Хорватія	0,55	0,00
Єгипет	0,55	0,00	Росія	0,45	0,00	Чехія	0,55	0,00
Ізраїль	0,45	0,00	Словаччина	0,55	0,00	Швейцарія	0,69	0,00
Іспанія	0,59	0,00	Таїланд	0,85	0,25	Швеція	0,59	0,00

Тарифи станом на 01/03/2010 р.

**Ексклюзивні
додаткові
послуги!**

довідка та інформація про точки продажу:

(050) 800-1001 (044) 223-8008 (098) 800-1001

w.TravelSiM.ua

Кращий
дилер
2007

платиновий
партнер
2008

платиновий
партнер
2009

Розмови зросли удвічі

Акція «Удвічі більше безкоштовного спілкування»

Отримайте вдвічі більше хвилин у корпорації та мережі МТС за умови витрат у розмірі двох абонплат на місяць

Акція діє з 15.03.2010 по 31.08.2010

www.mts.com.ua

ЗАТ «УМЗ», м. Київ, вул. Лейпцизька, 15

